

Friedrich Engels: Revolution och kontrarevolution i Tyskland

(Augusti 1851 – september 1852)

Innehållsförteckning

Not av redaktören Eleanor Marx-Aveling.....	2
I. Tyskland vid revolutionens utbrott.....	5
II. Den preussiska staten.....	10
III. De övriga tyska staterna.....	15
IV. Österrike.....	18
V. Marsupproret i Wien.....	21
VI. Upproret i Berlin.....	23
VII. Nationalförsamlingen i Frankfurt.....	26
VIII. Polacker, tjecker och tyskar.....	29
IX. Panslavismen – kriget i Schleswig-Holstein.....	31
X. Upproret i Paris – Nationalförsamlingen i Frankfurt.....	33
XI. Wienrevolten i oktober.....	35
XII. Stormningen av Wien – förräderiet mot Wien.....	38
XIII. Den preussiska konstituerande församlingen – Nationalförsamlingen i Frankfurt.....	43
XIV. Återställande av ordningen – riksdag och kammare.....	46
XV. Preussens triumf.....	49
XVI. Nationalförsamlingen och regeringarna.....	51
XVII. Upproret.....	53
XVIII. Småbourgeoisien.....	56
XIX. Slutet på upproret.....	58
XX. Den nyligen avslutade rättegången i Köln.....	61

[Från [Marx-Engels Werke](#), band 8. Översättning från tyska, och jämfört mot engelska upplagan, Göran Källqvist. Översättningen av kapitel 20 och Eleanor Marx-Avelings not är gjorda utifrån engelska upplagan. Kapitel 15 ("Preussens triumf") har funnits översatt av Sven Vallmark tidigare på MIA, och den versionen används här.]

(På sommaren 1851 bad Charles Anderson Dana, chefredaktör för *New York Tribune*, Marx att skriva en serie artiklar om den tyska revolutionen. *Tribune* hade grundats 1842 av Horace Greeley, och var vid den tiden USA:s mest inflytelserika tidning. Artiklarna skrevs av Engels på begäran av Marx, som var upptagen med sina ekonomiska studier och dessutom upplevde att han ännu inte kunde skriva flytande på engelska. Engels skrev artiklarna i Manchester, där han var anställd, och skickade dem sedan till Marx i London för att redigeras och sändas till New York. Så trots att Engels med rätta måste anses vara artiklarnas författare, så tog Marx stor del i förberedelserna av dem, ty i deras nästan dagliga brevväxling diskuterade de båda de viktigaste punkterna ingående. Artiklarna publicerades under Marx' namn och det var inte förrän mycket senare, när brevväxlingen

mellan de två livslånga medarbetarna blev tillgänglig, som de rätta omständigheterna avslöjades. Bidragen till Tribune fortsatte fram till 1862, och även om Marx efter 1852 skrev de flesta artiklarna själv, fortsatte Engels att hjälpa sin vän genom att skriva viktiga artiklar om politiska och militära frågor åt honom. När Marx' dotter Eleanor skrev förordet till 1896 års upplaga trodde hon fortfarande att Marx hade skrivit serien. [Utgivarens not till 1969 års engelska upplaga som publicerades i London av Lawrence & Wishart.]

Not av redaktören Eleanor Marx-Aveling

Följande artiklar har nu, efter 45 år, för första gången samlats och tryckts i bokform. De är en ovärderlig motsvarighet till Marx' arbete om Napoleon III:s statskupp. ("Louis Bonapartes adertonde Brumaire".) Båda verken tillhör samma period och båda är vad Engels kallar utmärkta exempel på "[Marx'] glänsande förmåga att förstå de samtida historiska händelserna, denna förmåga att klart genomskåda händelserna i det ögonblick, då de utspelas".

Artiklarna skrevs 1851-1852, när Marx hade varit i England i omkring 18 månader. Han bodde med sin hustru, tre unga barn och deras livslånga vän Helene Demuth, i två rum på Dean Street i Soho, nästan mitt emot Kungliga teatern. I nästan 10 år hade de drivits från det ena stället till det andra. När den preussiska regeringen 1843 förbjöd *Rheinische Zeitung*, som Marx hade redigerat, reste han med sin nygifta hustru, Jenny von Westphalen, till Paris. Strax därefter krävde den preussiska regeringen att han skulle landsförvisas – det sägs att Alexander von Humboldt vid detta tillfälle fungerade som ombud för Preussen – och Guizot var givetvis alltför artig för att avvisa begäran. Marx förvisades och begav sig till Bryssel. Återigen krävde den preussiska regeringen att han skulle förvisas, och eftersom den franska regeringen hade fogat sig var det inte sannolikt att den belgiska skulle vägra. Marx fick marschorder.

Men samtidigt hade den franska regering som hade drivit ut Marx gått den väg franska regeringar går, och via Ferdinand Flocon inbjöd den nya provisoriska regeringen den "modige och lojale Marx" att återvända till det land där "tyranniet hade landsförvisat honom, och där han, liksom alla som kämpar för den heliga saken, vänskap mellan alla folk", skulle vara välkommen. Inbjudan accepterades, och under några månader bodde han i Paris. Sedan återvände han till Tyskland för att grunda *Neue Rheinische Zeitung* i Köln. Och *Rheinische Zeitungs* skribenter hade livliga dagar. Marx åtalades två gånger, men eftersom juryn inte dömde honom tog den preussiska regeringen en genväg och förbjöd tidningen.

Återigen återvände Marx och hans familj till landet vars "dörrar" bara några få månader tidigare hade "öppnats på vid gavel" för honom. Himlen hade förändrats – och regeringen. "Vi blev kvar i Paris", säger min mor i några biografiska anteckningar som jag har hittat, "i en månad. Inte heller här skulle det bli någon viloplats för oss. En vacker morgon visade sig den välbekanta uppenbarelse av en polis med tillkännagivandet att Karl 'et sa dame' måste lämna Paris inom 24 timmar. Vi fick älskvärt veta att vi skulle kunna bli internerade i Vannes i Morbihan. Vi kunde givetvis inte godta en sådan landsflykt, och ännu en gång samlade jag ihop mina få tillhörigheter för att söka en fristad i London. Karl hade skyndat sig dit före oss." "Oss" var min mor, Helene Demuth och de tre små barnen, Jenny (fru Longuet), Laura (fru Lafargue) och Edgar, som dog vid 8 års ålder.

Det var förvisso en trygg fristad. Men skakat av stormar. Hundratals flyktingar – alla mer eller

mindre barskrapade – fanns nu i London. Det följde år av fruktansvärd fattigdom, svårt lidande – ett lidande som bara kan upplevas av en främling utan pengar i ett främmande land. Misären skulle ha varit outhärdlig om det inte hade varit för tron i dessa män och kvinnor, och deras oövervinnliga ”Humor”. Jag använder det tyska ordet eftersom jag inte känner till något engelskt ord som uttrycker riktigt samma sak – en kombination av humor och gott humör, lättsamt mod och glädje.

För att läsarna av dessa artiklar ska få en aning om de förhållanden som Marx arbetade under när han skrev dem och ”Adertonde Brumaire” och förberedde sitt första stora ekonomiska arbete, ”Till kritiken av den politiska ekonomin” (som publicerades 1859), citerar jag återigen från min mors anteckningar. Strax efter familjens ankomst föddes en andra son. Han dog när han var cirka 2 år. Sedan föddes ett femte barn, en flicka. När hon var ungefär ett år blev även hon sjuk och dog. ”I tre dagar”, skriver min mor, ”kämpade det stackars barnet med döden. Hon led så ... Hennes lilla döda kropp låg i det lilla bakre rummet. Alla vi andra” (dvs. mina föräldrar, Helene Demuth, och de tre äldre barnen) ”flyttade till det främre rummet, och när det blev natt ordnade vi våra sovplatser på golvet, med de tre levande barnen hos oss. Och vi grät över den lilla ängel som vilade nära oss, kall och död. Det kära barnets död kom under en period av svår fattigdom. Våra tyska vänner kunde inte hjälpa oss. Efter att förgäves ha försökt få ett litterärt arbete i London hade Engels, på mycket ogynnsamma villkor tvingats ta arbete som kontorist i sin fars företag i Manchester. Ernest Jones, som vid denna tid ofta kom och besökte oss, och hade lovat oss hjälp, kunde ingenting göra ... I min vånda gick jag till en fransk flykting som bodde i närheten, och som ibland hade hjälpt oss. Jag berättade för honom om vår svåra belägenhet. Med den allra största vänlighet gav han mig 2 [pund]. Med dessa betalade vi för den lilla kista i vilken det stackars barnet nu sover fridfullt. Jag hade ingen vaggga åt henne när hon föddes och hon förnekades till och med den minsta viloplats ...” ”Det var fruktansvärda tider”, skriver Liebknecht till mig (redaktören), ”men icke desto mindre stor-slagna.”

I detta ”främre rum” på Dean Street arbetade Marx med barnen lekande kring sig. Jag har hört berättas hur barnen staplade upp stolar bakom honom som en vagn, framför vilken han selades som häst, och att de ”piskade honom” medan han satt vid sitt bord och skrev.

Ferdinand Freiligrath hade rekommenderat Marx för C A Dana, verkställande direktör på *New York Tribune*, och de första bidrag han skickade till Amerika är den serie artiklar om Tyskland som återges här. De verkar ha skapat en sådan sensation, att Marx anställdes som ordinarie korrespondent i London innan serien hade blivit färdig. Den 12 mars 1852 skrev Dana: ”Det kanske kan glädja dig att få veta att de” (dvs. ”Tysklands”-artiklarna) ”läses med tillfredsställelse av ett betydande antal personer, och sprids vida omkring.” Från och med då skickade Marx med korta intervall inte bara regelbundna artiklar till tidningen i New York, utan också ett stort antal ledarartiklar till den. ”Herr Marx”, står det i en redaktionell not 1853, ”har förvisso egna åsikter som vi långtifrån alltid är överens om, men de som inte läser hans artiklar försummar en av de mest lärorika informationskällorna om Europas stora politiska frågor.”

Inte minst anmärkningsvärda bland dessa bidrag var de som handlade om lord Palmerston och den ryska regeringen. ”Urquharts skrifter om Ryssland”, säger Marx, ”hade intresserat mig men inte övertygat mig. För att nå fram till en definitiv uppfattning gjorde jag en minutiös analys av Hansards parlamentsdebatt, och den diplomatiska Blå boken från 1807 till 1850. De första resultaten av dessa studier var en rad artiklar i *New York Tribune*, där jag bevisade Palmerstons förbindelser med

den ryska regeringen ... Kort därefter återgavs dessa studier i den chartistiska tidningen som redigeras av Ernest Jones, *The People's Paper* ... Under tiden hade Glasgowntidningen *Sentinel* tryckt en av dessa artiklar, och en del av den gavs ut i pamflettform av Tucker i London." Och kommittén för utrikes angelägenheter i Sheffield tackade Marx för den "stora allmänna tjänst" som de hade fått av det beundransvärda avslöjande i hans "Karspapper", som publicerades både i *New York Tribune* och *The People's Paper*. Ett stort antal artiklar om ämnet trycktes också i *Free Press* av Marx' gamle vän C D Collett. Jag hoppas kunna publicera dessa och andra artiklar på nytt.

Vad gäller *New York Tribune*, var den vid denna tid en beundransvärt redigerad tidning med en enorm stab med framstående både amerikanske och europeiska medarbetare. Den var passionerat mot slaveriet och medgav också att det "behövdes en verklig organisering av samhället" och att "våra gissel" var "sociala, inte politiska". Tidningen, och speciellt Marx' artiklar, omnämndes ofta i Underhuset, i synnerhet av John Bright.

Det kanske också intresserar läsarna vad Marx fick i betalning för sina artiklar – många av dem till och med betydligt längre än dem som jag har samlat här. Han fick 1 [pund] för varje bidrag – inte precis någon lysande ersättning.

Ni kommer att lägga till att det 20:e kapitel som utlovas i det 19:e kapitlet inte finns. Det kanske har skrivits, men förvisso inte publicerats. Det blev troligen utträngt. "Jag vet inte", skrev Dana, "hur lång du tänker göra serien, och under normala omständigheter skulle vilja ha den så lång som möjligt. Men vi har ett presidentval som i stor omfattning kommer att uppta våra kolumner.... Låt mig föreslå att du om möjligt kortar av din granskning ... till låt oss säga ett halvt dussin artiklar till" (Dana hade då fått elva artiklar). "Men avsluta den inte utan att gå igenom de krafter som fortfarande verkar där (Tyskland) och aktivt förbereder sig för framtiden." Denna "genomgång" finns i den artikel som jag har lagt till "Tysklands-"serien, om "kommunisträttegången i Köln". Denna rättegång ger en fullständig bild av förhållandena i Tyskland under den segerrika kontrarevolutionen.

Marx säger själv ingenstans att artikelserien är ofullständig, trots att han ibland hänvisar till den. I artikeln om Kölnrättegången talar han således om serien, och 1853 skriver han: "De av läsarna som har läst mina artiklar om den tyska revolutionen och kontrarevolutionen som skrevs för ungefär 2 år sedan och vill få en omedelbar känsla för dem, kommer att ha nytta av att titta på den målning av Hasenclever som nu visas upp i ... New York ... och visar hur en arbetarpetition läggs fram inför domarna i Düsseldorf 1848. Det författaren bara kunde analysera har den enastående konstnären återskapat i sin dramatiska vitalitet."

Slutligen skulle jag vilja påminna engelska läsare att dessa artiklar skrevs när Marx bara hade varit 18 månader i England, och att han aldrig fick möjlighet att läsa korrekturen. Icke desto mindre verkar inget ha behövt korrigeras. Jag har därför bara tagit bort några uppenbara tryckfel.

Datum i rubriken till varje kapitel syftar på det nummer av *Tribune* där artikeln trycktes, det i slutet tidpunkten när den skrevs. Bara jag är ansvarig för rubrikerna till de artiklar som publiceras i denna bok.

Eleanor Marx Aveling. Sydenham, april 1896.

I. Tyskland vid revolutionens utbrott

Den första akten i den europeiska kontinentens revolutionära drama har avslutats. De ”som hade makten” före orkanen 1848 är återigen ”makthavare”, och de mer eller mindre populära härskarna för en dag, tillfälliga guvernörer, triumvirer, diktatorer med sin svans av representanter, civilkommissarier, militärbefälhavare, prefekter, domare, generaler, officerare och soldater, kastas upp på främmande stränder och ”transporteras bortom haven” till England eller Amerika, för att bilda nya regeringar *in partibus infidelium* [i otrogna regioner], europeiska kommittéer, centralkommittéer, nationella kommittéer tillkännager sin ankomst med proklamationer som är inte mindre högtidliga än lite mindre inbillade härskares.

Det går inte att tänka sig ett större nederlag än det som kontinentens revolutionära parti – eller snarare partier – har lidit på alla positioner på slagfältet. Men vad gör det? Har inte den brittiska bourgeoisieens kamp för socialt och politiskt herravälde, eller den franska bourgeoisieens 40-åriga exempellösa kamp, anammat 1848 års sociala och politiska överlägsenhet? Och var deras seger någonsin närmare än just då den återupprättade monarkin trodde att den hade en stabilare ställning än någonsin? Tiden då revolutioner på ett vidskepligt sätt tillskrevs några få agitatorers illvilja är sedan länge förbi. Idag vet alla, att närhelst det blir revolutionära omvälvningar, så måste det finnas någon sorts sociala behov i bakgrunden, som överlevande institutioner hindrar från att tillgodose. Behoven kanske ännu inte upplevs så starka, så allmänna, att det kan garantera omedelbar framgång. Men alla försök till hårt förtryck kommer bara att främja dem ännu mer, tills de spränger sina bojor. Även om vi har besegrats så finns det alltså inget annat att göra än att börja om från början. Och lyckligtvis ger den troligen mycket korta viloperiod som beviljats oss mellan avslutningen av rörelsens första akt och inledningen av den andra oss tid för ett mycket nödvändigt arbete: att studera orsakerna som både gjorde det nödvändigt med ett sent utbrott och att den besegrades. Dessa orsaker ska inte sökas bland en del av ledarnas tillfälliga ansträngningar, talanger, fel, misstag eller förräderier, utan i vart och ett av de omskakade ländernas övergripande samhällstillstånd och existensförhållanden. Det erkänns i själva verket överallt, att de plötsliga rörelserna i februari och mars 1848 inte var enskilda individers verk, utan spontana, oemotståndliga uttryck för nationell nöd och behov, som ett stort antal klasser i varje land förstår mer eller mindre klart men känner av tydligt. Men när man undersöker orsaken till kontrarevolutionens framgångar möts man överallt av svaret att det var herr X eller medborgare Y som ”förrådde” folket. Ett svar som kan vara sant eller ej beroende på omständigheterna, men som inte under några omständigheter förklarar någonting – och inte ens visar hur det kom sig att ”folket” lät sig förrådas på detta sätt. Och ett politiskt parti har verkligen dåliga möjligheter, om dess hela inventarium består av kännedom om att medborgare Si- och-så inte går att lita på.

Att analysera och granska orsakerna till både den revolutionära omvälvningen och kväsandet av den är dessutom av största vikt ur historisk synvinkel. Alla de småaktiga, personliga grälen och ömse-sidiga anklagelserna – alla dessa motstridiga påståenden att det var Marrast, eller Ledru Rollin, eller Louis Blanc eller någon annan medlem i den provisoriska regeringen, eller allihopa som styrde in revolutionen bland klipporna där den gick på grund – vilket intresse kan de ha, vad kan de ge för vägledning för den amerikan eller engelsman som betraktade alla dessa olika rörelser på alltför stort avstånd för att kunna urskilja någon av operationens detaljer? Ingen man vid sina sinnens fulla bruk kommer någonsin att tro att 11 personer, till största delen fullständigt likgiltiga inför både gott och

ont, på tre månader kunde ödelägga ett land med 36 miljoner invånare, om inte dessa 36 miljoner såg lika lite av vägen framför sig som de 11 gjorde. Men frågan är just hur det kom sig att 36 miljoner omedelbart ombads att själva besluta vilken väg de skulle gå, även om de delvis famlade i mörkret, och hur de sedan gick vilse och deras gamla ledare för ett ögonblick tilläts återvända till ledningen för dem.

Även om vi alltså för *The Tribunes* läsare försöker föreslå vilka orsaker som nödvändiggjorde den tyska revolutionen 1848 men lika oundvikligt ledde till att den tillfälligt förtrycktes 1849 och 1850, så ska vi inte förväntas berätta hela historien om hur händelserna gick till i landet. Senare händelser och de kommande generationernas dom, kommer att avgöra vilken del av denna förvirrande mängd av till synes tillfälliga, osammanhängande och oförenliga fakta som kommer att bli en del av världshistorien. Det är ännu inte dags för denna uppgift. Vi måste begränsa oss till det möjligas gräns, och om vi kan hitta förnuftiga orsaker som baseras på obestridliga fakta, måste vi nöja oss med att förklara de viktigaste händelserna, rörelsens huvudsakliga växlingar, och ge en ledtråd om vilken riktning nästa, och kanske inte så avlägsna, utbrott kommer att ge det tyska folket.

Och för det första, hur var läget i Tyskland vid revolutionens utbrott?

Sammanställningen av folkets olika klasser utgör grunden till alla politiska organisationer, och var i Tyskland mer komplicerad än i något annat land. Medan en mäktig och välbeställd bourgeoisie som var samlad i stora städer, och i synnerhet i huvudstaden, fullständigt hade ödelagt feodalismen i England och Frankrike, eller – som i det förstnämnda landet – åtminstone hade minskat den till några få obetydliga former, så hade den feodala adeln i Tyskland behållit en stor del av sina urgamla privilegier. De feodala ägandeförhållandena var förhärskande nästan överallt. Jordägarna hade till och med bevarat domsrätten över sina arrendatorer. De hade berövats sina politiska privilegier, rätten att kontrollera furstarna, men hade behållit nästan all sin medeltida makt över bönderna på sina domäner, liksom att vara undantagna från skatter. Feodalismen blomstrade mer på vissa platser än på andra, men förutom på Rhens västra strand var den inte helt krossad någonstans. Denna feodala adel var ytterst talrik och delvis mycket rik, och betraktades officiellt som landets första ”stånd”. Den tillhandahöll de högre regeringstjänstemännen, den var nästan ensam om att förse armén med officerare.

Tysklands bourgeoisie var inte på långt när så rik och koncentrerad som Frankrikes eller Englands bourgeoisie. Tysklands ålderdomliga manufaktur hade krossats av införandet av ångkraft och de engelska manufakturernas snabbt ökande överlägsenhet. De mer moderna manufakturerna som startades under Napoleons kontinental system och upprättades i andra delar av landet, kompenserade inte för förlusten av de gamla, och räckte heller inte till för att skapa ett tillräckligt starkt intresse för manufakturerna för att tvinga regeringarna att uppmärksamma deras behov, eftersom de var svartsjuka mot varje utvidgning av rikedomar och makt som inte var adliga. Om Frankrike gjorde sina sidenindustrier segerrika under 50 års revolutioner och krig, så förlorade Tyskland under samma period nästan hela sin gamla handel med linne. Dessutom var manufakturdistrikten mycket få och glest belägna. De låg långt in i landet och använde till största delen utländska, nederländska eller belgiska, hamnar för sin import och export, och hade få eller inga gemensamma intressen med de stora hamnstäderna vid Nordsjön och Östersjön. Framförallt var de oförmögna att skapa stora manufaktur- och handelscentra, som Paris och Lyons, London och Manchester. Orsakerna till den tyska manufakturens underutveckling var många, men två räcker för att förklara det: landets oför-

delaktiga geografiska läge långt från Atlanten, som hade blivit den stora huvudvägen för världshandeln, och de ständiga krig som Tyskland var indragna i, och som sedan 1500-talet fram till idag har utkämpats på hennes mark. Det var denna brist på företag, och i synnerhet något som liknade koncentrerade företag, som hindrade den tyska bourgeoisien från att uppnå den politiska ledarställning som den engelska bourgeoisien har åtnjutit ända sedan 1688, och som fransmännen erövrade 1789. Och ändå har den tyska bourgeoisiens välstånd ökat ända sedan 1815, och med välståndet deras politiska betydelse. Regeringarna tvingades, om än motvilligt, underkasta sig åtminstone dess mer omedelbara materiella intressen. Det kan till och med sägas, att bourgeoisien under de två perioderna av politisk reaktion, från 1815 till 1830 och från 1832 till 1840, återigen berövades varenda uns av politiskt inflytande som den hade beviljats i de mindre staternas författningar, och att varenda uns kompenserades genom att de beviljades någon mer praktisk fördel. Varje politiskt nederlag för bourgeoisien drog med sig en seger för den på den handelslagstiftningens område. Och Preussens skyddstullar 1818 och bildandet av Tullförbundet var säkert värt en hel del mer för Tysklands handlare och tillverkare än den tvivelaktiga rätten att i parlamentet i något pyttelitet hertigdöme uttrycka sin brist på förtroende för ministrar som skrattade åt deras röster. Men med ökande välstånd och utvidgad handel nådde bourgeoisien snart ett stadium där de upptäckte att utvecklingen av dess viktigaste intressen hindrades av landets politiska författning: av dess slumpmässiga uppdelning mellan 36 furstar med motstridiga böjelser och nycker, av de feudala bojorna på jordbruket och den med det sammanhängande handeln, av den snokande övervakning som en okunnig och arrogant byråkrati utsatte alla dess transaktioner för. Samtidigt förenades de olika staternas och provinsernas handelsklasser av Tullförbundets utvidgning och konsolidering, av det allmänna införandet av ångtrafik och av den ökande konkurrensen inom hemmahandeln, och det utjämnade deras intressen och centraliserade deras styrka. Den naturliga konsekvensen blev att majoriteten av dem gick över till den liberala oppositionens läger, och att den tyska bourgeoisien för första gången förde en seriös kamp om den politiska makten. Denna förändring kan dateras från 1840, från det ögonblick då Preussens bourgeoisie tog ledningen över den tyska bourgeoisiens politiska rörelse. Vi ska senare återkomma till den liberala oppositionsrörelsen 1840-1847.

Landets stora majoritet tillhörde varken adeln eller bourgeoisien, och bestod i städerna av småbourgeoisien och det arbetande folket, och på landsbygden av bondeklassen.

Som en följd av den begränsade utveckling som storkapitalisterna och fabrikanterna som klass har haft i Tyskland, är klassen av hantverkare och små butiksägare utomordentligt talrik där. I de stora städerna utgör de nästan en majoritet av invånarna. I de mindre städerna dominerar de helt och hållet, i avsaknad av konkurrens eller inflytande från mer välbeställda. Denna klass är mycket viktig inom all politik och under alla moderna revolutioner, och är ännu viktigare i Tyskland, där den under de senaste striderna i allmänhet har spelat en avgörande roll. Dess karaktär avgörs av dess mellanställning mellan klassen av större kapitalister, handelsmän och fabrikanter, den egentliga bourgeoisien, och den proletära eller industriklassen. Den strävar efter de förstnämndas ställning, men så fort lyckan vänder kastas medlemmarna i denna klass ner till de sistnämndas led. På detta sätt kastas den ständigt mellan förhoppningarna att få träda in i den välbeställda klassens led, och rädslan att förminska till ett tillstånd av proletär eller till och med fattighjon; mellan förhoppningen att gynna sina intressen genom att erövra en del av ledningen över de offentliga affärerna och fruktan för att genom en oläglig opposition väcka regeringens vrede, en regering som bestämmer över dess själva existens eftersom den har makten att avlägsna dess bästa kunder; i besittning av

små medel, där ägandets osäkerhet står i omvänt förhållande till dess storlek – och därför är denna klass utomordentligt vacklande i sina uppfattningar. Ödmjuk och hukande undergiven under en mäktig feodal eller kunglig regering vänder den sig till liberalismens sida när bourgeoisien är på uppåtgående. Den grips av våldsamt demokratiska utbrott så fort bourgeoisien har säkrat sitt herravälde, men återfaller i ynkligt missmodig rädsla så fort klassen under den, proletärerna, försöker sig på en självständig rörelse. Vi kommer då och då att se hur denna klass i Tyskland omväxlande övergår från det ena av dessa stadier till det andra.

Den tyska arbetarklassens sociala och politiska utveckling är lika långt efter arbetarklassens utveckling i England och Frankrike som den tyska bourgeoisien är efter dessa länders bourgeoisie. Sådan far, sådan son. Utvecklingen av existensbetingelser för en talrik, stark, koncentrerad och intelligent proletär klass går hand i hand med utvecklingen av existensbetingelser för en talrik, förmögen, koncentrerad och mäktig bourgeoisie. Arbetarrörelsen är aldrig oberoende, är aldrig av uteslutande proletär karaktär förrän bourgeoisiens alla olika delar och i synnerhet dess mest progressiva del, de stora fabriksidkarna, har erövrat den politiska makten, och omdanat staten i linje med sina behov. Det är då den oundvikliga konflikten mellan arbetsgivare och arbetare blir överhängande och inte längre kan skjutas upp, det är då arbetarklassen inte längre kan tystas med illusoriska förhoppningar och löften som aldrig kommer att förverkligas, det är då 1800-talets stora fråga, avskaffandet av proletariatet, äntligen läggs fram på ett ärligt sätt och i sitt rätta ljus. I Tyskland är arbetarklassens stora massa idag inte anställd av de moderna manufakturbaroner som Storbritannien tillhandahåller så utmärkta exempel på, utan av småborgare, vars hela tillverkningsystem bara är en relik från medeltiden. Och eftersom det är en enorm skillnad mellan de stora bomullsbaronerna och en liten skomakare eller skraddarmästare, så finns det motsvarande avstånd mellan det moderna Manufakturbarons klarvakna fabriksarbetare och en småstads blyga skraddargesäller eller möbelsnickare, som lever under omständigheter och arbetar efter en plan som är väldigt lika de som fanns för 500 år sedan. Denna allmänna avsaknad av moderna levnadsförhållanden, av moderna industriella produktionsätt, beledsagades förstas av en ganska likartad allmän frånvaro av moderna idéer, och det är därför inte att undra på att en stor del av arbetarklassen när revolutionen bröt ut ropade efter ett omedelbart återupprättande av gillan och medeltida handelsprivilegier. Men i manufakturdistrikten, där det moderna produktionsystemet dominerade, och som en följd av den ömsesidiga kommunikation och själslig utveckling som erbjuds när ett stort antal arbetare har ett kringresande liv, där uppstod en stark kärna vars idéer om sin klass' frigörelse var mycket klarare och mer i linje med existerande fakta och de historiska nödvändigheterna. Men de var bara en minoritet. Om bourgeoisiens aktiva rörelse kan dateras från 1840, så börjar arbetarklassens rörelse uppstå genom de schlesiska och böhmiska fabriksarbetarnas uppror 1844, och vi kommer snart att få tillfälle att gå igenom de olika stadier som denna rörelse genomgick.

Slutligen var det den stora klassen av småbönder, bondeklassen, som tillsammans med lantarbetare utgör en överväldigande majoritet av hela nationen. Men denna klass är själv uppdelad i olika underfraktioner. För det första de mer välbeställda jordbrukarna, det som i Tyskland kallas *Gross* och *Mittel-Bauern*, innehavare av mer eller mindre omfattande jordbruk, där båda förfogar över flera jordbruksarbetares tjänster. Denna klass befinner sig mellan de stora obeskattade feodala jordägarna och småbönderna och jordbruksarbetarna, och hittade helt naturligt sin mest naturliga politiska linje i en allians med den antifeodala bourgeoisien. Sedan fanns det för det andra de små jordägarna med full besittningsrätt, som dominerar i Rhenlandet, där feodalismen hade dukat under

för den stora franska revolutionens mäktiga slag. Det fanns också liknande jordägare här och där i andra provinser där de hade lyckats köpa sig fri från de feodala avgifter som de tidigare betalade för sin mark. Men denna klass var bara till namnet en klass av markägare med full besittningsrätt, eftersom deras egendomar i allmänhet var så högt in-tecknade och med så betungande villkor att det inte var bonden utan ockraren som hade tillhandahållit pengarna som var den verkliga jordägaren. För det tredje de feodala arrendatorerna, som inte så lätt kunde visas bort från sina egendomar, men som var tvungna att betala en evig hyra, eller i evighet utföra en vis mängd arbete åt godsherren. Slutligen lantarbetarna, vars förhållanden på många stora gods var exakt samma som för samma klass i England, och för alla andra klasser som levde och dog fattiga, hungriga och som sina arbetsgivares slavar. De tre sistnämnda klasserna inom jordbruksbefolkningen, de små jordägarna med besittningsrätt, de feodala arrendatorerna och jordbruksarbetarna, brydde före revolutionen aldrig sina hjärnor särskilt mycket med politik, men det är uppenbart att dessa händelser måste ha öppnat en ny bana för dem, fylld av lysande framtidsutsikter. Revolutionen erbjöd samtliga av dem fördelar, och det förväntades att var och en av dem i sin tur skulle ansluta sig till den rörelse som de en gång knappt varit indragna i. Men samtidigt är det lika uppenbart, och besannas lika mycket av alla moderna länders historia, att jordbruksbefolkningen som en konsekvens av att vara utspridd på en stor yta, och genom svårigheterna att komma fram till en överenskommelse mellan särskilt betydande delar av den, aldrig med framgång kan försöka sig på en självständig rörelse. De kräver att städernas mer koncentrerade, mer upplysta, mer lättörliga befolkning ska ge en inledande impuls.

Redan föregående korta skiss över de viktigaste av de klasser som tillsammans utgjorde den tyska nationen när de senaste rörelserna bröt ut, räcker för att förklara en stor del av de motsägelser, brist på överensstämmelse och påtagliga motsättningar som rådde i rörelsen. När så skiftande, så motstridiga, så märkligt korsande intressen kolliderar våldsamt; när dessa motstridiga intressen blandas i olika proportioner i varenda distrikt, varenda provins; när det framförallt inte finns något stort centrum i landet, inget London, inget Paris, vars beslut tack vare sin tyngd kan ersätta behovet att utkämpa varenda gräl om och om igen på varje enskilt ställe; vad annat kan man förvänta sig än att kampen kommer att övergå i en mängd osammanhängande strider där det går åt en oerhörd mängd blod, energi och kapital, men ändå inte leder till några avgörande resultat?

Tysklands politiska uppstyckning i tre dussin mer eller mindre viktiga furstendömen förklaras på samma sätt av denna förvirring och de många beståndsdelar som nationen består av, och som också varierar på varje plats. När det inte finns några gemensamma intressen, så kan det inte finnas någon enighet om ändamål, och än mindre aktionsenhet. Det är sant att det tyska förbundet förklarades vara för evigt oupplösligt, men förbundet och dess organ, förbundsdagen, representerade aldrig Tysklands enhet. Den högsta centralisering som Tyskland någonsin nådde var upprättandet av Tullförbundet. Med detta förbund tvingades också staterna vid Nordsjön bilda en egen tullunion, medan Österrike höll kvar vid sina egna separata skyddstullar. Tyskland fick nöjet att i alla praktiska avseenden vara delat mellan bara tre oberoende makter, istället för mellan 36. Den ryska tsarens yttersta överhöghet, som hade upprättats 1814, förändrades givetvis inte av detta skäl.

Efter att ha dragit dessa slutsatser från våra antaganden kommer vi i nästa artikel se hur det tyska folkets tidigare nämnda olika klasser den ena efter den andra sattes i rörelse, och vilken karaktär denna rörelse tog efter den franska revolutionens utbrott 1848.

II. Den preussiska staten

Medelklassens, eller bourgeoisiens, politiska rörelse i Tyskland kan dateras från 1840. Den hade föregåtts av symptom som visade att landets förmögna och industriella klass mognade till ett tillstånd som inte längre kunde tillåta den att fortsätta vara apatisk och passiv under trycket från en halvfeodal, halvt byråkratisk monarki. Den ena efter den andra av Tysklands småfurstar beviljade författningar av mer eller mindre liberal karaktär, delvis för att försäkra sig ett större oberoende från Österrikes och Preussens herravälde eller mot adelns inflytande i sina egna stater, och delvis för att förena de fristående provinserna till en helhet under Wienkongressens styre. Det kunde de göra utan någon risk för sig själva, ty om förbundsdagen, Österrikes och Preussens marionett, skulle inkräkta på deras oberoende som härskare, så visste de att de under motståndet mot dess diktat skulle få stöd från den allmänna opinionen och parlamentskamrarna. Och om tvärtom dessa kamrar blev för starka, så kunde de lätt beordra förbundsdagen att kväsa all opposition. Under dessa omständigheter kunde de konstitutionella institutionerna i Bayern, Württemberg, Baden eller Hannover inte föra någon verklig kamp om den politiska makten, och därför höll sig den tyska bourgeoisiens stora majoritet i allmänhet borta från det småaktiga käbbel som uppstod i de små staternas lagstiftande församlingar, fullt medvetna om att utan en grundläggande förändring av de två stora tyska krafternas politik och sammansättning, skulle alla sekundära satsningar och segrar vara förgäves. Men samtidigt dök en ström av liberala advokater, professionella oppositionspolitiker, upp i dessa små församlingar: Rotteck, Welcker, Römer, Jordan, Stuve, Eisenmann, dessa stora "folkliga män" (*Volksmänner*), som efter 20 års mer eller mindre högljudd men alltid misslyckad opposition fördes till maktens höjder av 1848 års revolutionära vårfloed, och efter att där ha uppvisat sin fullständiga maktlöshet och obetydlighet återigen snabbt slungades bort. Dessa första exempel på företagspolitiker och opposition på tysk mark, gjorde med sina tal och skrifter tyska öron bekanta med konstitutionalismens språk, och förebådade med sin blotta existens att en tid närmade sig då bourgeoisien skulle ta fasta på och ge verklig innebörd åt de politiska fraser som dessa pratsamma advokater och professorer brukade använda, utan att känna till så mycket om den innebörd som de ursprungligen hade.

Även den tyska litteraturen kämpade under inflytande från den politiska upphetsning som hela Europa hade kastats in i av händelserna 1830. Nästan alla av dåtidens författare predikade en grov konstitutionalism eller en ännu grövre republikanism. Det blev alltmer en vana, i synnerhet bland den underlägsna sortens lärda människor, att kompensera bristen på kunnskap i sina produktioner med politiska hänsyftningar som säkert skulle få uppmärksamhet. Poesi, romaner, recensioner, drama, varenda litterär produktion vimlade av det som kallades "tendensen", det vill säga mer eller mindre försagda uppvisningar av en regeringsfientlig anda. För att fullborda förvirringen i de idéer som var förhärskande i Tyskland efter 1830, blandades dessa element av politisk opposition ihop med dåligt genomtänkta universitetsminnen av tysk filosofi och missförstådda stycken som hade snappats upp från den franska socialismen, särskilt saintsimonismen. Och den klick av författare som utbredde sig om denna mångskiftande blandning av teorier kallade sig arrogant för "Unga Tyskland" eller "den moderna skolan". De har sedan dess av sagt sig sina ungdomssynder, men inte förbättrat sitt sätt att skriva.

Slutligen hade den tyska filosofin, denna ytterst komplicerade men samtidigt säkraste mätaren av det tyska sinnets utveckling, ställt sig på bourgeoisiens sida, nämligen när Hegel i sin "Rätts-

filosofin” förkunnade att den konstitutionella monarkin var den slutgiltiga och mest perfekta regeringsformen. Med andra ord tillkännagav han att bourgeoisien närmade sig landets politiska makt. Efter hans död stannade inte hans skola där. Medan hans anhängares mer utvecklade delar å ena sidan utsatte all religiös tro för den hårda kritikens prövningar, och skakade kristendomens uråldriga system i sina grundvalar, så förde de samtidigt fram djärvare politiska principer än det dittills varit tyska örons öde att få förklarade, och försökte även ära minnet av den första franska revolutionens hjältar. Om det svårförståeliga språk i vilket dessa idéer var insvept i grumlade både författarnas och läsarnas sinnen, så förblindade det också censurens ögon, och på så sätt åtnjöt de ”unghegelianska” författarna en pressfrihet som var okänd inom alla andra delar av litteraturen.

Således var det uppenbart att den allmänna opinionen i Tyskland genomgick stora förändringar. Gradvis förenades den överväldigande majoriteten av de klasser, vars utbildning eller ställning i livet gjorde det möjligt för dem att även under den absoluta monarkin skaffa sig en del politisk information, till en mäktig oppositionsfalang mot det existerande systemet. Och när man fördömer hur långsamt den politiska utvecklingen går i Tyskland, bör man inte underlåta att ta med i beräkningen hur svårt det var att få korrekt information om alla ämnen i ett land där alla informationskällor kontrollerades av regeringen, där det ända från fattigskolorna och söndagsskolan till tidningar och universitet aldrig sades, lärdes ut, trycktes eller publicerades något som inte tidigare hade blivit godkänt. Titta t ex på Wien. Inom industrin och manufakturerna hade folket i Wien ett sinnelag, mod och revolutionär energi som kanske inte var underlägsen något i Tyskland, och visade sig vara överlägsna alla, men ändå var de okunnigare om sina verkliga intressen, och begick fler misstag under revolutionen än någon annan, och det berodde till mycket stor del på att Metternichs regering hade lyckats hålla nästan absolut okunniga avseende de allra vanligaste politiska frågorna.

Det behövs inga fler förklaringar till varför den politiska informationen under ett sådant system nästan uteslutande var ett monopol för de klasser i samhället som hade råd att låta smuggla in den i landet, och i synnerhet de vars intressen angreps allra mest av de existerande förhållandena, nämligen industri- och handelsklasserna. Därför var de först att förenas massivt mot att den mer eller mindre dolda absolutismen skulle få fortsätta, och man måste datera inledningen av en verkligt revolutionär rörelse i Tyskland till när de anslöt sig till oppositionens led.

Att den tyska bourgeoisien säger sig vara i opposition kan dateras från 1840, då den förra kungen av Preussen, den sista överlevande från 1815 års Heliga allians, dog. Den nya kungen var känd för att inte vara någon anhängare av sin fars övervägande byråkratiska och militära monarki. Det den franska bourgeoisien hade förväntat sig av Ludvig XVIII:s tillträde, hoppades den tyska bourgeoisien i viss mån nu på från Fredrik Vilhelm IV av Preussen. Alla var överens om att det gamla systemet var avslöjat, uttjänt och måste överges, och det som i tysthet hade fötts under den gamla kungen förklarades nu högljutt vara oacceptabelt.

Men medan Ludvig XVIII, ”Louis le Désire” [Louis den efterlängtrade], hade varit en alldaglig, anspråkslös dumbom som var halvt medveten om sin egen obetydlighet, saknade bestämda uppfattningar, och huvudsakligen härskade med hjälp av de vanor som han hade skaffat sig under sin utbildning, så var ”Fredrik Vilhelm le Désire” något helt annat. Även om han förvisso överträffade sitt franska ursprung vad gäller att ha svag karaktär, så saknade han varken anspråk eller uppfattningar. Han hade på ett amatörmässigt sätt bekantat sig med grunderna i de flesta vetenskaperna, och ansåg sig därmed tillräckligt bildad för att ha slutgiltiga bedömningar om alla ämnen. Han var

förvissad om att han var en första rangens talare, och det fanns förvisso ingen handelsresande i Berlin som kunde slå honom varken i vidlyftig låtsad slagfärdighet eller ledig talekonst. Och framför allt hade han sina åsikter. Han hatade och föraktade den preussiska monarkins byråkratiska del, men bara på grund av att alla hans sympatier låg hos den feodala delen. Han är själv en av grundarna av, och en av de främsta bidragsgivarna till, *Berliner politischen Wochenblatt*, den så kallade Historiska skolan (en skola som livnär sig på Bonalds, De Maitres och andra författares texter från den första generationens franska legitimister), och siktade på ett så fullständigt återupprättande av adelns dominerande samhällsställning som möjligt. Kungen, kungarikets förste adelsman, är i första hand omgiven av ett praktfullt hov av mäktiga vasaller, furstar, hertigar och grevar, i andra hand av en talrik och förmögen lågadel. Han härskar efter eget gottfinnande över sina lojala borgare och bönder, och är således själv chef över en fullständig hierarki av samhällsstånd eller kaster, som var och en skulle åtnjuta sina speciella privilegier och skiljas från de andra av en nästan oöverstiglig medfödd mur, eller av en bestämd, oföränderlig samhällsställning; alla dessa kaster eller ”kungadömetts stånd” skulle balansera varandras makt och inflytande så snyggt att kungen skulle ha kvar en fullständig handlingsfrihet – sådant var det vackra ideal som Fredrik Vilhelm IV tog itu med att förverkliga, och som han idag återigen försöker förverkliga.

Det tog ett tag innan den preussiska bourgeoisien, som inte är så väl bevandrad i teoretiska frågor, insåg den verkliga innebörden i sin kungs strävanden. Men det de kom på väldigt snabbt var att hans inriktning var raka motsatsen till vad de ville. Knappt hade den nya kungen upptäckt att hans ”pratsamhet” hade släppts lös av sin faders död, innan han började förkunna sina avsikter i ett oräkneligt antal tal, och vartenda tal, alla hans handlingar, ledde till att hans sympatier minskade alltmer inom bourgeoisien. Han skulle inte ha brytt sig så mycket om det, om det inte hade varit för en bister och skrämmande verklighet som avbröt hans poetiska drömmar. Ack, varför förstår sig romantiken så dåligt på att räkna, och varför gör feodalismen ända sedan Don Quijote alltid upp räkningen utan värden? Fredrik Vilhelm IV hade behållit alltför mycket av det förakt för reda pengar som alltid har varit korsfararsönernas ädlaste arv. När han tog över tronen upptäckte han ett kostsamt, om än snålt inrättat regeringssystem, och en måttligt fylld statskassa. På två år hade varje spår av överskott spenderats på hovfester, kungliga framsteg, generositet, understöd till behövande, förslappade och giriga adelsmän, etc., och de vanliga skatterna räckte inte längre till vare sig hovets eller regeringens nödvändigheter. Och således fann hans majestät inom kort att han hade hamnat mellan å ena sidan ett tydligt underskott, och å den andra en lag från 1820, enligt vilken alla nya lån eller ökning av den dåvarande beskattningen var olaglig utan samtycke från ”den framtida folkrepresentationen”. Denna representation existerade inte, den nya kungen var ännu mindre än sin far benägen att skapa den, och även om han hade varit det så visste han att den allmänna opinionen på ett förvånande sätt hade förändrats sedan hans trontillträde.

Bourgeoisien, som delvis hade förväntat sig att den nya kungen omedelbart skulle anta en författning, förkunna pressfrihet, juryrättegångar, etc., etc. – kort sagt själv ta ledningen för den fredliga revolution de ville ha för att få politiskt herravälde – hade faktiskt upptäckt sitt misstag, och hade ursinnigt vänt sig mot kungen. I Rhenprovinsen, och mer eller mindre allmänt över hela Preussen, blev de så förtvivlade att de, som själva saknade män som kunde representera dem i pressen, gick så långt som till ett förbund med det extrema filosofiska partiet [unghegelianerna] som vi har talat om

ovan. Resultatet av denna allians blev Kölntidningen *Rheinische Zeitung*,¹ en tidning som förbjöds efter att ha existerat i 15 månader, men från vilken tidningspressens existens i Tyskland kan dateras. Det var 1842.

Den stackars kungen, vars handelsproblem var det man ironiserade mest om av hans medeltida böjelser, upptäckte snabbt att han inte kunde fortsätta att härska utan att göra en del mindre eftergifter till det folkliga ramaskriet om denna ”folkrepresentation”, vilken, som en sista rest av de sedan länge glömda löftena från 1813 och 1815, hade förkroppsligats i 1820 års lag. Han upptäckte att det minst skadliga sättet att tillfredsställa denna oönskade lag var att sammankalla lantdagarnas ständiga kommitté. Lantdagarna hade inrättats 1823. De bestod för var och en av kungadömet 8 provinser av: (1) Den högre adeln, det tyska kejsardömet tidigare härskande familjer, vars överhuvuden var medlemmar i lantdagen genom födslorätt. (2) Riddarnas, eller lågadelns, representanter. (3) Städernas representanter. (4) Böndernas, eller småbondeklassens, deputerade. Det hela var inrättat på ett sådant sätt att adelns två delar alltid hade majoritet i lantdagen i samtliga provinser. Var och en av dessa åtta lantdagar valde en kommitté, och dessa åtta kommittéer kallades nu till Berlin för att bilda en representantförsamling i syfte att rösta för det efterlängtrade lånet. Det påstods att statskassan var full, och att lånet inte behövdes för aktuella behov utan för att bygga en statlig järnväg. Men den förenade kommittén gav kungen ett blankt nej, och sa att de inte kunde agera som folkets representanter, och uppmanade hans majestät att uppfylla det löfte om en representativ författning som hans fader hade givit när han ville ha folkets hjälp mot Napoleon.

De förenade kommittéernas sammanträde visade att oppositionsandan inte längre var begränsad till bourgeoisien. En del av bönderna hade anslutit sig till dem, och många adelsmän, som själva var storbönder på sina egna ägor, och handlare i majs, ull, sprit och lin, krävde samma garantier mot absolutism, byråkrati och feodalt återupprättande, och hade också uttalat sig mot regeringen och för en representativ författning. Kungens plan hade uppenbart misslyckats. Han hade inte fått några pengar och hade ökat oppositionens styrka. Lantdagarnas egna efterföljande sammanträden blev ännu mer oturliga för kungen. Alla krävde reformer, för att löftena från 1813 och 1815 skulle uppfyllas, för en författning och en fri press. En del av deras resolutioner med denna innebörd var ganska respektlöst formulerade, och den förbittrade kungens vresiga svar gjorde ont värre.

Samtidigt fortsatte regeringens ekonomiska svårigheter att öka. Under en tid hade gått att hålla upp skenet med hjälp av olovlig användning av pengar som hade anslagits till olika offentliga tjänster, och med bedrägliga transaktioner med ”Seehandlung”, en kommersiell verksamhet som spekulerade och handlade å statens vägnar och på dess risk, och som sedan länge hade fungerat som dess pengamäklare. Ökad utgivning av statliga papperspengar hade givit en del resurser, och på det hela taget hade hemligheten bevarats ganska bra. Men alla dessa knep var snart uttömda. Då försökte man med en annan plan: att upprätta en bank vars kapital delvis skulle tillhandahållas av staten och delvis av privata aktieägare. Den högsta ledningen skulle tillhöra staten på ett sådant sätt att regeringen i stor utsträckning skulle kunna använda bankens medel, och på så sätt upprepa samma bedrägliga

1 *Rheinische Zeitung*. Denna tidning gavs ut i Köln som organ för liberalernas ledare, Hansemann och Camphausen. Marx bidrog med en del artiklar om Lantdagen, och de skapade en så stor sensation att han 1842 – trots att han bara var 21 år gammal – erbjöds plats som redaktör för tidningen. Han accepterade erbjudandet, och därefter inleddes hans långa kamp med den preussiska regeringen. Tidningen publicerades först under övervakning av en censor, men denne gode, lättsamme man blev hopplöst överlistad av den unge agitatorn. Så regeringen skickade en andra ”speciell” censor från Berlin, men den dubbla censuren visade sig inte uppgiften vuxen, och 1843 förbjöds tidningen.

transaktioner som inte längre fungerade med "Seehandlung". Men naturligtvis hittade man inga kapitalister som ville överlämna sina pengar på sådana villkor. Bankens stadgar måste förändras, och aktieägarnas egendom säkras från statskassans ingrepp innan några aktier köptes. När planen på detta sätt hade misslyckats återstod inget annat än att försöka få ett lån – om det gick att hitta några kapitalister som skulle låna ut sina pengar utan att kräva den mystiska "framtida folkrepresentationens" tillåtelse och garantier. Man ansökte hos Rothschild, och han deklarerade, att om lånet skulle garanteras av denna "folkrepresentation" så skulle han omedelbart ta itu med saken – om inte så ville han inte ha något med transaktionen att göra.

Således hade alla förhoppningar om att få pengar försvunnit, och det fanns inga möjligheter att undkomma den ödesdigra "folkrepresentationen". Rothschilds vägran blev känd på hösten 1846, och i februari påföljande år kallade kungen samman alla åtta lantdaggar till Berlin, och samlade dem i en "Förenad lantdag". Om det behövdes skulle denna utföra det arbete som krävdes av lagen från 1820. Den skulle rösta om lån och ökade skatter, men utöver det skulle den inte ha några rättigheter. Den hade bara rådgivande röst om den allmänna lagstiftningen, den skulle inte mötas under bestämda perioder, utan när det passade kungen, den skulle inte diskutera något annat än det regeringen valde att lägga fram inför den. Givetvis var inte medlemmarna särskilt nöjda med den roll de förväntades spela. De upprepade de önskingar de hade uttryckt när de träffades i provinsförsamlingarna. Relationerna mellan dem och regeringen blev snart kärva, och när lånet, som återigen påstods krävas för järnvägsbyggen, avkrävdes dem, så vägrade de återigen att bevilja det.

Denna omröstning ledde mycket snabbt till att sammanträdet tog slut. Den alltmer förbittrade kungen avvisade dem med en reprimand men var fortfarande utan pengar. Och han hade faktiskt all orsak att vara orolig över sin ställning, när han såg att Liberala förbundet, som leddes av bourgeoisie, omfattade en stor del av den lägre adeln och alla de lägre ståndens olika delar – och att det hade bestämt sig för att skaffa vad det ville ha. I öppningstalet hade kungen förgäves förkunnat att han aldrig någonsin skulle gå med på en författning i ordets moderna mening. Liberala förbundet krävde envist en sådan modern, antifeodal, representativ författning, med alla sina logiska konsekvenser, pressfrihet, juryrättegångar, etc., och innan de fick det skulle de inte bevilja ett enda öre. En sak var uppenbar: att saker och ting inte kunde fortsätta på det här viset, och att antingen någon av parterna måste ge med sig, eller så skulle det bli en brytning – en blodig kamp. Och bourgeoisie visste att de stod på randen till en revolution, och de förberedde sig för det. De försökte med alla medel skaffa sig stöd från arbetarklassen i städerna, och från bönderna i jordbruksdistrikten, och det är välkänt att det i slutet av 1847 knappt fanns en enda framstående politisk person inom bourgeoisie som inte utropade sig till "socialist" för att försäkra sig om den proletära klassens sympati. Vi kommer senare att se dessa "socialister" i arbete.

Den tongivande bourgeoisie's iver att anpassa sig till åtminstone socialismens yttre sken berodde på att en stor förändring hade skett inom de arbetande klasserna i Tyskland. Ända sedan 1840 hade det funnits en grupp tyska arbetare, som efter att ha rest omkring i Frankrike och Schweiz, mer eller mindre hade anammat de enkla socialistiska eller kommunistiska uppfattningar som då var vanliga bland franska arbetare. Den ökande uppmärksamhet som ända sedan 1840 hade riktats mot liknande idéer i Frankrike gjorde socialismen på modet även i Tyskland, och så tidigt som 1843 vimlade alla tidningar av diskussioner om sociala frågor. Mycket snart bildades en skola av socialister i Tyskland som mer utmärkte sig för sin förvirring än för sina nyskapande idéer. De främsta insatser bestod av

att översätta franska fourierister, saintsimonianer och andra läror till den tyska filosofins svårbegripliga språk. Den tyska kommunismen, som bildades ungefär vid samma tidpunkt, var helt något helt annat än denna sekt.

1844 ägde de schlesiska vävarnas uppror rum, följda av textiltryckarnas revolt i Prag. Dessa oroligheter, som kuvades på ett blodigt sätt, genomfördes av arbetare, som inte protesterade mot regeringen utan mot sina arbetsgivare, och skapade stor sensation och gav ny stimulans till den socialistiska och kommunistiska propagandan bland det arbetande folket. Det gjorde också brödupploppen under svältåret 1847. På samma sätt som den konstitutionella oppositionen samlade den stora majoriteten av de besuttna klasserna (med undantag för de stora feodala jordägarna) runt sin fana, sökte alltså de stora städerna arbetande klasser sin befrielse i de socialistiska och kommunistiska läroarna, trots att de under de då existerande presslagarna bara kunde få reda på mycket lite om dem. Man kunde inte förvänta sig att de hade några definitiva tankar om vad de ville. De visste bara att den konstitutionella bourgeoisens program inte innehöll allt de ville, och att det konstitutionella tänkandet inte på något sätt innehöll deras behov.

Det fanns alltså inget separat republikanskt parti i Tyskland. Folk var antingen konstitutionella monarkister eller mer eller mindre tydligt definierade socialister eller kommunister.

Med sådana beståndsdelar måste minsta kollision leda till en stor revolution. Den högre adeln och de gamla civila och militära officerarna var det existerande systemets enda säkra anhängare; den lägre adeln, industri- och handelsbourgeoisien, universiteten, skollärare på alla nivåer, och till och med delar av byråkratin och militärofficerare på lägre nivåer, var alla förenade mot regeringen; bakom dessa stod missnöjda bondemassor och i de större städerna proletärer, som för tillfället stödde den liberala oppositionen men redan yttrade märkliga ord om att ta saker och ting i sina egna händer; bourgeoisien var redo att störta regeringen och proletariatet förberedde sig för att i sin tur störta bourgeoisien; men ändå fortsatte denna regering envist i en riktning som måste medföra en kollision. I början av 1848 befann sig Tyskland på randen till en revolution, och denna revolution skulle säkert ha kommit, även om inte den franska februarirevolutionen hade skyndat på den.

Vad revolutionen i Paris fick för effekt på Tyskland kommer vi att se i vår nästa artikel.

III. De övriga tyska staterna.

I vår förra artikel begränsade vi oss nästan uteslutande till den stat som under åren 1840-1848 var den överlägset viktigaste i den tyska rörelsen, nämligen till Preussen. Men det är nu dags att kasta en hastig blick på Tysklands andra stater under samma period.

Vad gäller småstaterna, så hade de ända sedan de revolutionära rörelserna 1830 hamnat helt under förbundsdagens, det vill säga Österrikes och Preussens, diktatur. De olika författningarna hade införts lika mycket som ett försvar mot de större staternas påbud som att säkra sina fursteförfattare popularitet och förena de olikartade provinsförsamlingar som hade bildats av Wienkongressen utan någon som helst ledande princip – även om författningarna var illusoriska, så hade de under de spännande dagarna 1830 och 1831 ändå visat sig vara farliga för småfurstarnas egen makt. De krossades nästan helt. Det som tilläts återstå av dem var mindre än en skugga, och det krävdes en Welckers, en Rottecks, en Dahlmanns pladdrande självgodhet för att inbilla sig att det kunde

komma något från den ödmjuka opposition, blandad med förnedrande smicker, som de tilläts visa i småstaternas maktlösa kamrar.

Efter 1840 övergav bourgeoisiens mer energiska del i dessa mindre stater snabbt alla förhoppningar som de tidigare hade grundat på den parlamentariska regeringens utveckling i dessa till Österrike och Preussen tillhörande områden. Knappt hade den preussiska bourgeoisien och de till den allierade klasserna visat verklig beslutsamhet att kämpa för en parlamentarisk regering i Preussen, innan de tilläts ta ledningen över den konstitutionella rörelsen i hela Tyskland utanför Österrike. Det är ett faktum som inte längre kommer att ifrågasättas, att kärnan i det centrala Tysklands konstitutionalisterna, som efteråt lämnade Nationalförsamlingen i Frankfurt, och kallades Gothapartiet utifrån den plats där de höll sina enskilda möten, långt före 1848 grubblade över en plan som de, med bara små förändringar, föreslog för representanter från hela Tyskland. De avsåg att avskilja Österrike från det tyska förbundet, upprätta ett nytt förbund med en ny grundlag och med ett förbundsstatligt parlament, *under beskydd av Preussen, och införliva de mer obetydliga staterna i de större*. Allt detta skulle genomföras så fort Preussen anslöt sig till den konstitutionella monarkins led, införde pressfrihet, antog en politik oberoende från Rysslands och Österrikes politik, och på så sätt gjorde det möjligt för de mindre staternas konstitutionalister att få verklig kontroll över sina respektive regeringar. Uppfinnaren av detta schema var professor Gervinus från Heidelberg (Baden). Således skulle den preussiska bourgeoisiens befrielse bli signalen till den tyska bourgeoisiens befrielse i allmänhet, och för en offensiv och defensiv allians mellan båda mot Ryssland och Österrike, som vi snart ska se betraktades som ett fullständigt barbariskt land som man inte visste mycket om, och det lilla man kände till inte var till fördel för dess befolkning. Österrike ansågs därför inte vara någon absolut nödvändig del av Tyskland.

Vad gäller de andra samhällsklasserna i de mindre staterna, så följde de mer eller mindre snabbt i kölvattnet på sina likar i Preussen. Småbourgeoisien blev alltmer missnöjd med sina respektive regeringar, med de höjda skatterna, med inskränkningarna av de politiska låtsasprivilegier som de brukade skryta om när de jämförde sig med "despotismens slavar" i Österrike och Preussen. Men hittills finns det ingenting i deras motstånd som definitivt skulle kunna beteckna dem som ett självständigt parti, skilt från den högre bourgeoisiens konstitutionalism. Missnöjet ökade också bland bönderna, men det är välkänt att denna del av folket under lugna och fredliga tider aldrig kommer att hävda sina intressen och inta sin ställning som självständig klass utom i länder där det införs allmän rösträtt. De arbetande klasserna inom städernas handel och manufaktur började bli infekterade av socialismens och kommunismens "gift", men eftersom det finns få städer av betydelse utanför Preussen, och ännu färre manufakturdistrikt, gjorde bristen på centrum för aktion och propaganda att denna klass' rörelse var ytterst långsam i de mindre staterna.

Både i Preussen och i de mindre staterna ledde svårigheten att ge utlopp för den politiska oppositionen till en sorts religiös opposition i den tyska katolicismens och frikyrkornas parallella rörelser. Historien uppvisar många exempel där det gudlösa och farliga motståndet mot den världsliga makten i länder som åtnjuter en statskyrkas välsignelse, och där den politiska diskussionen är tystad, döljs under en mer helgonförklarad och till synes mer osjälvisk kamp mot andlig despotism. Många regeringar som inte tänker tillåta att någon av dess handlingar diskuteras, tvekar innan den skapar martyrer och hetsar upp massornas religiösa fanatism. I Tyskland 1845 sågs således antingen den romersk katolska eller protestantiska religionen, eller båda, som en väsentlig del av landets gällande

lag. I varje förbundsstat utgjorde också prästerskapet i något av dessa kyrkosamfund, eller båda, en viktig del av regeringens byråkratiska etablissemang. Att angripa den protestantiska eller katolska ortodoxin, att angripa prästämbetet, var alltså ett angrepp i smyg på själva regeringen. Vad gäller de tyska katolikerna så var själva deras existens ett angrepp på Tysklands katolska regeringar, speciellt i Österrike och Bayern, och regeringarna betraktade dem också så. Frikyrkorna, protestantiska olik-tänkande, liknade i viss mån de engelska och amerikanska unitaristerna, och uttryckte öppet sitt motstånd mot den preussiska kungens och hans favoritminister Eickhorns (Utbildnings- och klerikal minister) prästerliga och strikt ortodoxa böjelser. De två under en kort period snabbt växande nya sekterna, den första i katolska, den andra i protestantiska länder skilde sig bara åt genom sina olika ursprung. Vad gäller sina lärosatser var de helt överens om den viktiga punkten att alla definitiva dogmer var ogiltiga. Avsaknaden av all klarhet var deras själva väsen; de låtsades bygga det stora tempel under vars tak hela Tyskland kunde enas; de representerade således i religiös form en annan av dagens politiska tankar – den om Tysklands enhet – och ändå kunde de aldrig komma överens sinsemellan.

Den tanke på tysk enhet som ovan nämnda sekter försökte förverkliga, åtminstone på religiösa grunder genom att uppfinna en gemensam religion för alla tyskar, och uttryckligen skapad för deras användning, sedvänjor och smak – denna tanke var förvisso utbredd, i synnerhet i de mindre staterna. Ända sedan Napoleon upplöste det tyska kejsardömet hade ropen på enhet mellan de tyska masornas samtliga *disjecta membra* [utspridda delar] varit det mest allmänna uttrycket för missnöje med sakernas tillstånd, och allra mest i de mindre staterna, där kostnaderna för en domstol, en administration, en armé, kort sagt beskattningarnas dödsvikt, ökade i direkt förhållande till förbundsstatens litenhet och maktlöshet. Men vad denna tyska enhet skulle bli när den genomfördes var en fråga som parterna var oense om. Bourgeoisien ville inte ha några verkligt revolutionära omvälvningar och nöjde sig med det som vi har sett att de ansåg vara ”praktiskt möjligt”, nämligen en union av hela Tyskland under en preussisk konstitutionell regerings överhöghet. Och vid den tiden kunde förvisso inget mer göras utan att frambesvärja farliga stormar. Småbourgeoisien och – i den mån de brydde sig om sådana saker – bönderna kom aldrig fram till någon definition av den tyska enhet de så högljutt krävde. Några få drömmare, till största delen feodala reaktionärer, hoppades återupprätta det tyska kejsardömet. Några få okunniga, självutnämnda radikaler, som beundrade de schweiziska institutionerna (de hade ännu inte haft de praktiska erfarenheter av dem som senare på ett skrattretande sätt skulle ta dem ur dessa villfarelser), förklarade sig vara för en förbundsrepublik. Och det var bara det mest extrema partiet som vid den tiden vågade uttala sig för en enda och odelbar tysk republik. Således var Tysklands enhet i sig själv en fråga som var fylld av upplösning, oenighet och under vissa omständigheter till och med inbördeskrig.

Sammanfattningsvis: så här såg den preussiska staten och Tysklands småstater ut i slutet av 1847. Bourgeoisien kände sin makt och beslutade sig för att inte så mycket längre stå ut med de fjättrar med vilka en feodal och byråkratisk despoti hindrade deras handelstransaktioner, deras industriella produktivitet, deras gemensamma handlingar som klass. En del av den dittillsvarande jordägande aristokratin förvandlades till producenter av rena handelsvaror, och fick samma intressen och gjorde gemensam sak med bourgeoisien. Småbourgeoisien var missnöjd, klagade på intäkterna, på hindren för sina affärer, men utan någon bestämd plan för reformer som skulle kunna säkra deras ställning i det sociala och politiska systemet. Bönderna var förtryckta, än av feodala pålagor och än av långivare, ockrare och advokater. Städernas arbetande folk var smittat av allmänt missnöje, hatade

regeringen lika mycket som de stora industrikapitalisterna och hade ådragit sig de socialistiska och kommunistiska idéernas farsot. Kort sagt en variationsrik opposition som härrörde ur olika intressen, men mer eller mindre leddes av bourgeoisien, och i vars främsta led den preussiska bourgeoisien, och i synnerhet Rhenprovinsens bourgeoisie, återigen marscherade. Å andra sidan var regeringarna oense i många frågor, de litade inte på varandra, och speciellt inte på Preussens regering, som de ändå måste lita till för beskydd. I Preussen en regering som hade övergivits av den allmänna opinionen, till och med av en del av adeln, och som lutade sig på en armé och en byråkrati som för varje dag blev alltmer smittade av den oppositionella bourgeoisens idéer och utsatta för dess inflytande – en regering som utöver detta var utfattig i ordets mest bokstavliga mening, och inte ens kunde skaffa fram ett enda öre för att täcka sitt allt större underskott, annat än genom att underkasta sig den borgerliga oppositionens godtycke. Har något lands bourgeoisie någonsin haft en bättre position under sin kamp mot den befintliga regeringen?

IV. Österrike.

Vi måste nu befatta oss med Österrike: ett land som fram till mars 1848 var dolt för främmande länders ögon nästan lika mycket som Kina innan det senaste kriget med England.

Givetvis kan vi här bara ha det tyska Österrike i åtanke. De polska, ungerska eller italienska österrikarnas angelägenheter hör inte till vårt ämne, och i den mån de efter 1848 har påverkat de tyska österrikarnas öde, kommer de att beaktas nedan.

Furst Metternichs regering svängde på två gångjärn: för det första att hålla alla de olika nationer som var underkastade Österrikes styre i schack med hjälp av alla andra på liknande sätt styrda nationer; för det andra, och det har alltid varit de absoluta monarkiernas grundläggande princip, att lita till stöd från två klasser, de feodala godsägarna och de storkapitalistiska börsspekulanterna; och på samma gång balansera båda dessa klassers inflytande och makt med hjälp av den andra, för att ge regeringen full handlingsfrihet. Den jordägande adeln, vars inkomster helt och hållet bestod av alla möjliga feodala intäkter, kunde inte låta bli att stöda en regering som visade sig vara deras enda skydd mot den förtryckta klass av trälar på vars utplundring de levde. Och närhelst deras mindre välbeställda delar reste sig mot regeringen, som i Galicien 1846, släppte Metternich omedelbart lös just dessa trälar mot dem, trälar som hursomhelst utnyttjade tillfället för att utkräva en fruktansvärd hämnd på sina mer omedelbara förtryckare. Å andra sidan var börsens storkapitalister bundna till Metternichs regering av den enorma andel de hade i landets offentliga tillgångar. Efter att tack vare konkursen 1810 ha befriats från en del av sina skadeståndsansvar hade Österrike 1815 återfått sin fulla makt, och hade ända sedan 1820 vidmakthållit den absoluta monarkin i Italien. Efter freden hade hon mycket snabbt återupprättat sitt anseende på de stora europeiska penningmarknaderna, och i samma mån som hennes anseende ökade hade hon utnyttjat det. Således hade alla de stora europeiska valutahandlarna satsat avsevärda delar av sitt kapital i österrikiska fonder. Allihop var intresserade av att upprätthålla landets anseende, och eftersom det krävdes ständigt nya lån för att upprätthålla Österrikes offentliga anseende, tvingades de från tid till annan skjuta till nytt kapital för att vidmakthålla anseendet hos de säkerheter som de redan hade förskotterat. Den långa freden efter 1815, och det till synes omöjliga att ett tusenårigt imperium som Österrike skulle rubbas, ökade Metternichregeringens anseende i förvånande proportioner, och gjorde den till och med oberoende av bankirernas och börsmäklarnas välvilja i Wien. Ty så länge han kunde få massor av pengar i

Frankfurt och Amsterdam hade han naturligtvis tillfredsställelsen av att se de österrikiska kapitalisterna vid sina fötter. Dessutom var de i alla andra avseenden i händerna på honom: de stora profiter som bankirer, börsmäklare och regeringsentreprenörer alltid tänker sig att locka ur en absolut monarki kompenseras av den nästan obegränsade makt som regeringen hade över deras personer och förmögenheter. Därmed kunde man inte förvänta sig ens skuggan av opposition från detta håll. Således var Metternich säker på att få stöd från kejsardömets två mäktigaste och inflytelserika klasser, och dessutom hade han en armé och en byråkrati som inte kunde vara bättre inrättad för absolutismens syften. Österrikes civila och militära tjänstemän utgör en egen ras. Deras fäder har varit i kejsarens tjänst, och det kommer även deras söner att bli. De tillhör inte någon av de mångahanda nationaliteter som har samlats under den tvehövdade örns vingar. De förflyttas och har alltid förflyttats från den ena änden av kejsardömet till den andra, från Polen till Italien, från Tyskland till Transsylvanien. De föraktar ungrare, polacker, tyskar, rumäner, italienare, kroater lika mycket, varenda person som inte har fått stämpeln ”med kejsarlig och kunglig befogenhet” etc., utan har en särskild nationell karaktär. De har ingen nationalitet, eller utgör snarare den enda verkligt österrikiska nationen. Det är tydligt vilket smidigt och på samma gång kraftfullt verktyg en sådan militär och civil hierarki måste vara i händerna på en intelligent och energisk chef.

Vad gäller befolkningens övriga klasser var Metternich, i den sanna anda som den gamla regimens statsman har, inte särskilt intresserad av deras stöd. Han hade en enda politik avseende dem: att pressa ur dem så mycket som möjligt i form av skatter, och samtidigt hålla dem lugna. Handels- och industribourgeoisien växte bara långsamt i Österrike. Handeln på Donau var jämförelsevis oviktig. Landet hade en enda hamn, Trieste, och hamnens handel var mycket begränsad. Vad gäller fabrikanterna så var de i besittning av ett avsevärt skydd, som i de flesta fall till och med innebar att all utländsk konkurrens var helt utesluten. Men denna fördel har de i huvudsak fått i avsikt att öka deras förmåga att betala skatt, och i hög grad uppvägdes den av interna begränsningar för industrin och privilegier för gillen och andra feodala företag, som noggrant försvarades så länge de inte hindrade regeringens syften och uppfattningar. De små hantverkarna var trängda av de medeltida gillenas snäva gränser. Gillena såg till att de olika branscherna ständigt krigade med varandra om privilegierna, och genom att utesluta enskilda arbetare från att klättra upp på den sociala stegen gav de samtidigt medlemmarna i dessa påtvingade förbund en sorts ärftlig stabilitet. Slutligen behandlades bönderna och arbetarna som enbart skattematerial, och den enda omsorg som gavs dem var att så mycket som möjligt hålla dem i samma levnadsförhållanden som de existerade under, och under vilka deras fäder före dem hade levt. I detta syfte vidmakthölls varenda gammal, etablerad, ärftlig makt på samma sätt som statens makt: godsägarnas makt över arrendatorerna, fabrikanternas makt över arbetarna, mästers makt över gesäller och lärlingar, fädernas över sönerna, försvarades överallt strikt av regeringen, och all sorts olydnad bestraffades på samma sätt som lagöverträdelser med den österrikiska rättvisans allenarådande verktyg – käppen.

För att sammanfatta alla dessa försök att skapa en konstgjord stabilitet i ett enda allsidigt system valdes slutligen den intellektuella föda som tilldelades nationen ut med minutiös försiktighet, och delades ut så sparsamt som möjligt. Utbildningen låg överallt i händerna på de katolska prästerna, vars överhuvuden var lika intresserade av att bevara det existerande systemet som de stora feodala godsägarna. Universiteten organiserades så att de bara tilläts producera specialister som kanske kunde bli väldigt kunniga på allsköns speciella kunskapsbranscher, men i alla händelser inte kunde förmedla den frisinna allmänbildning som andra universitet förväntas ge. Det fanns absolut inga

tidningar utom i Ungern, och de ungerska tidningarna var förbjudna inom monarkins alla delar. Vad gäller den allmänna litteraturen hade dess omfattning inte utvidgats på ett sekel. Den hade återigen minskat efter Josef II:s död. Och längs alla de gränser där de österrikiska staterna kom i kontakt med civiliserade länder inrättades ett band av litteratursensurer, som tillsammans med tulltjänstemännen hindrade utländska böcker och tidningar från att komma in i Österrike innan deras innehåll hade granskats noggrant två eller tre gånger, och visat sig vara fritt från minsta spår av nutidens skändliga anda.

I omkring 30 år efter 1815 fungerade detta system oerhört framgångsrikt. Österrike var nästan okänt i Europa, och Europa var lika lite känt i Österrike. De enskilda klassernas och hela befolkningens sociala ställning hade till synes inte genomgått den minsta förändring. Oavsett vilken fientlighet det kunde finnas mellan klasserna – och för Metternich var denna fientlighet en viktig förutsättning för regeringen, som han till och med främjade genom att göra överklasserna till verktyg för regeringens alla pålagor och på så sätt riktade missnöjet mot dem – oavsett hur mycket folket hatade statens lägre tjänstemän, så fanns det på det hela taget lite eller inget missnöje med centralregeringen. Kejsaren beundrades, och den gamle Frans I verkade faktiskt bli besannad när han, även om han tvivlade på systemets varaktighet, självbelåtet tillade: ”Och ändå kommer det att hålla så länge jag och Metternich lever.”

Men under ytan pågick det en långsam rörelse som gjorde att Metternichs alla ansträngningar kom på skam. Industri- och handelsbourgeoisens välstånd och inflytande ökade. Införandet av maskiner och ångkraft i fabrikena rubbade de gamla förhållandena och avgörande villkor för hela samhällsklasser i Österrike, precis som det hade gjort överallt annars: det förändrade trälar till fria män, småbönder till fabriksarbetare; det undergrävde de gamla feodala handelsföretagen och ödelade levebrödet för många av dem. Överallt drabbade den nya handels- och industriella befolkningen samman med de gamla feodala institutionerna. Bourgeoisens affärer fick dem alltmer att resa utomlands, och de tog med sig en del fantastiska berättelser om de civiliserade länder som låg bortom de kejsarliga tullgränserna. Införandet av järnvägar påskyndade till slut både den industriella och den intellektuella rörelsen. Det fanns också en farlig beståndsdel i det österrikiska statliga etablissemanget, nämligen den ungerska feodala författningen med sina parlamentariska processer, och de utarmades kamp och adelns opposition mot regeringen och dess allierade, finansmännen. Pressburg [Bratislava], där förbundsdagen befann sig, låg alldeles i närheten av Wien. Alla dessa element bidrog till att det inom bourgeoisien i städerna uppstod en anda, inte precis av motstånd, ty motstånd var ännu omöjligt, men av missnöje, en allmän önskan om reformer, mer av administrativ än konstitutionell karaktär. Och på samma sätt som i Preussen anslöt sig en del av byråkratin till bourgeoisien. Bland denna nedärvda kast av tjänstemän var inte Josef II:s traditioner bortglömda: regeringens mer utbildade ämbetsmän, som själva ibland koketterade med inbillade möjliga reformer, föredrog definitivt kejsarens progressiva och intellektuella despoti framför Metternichs ”faderliga” despoti. En del av den fattigare adeln anslöt sig också till bourgeoisien, och vad gäller befolkningens lägre klasser, som alltid har hittat många anledningar att klaga på sina överordnade, kunde de i de flesta fall inte annat än ansluta sig till bourgeoisiens önsknings om reformer.

Det var ungefär vid denna tidpunkt, låt oss säga 1843 eller 1844, som det upprättades en speciell litteraturbransch i Tyskland som passade denna förändring. Några österrikiska författare, romanförfattare, litteraturkritiker, dåliga poeter, alla mycket mediokra, men begåvade med den speciella

flit som anstår den judiska rasen, etablerade sig i Leipzig och andra tyska städer utanför Österrike, och publicerade utom räckhåll för Metternich ett antal böcker och broschyrer om österrikiska angelägenheter. De och deras förläggare gjorde det till ”en storslagen kommers”. Hela Tyskland var ivrigt att bli invigt i det europeiska Kinas politiska hemligheter, och österrikarna, som fick tag i dessa publikationer genom den omfattande smuggling som genomfördes över den böhmiska gränsen, var ännu mer nyfikna. De hemligheter som avslöjades i dessa publikationer var förstås inte särskilt viktiga, och de reformplaner som deras välmenande författare skisserade präglades av en oskuld som nästan var liktydigt med politisk jungfrulighet. En författning och fri press för Österrike ansågs vara omöjliga att uppnå. Administrativa reformer, utökade rättigheter för regionala lantdagrar, tillträde för utländska böcker och tidningar och en mindre hård censur – längre gick knappt dessa goda österrikares lojala och ödmjuka önskningsar.

Eftersom det inte gick att hindra Österrike från att förbindas litterärt med resten av Tyskland, och via Tyskland med resten av världen, så bidrog det i alla händelser avsevärt till att det uppstod en regeringsfientlig allmän opinion, och förde åtminstone med sig lite politisk information inom räckhåll för delar av den österrikiska befolkningen. I slutet av 1847 drabbades således Österrike, om än i mindre grad, av den politiska och politiskt religiösa upphetsning som då rådde i hela Tyskland, och om dess utveckling i Österrike var tystare, så hittade den icke desto mindre tillräckligt många revolutionära element att påverka. Det fanns bönder, trälar, feodala arrendatorer, som maldes till damm av skyldigheter mot adel och regering; sedan fabriksarbetarna som polisens käppar tvingade att arbeta på de villkor som företagaren valde att bevilja; sedan gesällerna, som på grund av företagslagstiftningen hindrades från alla chanser att bli oberoende i sitt yrke; sedan handelsmännen som under sina affärer hela tiden snubblade över absurda regler; sedan fabrikanterna som är i ständig konflikt med handelsgillen som svartsjukt bevakar sina privilegier, eller med giriga ämbetsmän som lägger sig i; sedan skollärarna, de begåvade, de bättre utbildade funktionärerna som förgäves kämpar mot det okunniga och arroganta prästerskapet eller en dum och diktatorisk överordnad. Kort sagt fanns det inte en enda nöjd klass, ty de små eftergifter som regeringen då och då tvingades göra gjordes inte på dess egen bekostnad eftersom statskassan inte hade råd med det, utan på den högre adelns och prästerskapets bekostnad; och vad gäller de stora bankirerna och kapitalägarna, så ökades inte deras tilltro till det österrikiska kejsardömet pålitlighet och betalningsförmåga av de senaste händelserna i Italien, den växande oppositionen i den ungerska förbundsdagen, och den ovanliga anda av missnöje och rop på reformer som visade sig i hela kejsardömet.

Således marscherade även Österrike sakta men säkert mot en kolossal förändring, när det plötsligt ägde rum en händelse i Frankrike som omedelbart utlöste den överhängande stormen och vederlade den gamle Frans' påstående att byggnaden skulle hålla både under hans och Metternichs livstid.

V. Marsupproret i Wien

Den 24 februari 1848 drevs Louis Philippe ut från Paris, och den franska republiken utropades. Den 13 mars påföljande år bröt folket i Wien furst Metternichs makt och fick honom att skamligt fly ut ur landet. Den 18 mars reste sig folket i Berlin med vapen i hand, och hade efter 18 timmars envis kamp nöjet att se kungen överlämna sig i deras händer. Samtidigt förekom mer eller mindre våldsamma, men alla lika framgångsrika, revolter i det tyska småstaternas huvudstäder. Även om det tyska folket inte hade slutfört sin första revolution, så inledde de åtminstone sin revolutionära bana

på ett lovande sätt.

Vi kan inte här i detalj gå in på händelserna under dessa olika uppror: det vi måste förklara är deras natur, och den ståndpunkt som befolkningens olika klasser intog till den.

Revolutionen i Wien kan sägas ha gjorts av en nästan enhällig befolkning, bourgeoisien (utom bankirerna och börsmäklarna), småbourgeoisien, det arbetande folket, reste sig alla samtidigt mot en regering som avskyddes av alla, en regering som var så allmänt hatad att den lilla minoriteten adelsmän och rika aristokrater som hade stött den gjorde sig osynliga redan vid den första attacken. Bourgeoisien hade hållits så politiskt okunnig av Metternich, att för dem var nyheterna från Paris om att anarki, socialism och terror härskade, och om nära förestående strider mellan kapitalistklassen och arbetarklassen, helt obegripliga. I sin politiska oskuld kunde ingen av dem se någon mening i dessa nyheter, eller så trodde de att de var Metternichs djävulska påhitt för att skrämma dem till lydnad. Dessutom hade de aldrig sett arbetare agera som klass eller stå upp för sina egna speciella klassintressen. Utifrån sina tidigare erfarenheter hade de ingen aning om att det kunde uppstå några skillnader mellan klasser som nu var så hjärtligt ense om att störta en regering som alla hatade. De såg en arbetarklass som var överens med dem på alla punkter: en författning, juryrättegång, pressfrihet, etc. Således var de, åtminstone i mars 1848, i själ och hjärta med rörelsen, och å andra sidan utsåg rörelsen på samma gång (åtminstone i teorin) dem till statens härskande klass.

Men det är alla revolutioners öde att denna enhet mellan olika klasser, som i viss mån alltid är ett nödvändigt villkor för varje revolution, inte kan vara särskilt länge. Knappt har man uppnått segern mot den gemensamma fienden förrän segrarna splittras i olika läger och vänder vapnen mot varandra. Det är denna snabba och lidelsefulla utveckling av fiendskapen mellan klasserna som gör en revolution till ett så kraftfullt verktyg för sociala och politiska framsteg i en gammal och komplicerad samhällsorganism. Det är denna oupphörliga snabba framväxt av nya partier som efterträder varandra vid makten, som under dessa våldsamma oroligheter gör att en nation på fem år tillryggalägger en längre sträcka än vad den under normala omständigheter skulle ha gjort på ett sekel.

Revolutionen i Wien gjorde bourgeoisien till den teoretiskt härskande klassen, det vill säga att de eftergifter som kländes ur regeringen var sådana, att om de väl genomfördes i praktiken och blev kvar under en tid, så skulle de oundvikligen ha säkerställt bourgeoisiens herravälde. Men i verkligheten var denna klass' herravälde långtifrån upprättat. Det är sant att inrättandet av ett nationalgarde, som gav vapen till bourgeoisien och småbourgeoisien, skulle ha givit den klassen både styrka och betydelse; det är sant att den genom skapandet av en "Kommitté för säkerhet", en sorts revolutionär, inte inför någon ansvarig, regering där bourgeoisien dominerade, placerades vid statsmakten. Men på samma gång var även arbetarklassen delvis beväpnad. I den mån det varit strider hade de och studenterna tagit emot den värsta stöten. Och studenterna, omkring 4.000 stycken, var välbeväpnade och avsevärt mer disciplinerade än Nationalgardet, och utgjorde de revolutionära styrkornas kärna och verkliga styrka, och var ingalunda villiga att bara fungera som ett verktyg i händerna på Kommittén för säkerhet. Trots att de erkände den och till och med var dess mest entusiastiska anhängare, så utgjorde de ändå ett oberoende och ganska bråkigt organ, de överlade för sig själva i "aulan", behöll en mellanposition mellan bourgeoisien och arbetarklasserna, förhindrade med hjälp av en ständig agitation saker och ting att lugna ner sig till den gamla vanliga vardagslunken, och tvingade mycket ofta på Kommittén för säkerhet sina resolutioner. Å andra sidan måste arbetarna, som nästan helt hade blivit av med sina arbeten, anställas i offentliga arbeten

på statens bekostnad, och pengarna till detta måste givetvis tas från skattebetalarnas plånböcker eller ur staden Wiens kassakista. Allt detta kunde inte bli annat än mycket obehagligt för handelsmännen i Wien. Stadens manufaktur, som var avsedda för de rikas och det stora landets aristokratiska hovs konsumtion, stoppades givetvis helt av revolutionen, av aristokratins och hovets flykt; handeln stod stilla, och studenternas och arbetarnas ständiga agitation och upphetsning var förvisso inte ämnat att ”återställa förtroendet”, som orden löd. Det uppstod således mycket snart en viss kylighet mellan bourgeoisien å ena sidan och de oroliga studenterna och arbetarna å den andra. Och om denna kylighet under lång tid inte växte över i öppen fientlighet, så berodde det på att regeringen, och i synnerhet hovet, i sin otålighet att återställa de tidigare sakernas tillstånd, ständigt rättfärdigade de mer revolutionära partiernas misstankar och våldsamma aktivitet, och hela tiden fick den gamla metternichska diktaturens spöke att uppstå till och med inför bourgeoisiens ögon. Den 15 maj, och återigen den 16, uppstod således nya resningar av alla klasser i Wien, på grund av att regeringen hade försökt angripa eller undergräva en del av nyligen erövrade friheterna, och vid varje tillfälle befästes för en tid återigen alliansen mellan nationalgardet eller den beväpnade bourgeoisien, studenterna och arbetarna.

Vad gäller befolkningens andra klasser, så var aristokratin och de rika adelsmännen försvunna, och bönderna var överallt fullt upptagna med att utrota feodalismen med hull och hår. Tack vare kriget i Italien och de bekymmer som Wien och Ungern gav hovet, lämnades de i full frihet och lyckades befria sig bättre i Österrike än i någon annan del av Tyskland. Den österrikiska förbundsdagen tvingades kort därefter bara bekräfta de åtgärder som bönderna redan hade vidtagit i praktiken, och oavsett vad furst Schwarzenbergs regering kan lyckas återställa, så kommer den aldrig att ha makt att återupprätta böndernas feodala trälldom. Och om Österrike för närvarande återigen är jämförelsevis lugnt, och till och med starkt, så är det främst på grund av att folkets stora majoritet, bönderna, har varit de som verkligen har vunnit på revolutionen, och oavsett allt annat som den återupprättade regeringen har angripit, så är dessa påtagliga, avsevärda fördelar som bönderna har erövrat, hittills orörda.

VI. Upproret i Berlin

Det andra centrumet för revolutionära aktioner var Berlin, och av det som har sagts i de tidigare kapitlen går det att gissa att dessa aktioner inte alls hade det enhälliga stöd från nästan alla klasser som beledsagade det i Wien. I Preussen hade bourgeoisien redan varit indragen i faktisk kamp med regeringen; den ”Förenade lantdagen” hade lett till splittring; en borgerlig revolution var nära förestående, och när den första gången bröt ut kunde den ha blivit lika enhällig som i Wien, om det inte hade varit för revolutionen i Paris i februari. Den händelsen skyndade på allting, på samma gång som den genomfördes under en helt annan fana än den fana som den preussiska bourgeoisien förberedde för att utmana sin regering. I Frankrike kullkastade februarirevolutionen just den sorts regering som den preussiska bourgeoisien skulle upprätta i sitt land. Februarirevolutionen utropade sig till en arbetarklassens revolution mot bourgeoisien, den tillkännagav störtandet av bourgeoisiens regering och arbetarnas frigörelse. Men på senare tid hade den preussiska bourgeoisien redan haft alldeles tillräckligt med arbetarklassagitation i sitt eget land. Efter att den första förskräckelsen under tumultet i Schlesien hade gått över hade de till och med försökt vända denna agitation till sin egen fördel. Men de hade alltid behållit en sund skräck för den revolutionära socialismen och

kommunismen, och när de såg män i ledningen för regeringen i Paris som de betraktade som de mest farliga fienderna till egendom, ordning, religionen, familjen och den moderna bourgeoisens övriga skyddsgudar, så kylde deras revolutionära glöd omedelbart av betydligt. De visste att de måste gripa tillfället, och att de skulle besegras utan arbetarmassornas hjälp, och ändå svek modet dem. Under de första delvisa och lantliga utbrotten anslöt de sig således till regeringen, försökte tysta ner folket i Berlin, som under fem dagar träffades i stora massor framför kungliga palatset för att diskutera nyheterna och kräva förändringar i regeringen. Och när kungen efter nyheterna om Metternichs fall slutligen gjorde några mindre eftergifter, ansåg bourgeoisien att revolutionen var fullbordad och gick för att tacka hans majestät för att han hade uppfyllt sitt folks alla önsknings. Men därefter följde militärens angrepp på folkmassorna, barrikader, kamp och monarkins nederlag. Då förändrades allt: just de arbetarklasser som bourgeoisien hade lutat åt att hålla i bakgrunden hade pressats framåt, hade kämpat och segrat, och plötsligt blivit medvetna om sin styrka. Begränsningar av rösträtten, av pressfriheten, av rätten att sitta i juryer, av mötesfriheten – begränsningar som skulle ha varit mycket trevliga för bourgeoisien, eftersom de bara skulle ha berört klasser som befann sig under dem – var nu inte längre möjliga. Det fanns en överhängande risk att Paris' scener med "anarki" skulle upprepa sig. Inför denna fara försvann alla de tidigare skillnaderna. Trots att de segerrika arbetarna ännu inte hade uttryckt några egna specifika krav, förenades många års vänner och fiender mot dem, och alliansen mellan bourgeoisien och anhängarna till det störtade systemet slöts just på barrikaderna i Berlin. De nödvändiga eftergifterna gjordes, men inte fler än de som var oundvikliga, en ministär med oppositionsledare från den Förenade lantdagen skulle bildas, och i utbyte mot sina tjänster att ha räddat kronan, skulle den få stöd från den gamla regeringens alla stöttepelare, den feodala aristokratin, byråkratin, armén. Det var under dessa villkor som herrar Camphausen och Hansemann tog itu med att bilda en regering.

De nya ministrarna var så rädda för de upphetsade massorna, att i deras ögon alla medel var bra om de bara såg till att stärka maktens skakade grundvalar. De stackars lurade krakarna trodde att all fara för ett återupprättande av det gamla systemet hade försvunnit, och de utnyttjade därför hela den gamla statsapparaten i syfte att återställa "ordningen". Inte en enda byråkrat eller militärofficer avskedades; inte den minsta förändring gjordes av det gamla byråkratiska administrationssystemet. Dessa ädla konstitutionella och ansvarsfulla ministrar gav till och med tillbaka tjänsterna till de funktionärer som folket under den första revolutionära glöden hade drivit bort på grund av deras tidigare byråkratiskt högdragna handlingar. Ingenting förändrades i Preussen utom ministrarnas ansikten. Inte ens de olika departementens personal rördes, och alla de jägare efter konstitutionella poster som hade utgjort de nyss upphöjda härskarnas kör, och hade förväntat sig sin andel av makten och posterna, blev tillsagda att vänta tills stabiliteten återställts och tillät att man utan fara kunde genomföra förändringar av den nuvarande byråkratiska personalen.

Kungen, som i högsta grad var missmodig efter upproret den 18 mars, upptäckte mycket snart att han var lika nödvändig för dessa "liberala" ministrar som de var för honom. Upproret hade skonat tronen; tronen var det sista hindret för "anarkin"; den liberala bourgeoisien och dess ledare, som nu satt i regeringen, hade därmed allt intresse av att upprätthålla ett utmärkt förhållande till kronan. Kungen och den reaktionära klick som omgav honom upptäckte snabbt detta, och utnyttjade omständigheterna för att hindra regeringen att genomföra de ynkliga reformer som den av och till avsåg att införa.

Ministärens första bekymmer var att ge de senaste våldsamma förändringarna en sorts lagligt sken. Trots allt folkligt motstånd sammankallades Förenade lantdagen, för att som folkets lagliga och konstitutionella organ rösta på en ny vallag för valen till en församling, som skulle komma överens med kronan om en ny författning. Valen skulle vara indirekta, väljarna skulle välja ett antal elektor som sedan skulle välja representanter. Trots allt motstånd gick detta system med dubbla val igenom. Sedan bad man om ett lån på 25 miljoner dollar från den Förenade lantdagen, vilket Folkpartiet var mot men likväl gick med på.

Ministärens agerande gav Folkpartiet, eller som det nu kallade sig det demokratiska partiet, en mycket snabb utveckling. Partiet leddes av klassen av hantverkare och små butiksägare, och förenade i början av revolutionen den stora majoriteten av det arbetande folket under sin fana, krävde direkt och allmän rösträtt, samma sak som hade införts i Frankrike, en enda lagstiftande församling och ett fullständigt och öppet erkännande av revolutionen den 18 mars som bas för ett nytt regeringssystem. Den mer måttfulla delen skulle vara nöjd med en på så sätt ”demokratiserad” monarki, medan den mer utvecklade delen krävde att det slutligen upprättades en republik. Båda delarna enades om att erkänna den tyska Nationalförsamlingen i Frankfurt som landets högsta makt, medan konstitutionalisterna och reaktionärerna låtsades vara ytterst förskräckta över detta organs överhöghet, och förklarade att de ansåg det vara helt igenom revolutionärt.

Revolutionen hade för en stund splittrat de arbetande klassernas självständiga rörelse. Rörelsens omedelbara behov och omständigheter var sådana att de inte tillät att något av det proletära partiets specifika krav sattes i förgrunden. Så länge man inte hade banat väg för arbetarnas självständiga aktioner, så länge det ännu inte hade införts direkt och allmän rösträtt, så länge de 36 större och mindre staterna fortsatte att kapa upp Tyskland i ett oräkneligt antal stycken, vad annat kunde det proletära partiet då göra än att titta på den – för dem mycket viktiga – rörelsen i Paris, och kämpa tillsammans med småbourgeoisien för att uppnå de rättigheter som skulle göra det möjligt för dem att senare utkämpa sin egen kamp?

Det var alltså bara på tre punkter som det proletära partiet i sina politiska aktioner i grunden skiljde sig från småbourgeoisien, eller det så kallade Demokratiska partiet. För det första genom att de bedömde den franska rörelsen på olika sätt: medan demokraterna angrep det extrema partiet i Paris så försvarade de proletära revolutionärerna det. För det andra genom att det proletära partiet förkunnade behovet av att upprätta en enda och odelbar tysk republik, medan demokraternas mest extrema ytterligheter bara vågade sucka om en förbundsrepublik. Och för det tredje genom att vid varje tillfälle uppvisa en revolutionär djärvhets och beredskap till handling, som varje parti som leds av och i huvudsak består av småbourgeoisien alltid kommer att sakna.

Det proletära eller verkligt revolutionära partiet lyckades bara mycket gradvis dra bort arbetar-massorna från demokraternas inflytande, vars svans de utgjorde under revolutionens inledning. Men i sinom tid gjorde de demokratiska ledarnas obeslutsamhet, svaghet och feghet resten, och det kan nu sägas att det är ett av de viktigaste resultaten av de senaste årens omvälvningar, att varhelst arbetarklassen är samlad i någorlunda betydande massor så har de fullständigt befriats från det demokratiska inflytande som under 1848 och 1849 ledde in dem i en oändlig rad misstag och motgångar. Men det är bäst att inte gå händelserna i förväg. Det som skedde dessa två år kommer att ge oss många chanser att visa de demokratiska herrarna i arbete.

I Preussen var feodalismens tryck mot bönderna på det hela taget inte lika hårt, men även om de

inte uppvisade samma energi, hade de precis som i Österrike utnyttjat revolutionen för att genast befria sig från alla feodala bojar. Men av skäl som vi har angivit tidigare vände bourgeoisien där omedelbart deras äldsta, mest outhärliga allierade mot dem; demokraterna var lika skrämde som bourgeoisien för det som kallades angrepp på privategendomen, och underlät också att stöda dem; så efter tre månaders frigörelse, efter blodiga strider och militära avrättningar, speciellt i Schlesien, återupprättades således feodalismen av den fram till igår antifeodala bourgeoisien. Det finns inget mer fördärvligt faktum att anföra mot dem än detta. Ett sådant förräderi mot sina bästa allierade, mot sig själv, har aldrig begåtts av något parti i historien, och oavsett vilken förödmjukelse och bestraffning som väntar detta borgerliga parti, så har det med denna handling gjort sig förtjänt av varje uns av det.

VII. Nationalförsamlingen i Frankfurt

Våra läsare kanske minns att vi i de sex föregående kapitlen följde den revolutionära rörelsen i Tyskland till de två stora segrarna, den 13 mars i Wien och 18 mars i Berlin. Vi såg både i Österrike och Preussen hur det upprättades konstitutionella regeringar, och att man som främsta måttstock för all framtida politik förkunnade liberala, eller borgerliga principer. Och den enda påtagliga skillnaden mellan rörelsens två stora brännpunkter var, att i Preussen tog den liberala bourgeoisien, i form av två förmögna handelsmän, herrar Camphausen och Hansemann, direkt hand om maktens tyglar, medan det i Österrike, där bourgeoisien var avsevärt mindre politiskt skolad, var den liberala byråkratin som tog makten och förklarade att de skulle hålla den å deras vägnar. Vi har vidare sett hur de partier och samhällsklasser, som dittills varit enade i sitt motstånd mot den gamla regeringen, efter segern, eller till och med under kampen, splittrades, och hur samma liberala bourgeoisie, som var de enda som drog fördel av segern, omedelbart vände sig mot gårdagens allierade, intog en fientlig hållning mot alla mer utvecklade klasser, och bildade allians med de besegrade feodala och byråkratiska intressena. Det var i själva verket redan från det revolutionära dramas inledning uppenbart att den liberala bourgeoisien inte kunde hålla stånd mot de besegrade men inte krossade feodala och byråkratiska partierna utan att lita till hjälp från de folkliga och mer utvecklade partierna, och att den dessutom behövde hjälp från den feodala adeln och byråkratin mot dessa mer utvecklade massors storm. Det stod alltså tillräckligt klart att bourgeoisien i Österrike och Preussen inte var tillräckligt stark för att behålla makten och anpassa landets institutioner till sina egna behov och tankar. Den liberala borgerliga regeringen var bara en mellanstation från vilken landet, utifrån den vändning omständigheterna skulle ta, antingen kunde gå vidare till den enhetliga republikens mer utvecklade skede eller återfalla till den gamla prästerliga, feodala och byråkratiska regimen. I alla händelser hade den verkliga, avgörande kampen ännu inte ägt rum, händelserna i mars hade bara inlett striden.

Österrike och Preussen är de två viktigaste staterna i Tyskland, och därför skulle varje avgörande revolutionär seger i Wien eller Berlin ha varit avgörande för hela Tyskland. Och utvecklingen av händelserna i dessa två städer i mars 1848 avgjorde hur saker och ting utvecklades i Tyskland. Det vore alltså överflödigt att återkomma till de rörelser som ägde rum i de mindre staterna. Och vi skulle faktiskt kunna begränsa oss till att beakta enbart händelserna i Österrike och Preussen, om inte de mindre staternas existens hade givit upphov till ett organ, som genom själva sin existens var ett så påfallande bevis på hur onormal situationen var i Tyskland och hur ofullständig den sena

revolutionen var: ett organ så onormalt, genom sin ställning så befängt, och ändå så uppfyllt av sin egen betydelse, att historien högst sannolikt aldrig kommer att kunna tillåta sig en efterföljare till det. Detta organ var den så kallade *tyska Nationalförsamlingen* i Frankfurt-am-Main.

Efter de folkliga segrarna i Wien och Berlin var det bara naturligt att det också skulle bli en representativ församling för hela Tyskland. Följaktligen valdes detta organ och sammanträdde i Frankfurt vid sidan av den gamla förbundsdagen. Folket förväntade sig att den tyska Nationalförsamlingen skulle lösa varenda tvistefråga och agera som högsta lagstiftande församling för hela den tyska förbundsrepubliken. Men samtidigt hade förbundsdagen som hade sammankallat den på intet vis bestämt dess egenskaper. Ingen visste om dess påbud skulle ha laglig kraft, eller om de skulle underställas förbundsdagens eller de enskilda regeringarnas godkännande. Om församlingen i detta förvirrade läge hade haft den minsta energi, så skulle den omedelbart ha upplöst förbundsdagen och skickat hem den – det fanns på den tiden inget gemensamt organ som var mer impopulärt i Tyskland – och ersatt det med en federal regering som hade valts bland dess medlemmar. Den skulle ha utropat sig själv till det enda lagliga uttrycket för det tyska folkets suveräna vilja, för att på så sätt ha givit varenda ett av sina dekret laglig giltighet. Den skulle framförallt ha säkrat sig själv en organiserad och beväpnad styrka i landet, som var tillräcklig för att slå ner allt motstånd från regeringarnas sida. Och allt detta hade varit enkelt, mycket enkelt, under denna tidiga period av revolutionen. Men det skulle ha varit att vänta sig alldeles för mycket från en församling som till sin majoritet bestod av liberala advokater och dogmatiska professorer, en församling som även om den låtsades förkroppsliga själva det tyska intellektets och vetenskapens väsen, i verkligheten bara var ett stadium där gamla och utslitna politiska figurer uppvisade sin ofrivilliga löjlighet och sitt maktlösa tänkande och handlingar framför ögonen på hela Tyskland. Denna församling av gamla kvinnor fruktade ända från första dagen av sin existens minsta folkliga rörelse mer än alla de tyska regeringarnas reaktionära komplotter tillsammans. Den överlade inför ögonen på förbundsdagen, nej den nästan bad om förbundsdagens godkännande av sina påbud, ty dess första resolutioner måste kungöras av detta avskyvärda organ. Istället för att hävda sin egen överhöghet undvek den noggrant att diskutera alla farliga frågor. Istället för att omge sig med en folkmilis, förbigick den regeringens alla våldsamma angrepp som om de var vanligheter. Mitt framför ögonen på den försattes Mainz i belägringstillstånd, och folket där avväpnades, och Nationalförsamlingen vaknade inte. Senare valde den ärkehertig John av Österrike till regent över Tyskland, och tillkännagav att alla dess resolutioner skulle ha laglig kraft. Men sedan fick ärkehertig John sin höga rang först efter att man hade fått bifall från alla regeringarna, och han utsågs inte av församlingen utan av förbundsdagen. Och vad gäller den laga kraften hos församlingens förordningar, så erkändes aldrig den punkten av de större staternas regeringar och inte heller genomdrevs den av församlingen själv, och förblev därför hängande i luften. Således hade vi det märkliga skådespelet med en församling som låtsades att den var enda lagliga representanten för en stor och enväldig nation, men ändå aldrig hade varken viljan eller styrkan att få sina anspråk erkända. Debatterna i detta organ blev utan praktiska resultat och inte ens av något teoretiskt värde, eftersom de bara idisslade de mest utnötta, banala, ytterst föråldrade filosofiska och juridiska teman. Varenda mening som yttrades, eller snarare stammades fram, i denna församling har tryckts tusentals gånger, och tusen gånger bättre, långt tidigare.

Således lämnade Tysklands nya centrala låtsasmakt allting orört. Långt från att förverkliga den enhet av Tyskland som så länge har krävts, fördrev den inte ens de mest obetydliga av de furstar som styrde henne, det stärkte inte enhetsbanden mellan hennes åtskilda provinser, den gick inte ett

enda steg mot att bryta ner de tullbarriärer som skiljde Hannover från Preussen och Preussen från Österrike, den gjorde inte ens det minsta försök att avskaffa de fränstötande avgifter som hindrar flodtrafiken överallt i Preussen. Men ju mindre församlingen gjorde desto mer skrävade den. Den skapade en tysk flotta – på pappret; den annekterade Polen och Schlesien; den lät Tyskland-Österrike föra krig mot Italien, och förbjöd ändå italienarna från att följa efter österrikarna till deras trygga tillflykt i Tyskland; den utbringade ett fyrfaldigt leve för den franska republiken, och den tog emot ungerska sändebud, som säkert åkte hem med långt mer förvirrade tankar om Tyskland än de hade anlänt med.

Denna församling hade under revolutionens början varit samtliga tyska regeringars fasa. De hade räknat med ytterst diktatoriska och revolutionära aktioner från dess sida – beroende på just den brist på tydlighet i vilken den hade sett det nödvändigt att glömma kvar sin kompetens. Dessa regeringar planerade därför ett ytterst omfattande system av intriger för att försvaga inflytandet från detta fruktade organ. Men de visade sig ha mer tur än vett, ty församlingen gjorde regeringarnas arbete bättre än de själv kunde ha gjort. Till intrigerna hörde framförallt att sammankalla lokala lagstiftande församlingar, och följaktligen sammankallade de mindre staterna lagstiftande församlingar, men Preussen och Österrike sammankallade också konstituerade församlingar. Liksom i Frankfurts representanthus hade den liberala bourgeoisie eller dess allierade, liberala advokater och byråkrater, majoritet, och den vändning som frågorna tog i var och en av dem var nästan identisk. De enda skillnaderna är att den tyska Nationalförsamlingen var ett parlament i ett fantasiland, eftersom den hade tackat nej till uppgiften att bilda det som icke desto mindre var dess första existensvillkor, nämligen ett enat Tyskland; att den diskuterade inbillade åtgärder som aldrig skulle komma att genomföras av en fantasiregering som den själv hade skapat; och att den antog fantasiresolutioner som ingen brydde sig om. Men i Österrike och Preussen var de konstituerande organen åtminstone verkliga parlament som störtade och bildade verkliga regeringar, och åtminstone under en tid tvingade sina resolutioner på de furstar som de inte tvingades strida mot. Även de var feiga, och saknade revolutionära resolutioners bredare vyer. Även de förrådde folket och återlämnade makten till den feodala, byråkratiska och militära despotin. Men då tvingades de åtminstone diskutera praktiska frågor av omedelbart intresse, och leva på jorden med andra människor, medan skojarna i Frankfurt aldrig var lyckligare än när de kunde ströva omkring i ”drömmens luftiga värld”, *im Luftreich des Traums* [ur Heinrich Heines *Aristophanes*]. Således utgör diskussionerna i de konstituerande församlingarna i Berlin och Wien en viktig del av Tysklands revolutionära historia, medan Frankfurtgruppens tokiga funderingar bara intresserar samlare av kuriosa från litteratur och antikvariat.

Det tyska folket känner ett starkt behov att avskaffa den motbjudande territoriella splittring som skingrade och förstörde nationens kollektiva styrka, och förväntade sig under en tid att Nationalförsamlingen i Frankfurt åtminstone skulle hitta början på en ny era. Men de här viktigpettrarnas barnsliga agerande kylde snabbt ner den nationella entusiasmen. De skamliga överläggningar som föranleddes av vapenvilan i Malmö (september 1848) fick den folkliga ilskan att bryta ut mot ett organ som folket hade haft förhoppningar om skulle ge landet ett fritt område för aktivitet, och som istället, efter att ha ryckts med av en feghet utan motstycke, bara återställde de grundvalar på vilka det nuvarande kontrarevolutionära systemet byggde sin tidigare grundlag.

VIII. Polacker, tjecker och tyskar

Redan av det som har sagts i de föregående kapitlen står det klart, att om inte en ny revolution skulle följa på revolutionen i mars 1848, så skulle saker och ting i Tyskland oundvikligen ha återgått till hur de var innan denna händelse. Men det historiska tema som vi försöker belysa är så komplicerat, att de efterföljande händelserna inte går att förstå helt utan att ta hänsyn till det som kan kallas den tyska revolutionens utländska relationer. Och dessa relationer var av samma invecklade karaktär som de inrikes frågorna.

Det är välkänt att hela östra halvan av Tyskland, ända till Elbe, Saale och Böhmerwald, under de senaste tusen åren har återerövrats från inkräktare av slaviskt ursprung. Större delen av dessa territorier har sedan flera sekel förtyskats och helt utrotat all slavisk nationalitet och slaviska språk. Och förutom några få helt isolerade rester som totalt uppgår till mindre än 100.000 själar (kasjuber i Pommern, vender eller sorber i Lausitz)² är deras invånare i alla avseenden tyskar. Men det är en annan sak längs hela gränsen mot det gamla Polen, och i länder med tjeckiskt språk i Böhmen och Mähren. Här är de två nationaliteterna blandade i alla distrikt, städerna är i allmänhet mer eller mindre tyska, medan slaverna dominerar i byarna på landsbygden, där de dock också gradvis skingras och tvingas tillbaka genom att det tyska inflytandet stadigt ökar.

Skälet till detta sakernas tillstånd är följande: ända sedan Karl den stores tid har tyskarna lagt sina mest konstanta och ihärdiga ansträngningar på att erövra, kolonisera eller åtminstone civilisera östra Europa. Erövringen av den feodala adeln mellan Elbe och Oder, och de militära riddarordnarnas feodala kolonier i Preussen och Livland, lade bara grunden för ett vida mer omfattande och effektivt system för germanisering via handels- och den industriella bourgeoisie, som sedan 1400-talet hade fått ökad social och politisk betydelse i Tyskland och resten av Västeuropa. Slaverna, och i synnerhet västslaverna (polacker och tjecker), är huvudsakligen ett jordbrukarfolk, handel och manufakturer hade aldrig något särskilt högt anseende hos dem. Därför ledde befolkningsökningen och städernas ursprung i dessa regioner till att produktionen av varor hamnade i händerna på tyska invandrare, och utbytet av dessa varor mot jordbruksprodukter blev helt och hållet judarnas monopol, och även om de inte tillhör någon nationalitet så är de i dessa länder förvisso snarare tyskar än slaver. Detta har, om än i mindre grad, varit fallet i alla länder i östra Europa. Hantverkare, små butiksägare, små fabriksägare i Petersburg, Budapest, Iași och till och med Konstantinopel är än idag tyskar, medan långivare, värdshusvärdar, gårdfarihandlare – mycket viktiga personer i dessa glest befolkade länder – mycket ofta är judar, vars modersmål är en fruktansvärt förvrängd tyska. I och med städernas, handelns och manufakturernas tillväxt ökade således de tyska elementens betydelse i de slaviska gränssamhällena, och det ökade ännu mer när det visade sig nödvändigt att importera nästan varje beståndsdel av själslig kultur från Tyskland: efter de tyska handelsmännen och hantverkarna kom tyska präster, tyska lärare, tyska intellektuella för att slå sig ner på slavisk mark. Och slutligen kom inte de erövrande arméerna eller diplomatins försiktiga, noga planerade grepp alltid efter samhällsutvecklingens långsamt men stadigt framryckande avnationalisering, utan många gånger kom de före den. Således har stora delar av västra Preussen och Posen germaniserats efter den första delningen av Polen, med hjälp av försäljning och förläning av statliga egendomar till tyska kolonister, genom att uppmuntra tyska kapitalister att starta fabriker, etc. i dessa land-

² Lausitz är en region norr om Böhmen, som i sin helhet tidigare under lång tid tillhörde Tyskland. Senare tillhörde den Sachsen, och ännu senare, 1815, delades den mellan Sachsen (norra delen) och Preussen (den södra).

områden, och mycket ofta även genom överdrivet despotiska åtgärder mot landets polska invånare. På detta sätt har gränsen mellan de tyska och polska nationaliteterna helt och hållet förändrats under de senaste 70 åren. I och med att revolutionen 1848 omedelbart framkallade ett krav från alla förtryckta nationer på en självständig existens och rätten att själva få lösa sina angelägenheter, så var det helt naturligt att polackerna själva genast skulle kräva att få återupprätta sitt land inom den gamla polska republikens gränser före 1772. Det är sant att denna gräns redan vid den tiden hade blivit föråldrad som skiljelinje mellan de tyska och polska nationaliteterna, och att den i och med germaniseringens utveckling år efter år hade blivit det ännu mindre. Men då tyskarna hade visat en sådan entusiasm för att återupprätta Polen måste de förvänta sig, att de som ett första bevis på sina sympatiers äkthet skulle bli ombedda att avsäga sig *sin* del av utplundringen. Skulle å andra sidan hela landområden som huvudsakligen befolkades av tyskar, stora helt tyska städer, överlämnas till ett folk som hittills inte hade givit några bevis på sin förmåga att utvecklas utöver ett feodalsamhälle som var beroende av ett jordbruk baserat på livegenskap? Frågan var tillräckligt invecklad. Den enda möjliga lösningen var ett krig med Ryssland. Därigenom skulle frågan om gränsen mellan de olika revolutionerade nationerna bli sekundär genom att det först upprättades en säker gräns mot den gemensamma fienden. Genom att få ett utökat territorium i öster skulle polackerna ha blivit mer medgörliga och resonliga i väst, och Riga och Jelgava skulle trots allt ha betraktats som lika viktiga för dem som Danzig och Elbing. Det radikala partiet i Tyskland ansåg att ett krig med Ryssland var nödvändigt för att vidmakthålla den kontinentala rörelsen, och bedömde att ett nationellt återupprättande av bara en del av Polen oundvikligen skulle leda till ett sådant krig, och stödde således polackerna. Det härskande liberala borgerliga partiet förutsåg däremot helt klart att det skulle störtas av ett nationellt krig mot Ryssland, som skulle ha satt mer aktiva och energiska män vid rodret, och med hycklad entusiasm för att utvidga den tyska nationaliteten förklarade de därför det preussiska Polen, den polska revolutionära rörelsens främsta centrum, som en del av det kommande tyska riket. Löftena som gavs till polackerna under de första upphetsade dagarna bröts skamligt. De med regeringens samtycke uppbyggda polska stridskrafterna skingrades och massakrerades, och så tidigt som april månad 1848, inom 6 veckor efter revolutionen i Berlin, krossades den polska rörelsen och den gamla nationella fientligheten mellan polacker och tyskar återupplivades. Denna enorma och ovärderliga tjänst till den ryska enväldshärskaren utfördes av de liberala ministrarna och handelsmännen, Camphausen och Hansemann. Det måste tilläggas att det polska fälttåget var det första medlet för att omorganisera den preussiska armén och återge den sitt självförtroende, och samma armé jagade efteråt bort det liberala partiet och krossade den rörelse som herrar Camphausen och Hansemann hade lagt ner sådan möda på att skapa. ”Såsom de försyndar sig mot mig ska de straffas.” Det har varit alla 1848 och 1849 års uppkomlingars öde, från Ledru Rollin till Changarnier, och från Camphausen ner till Haynau.

Nationalitetsfrågan gav upphov till en annan kamp i Böhmen. Detta land befolkas av två miljoner tyskar och tre miljoner tjeckisktalande slaver, och hade starka historiska minnen, nästan alla förknippade med tjeckernas tidigare herravälde. Men styrkan hos denna gren av den slaviska familjen hade ända sedan kriget med husiterna på 1400-talet varit bruten. Den tjeckisktalande provinsen delades, och en del bildade kungadömet Böhmen, en annan furstendömet Mähren, en tredje slovakernas karpatiska bergsland, som blev en del av Ungern. Mährerna och slovakerna hade för längesedan förlorat varje tillstymmelse till nationella känslor och livskraft, även om de till största delen hade behållit sina språk. Böhmen omgavs på tre sidor av rent tyska länder. De tyska delarna

hade gjort stora framsteg på hennes eget territorium, och överallt låg kapital, handel, industri och den intellektuella kulturen i händerna på tyskar. Den tjeckiska nationalitetens främste förespråkare, professor Palacký, är själv inget annat än en lärd tysk som har blivit knäpp, och inte ens kan tala tjeckiska rätt och utan utländsk brytning. Men som så ofta är fallet gjorde den döende tjeckiska nationaliteten – döende utifrån varje känt faktum under de 400 senaste årens historia – 1848 en sista ansträngning att återerövra sin tidigare livskraft – en ansträngning vars misslyckande, oberoende av alla revolutionära övervägande skulle visa att Böhmen hädanefter bara skulle kunna existera som en del av Tyskland, även om en del av hennes invånare ännu under några sekel kanske fortsätter att tala ett icke tyskt språk.

IX. Panslavismen – kriget i Schleswig-Holstein

Böhmen och Kroatien (en annan lössliten medlem av den slaviska familjen, som ungrarna agerade mot på samma sätt som tyskarna agerade mot Böhmen) var hem för det som på den europeiska kontinenten kallas ”panslavism”. Deras respektive nationaliteter hade gradvis undergrävts av effekterna av historiska orsaker och sögs ofrånkomligen in i mer kraftfulla stammar, och kunde bara hoppas på att återställas till något som liknar självständighet med hjälp av en allians med andra slaviska nationer. Det fanns 22 miljoner polacker, 45 miljoner ryssar, 8 miljoner serber och bulgarer. Varför inte bilda en mäktig konfederation mellan alla de 80 miljoner slaverna och driva tillbaka eller utplåna inkräktarna på helig slavisk mark, turkarna, ungrarna och framförallt de hatade men outhärliga ”Njemez”, tyskarna? I en handfull slaviska historiska forskarklåparens studier dök således denna löjliga, antihistoriska rörelse upp, en rörelse som varken mer eller mindre avsåg att underkiva det civiliserade väst under det barbariska öst, städerna under landsbygden, handel, manufaktur, det intellektuella livet under de slaviska trälarnas primitiva jordbruk. Men bakom denna löjliga teori stod det *ryska riket*, ett rike som vid varje steg förkunnar sitt anspråk att se hela Europa som den slaviska folkgruppens, i synnerhet den enda livskraftiga delen av denna folkgrupp, ryssarnas, område; ett rike, som trots två huvudstäder som St Petersburg och Moskva inte har hittat sin tyngdpunkt, så länge alla ryska bönder betraktar ”Tsarens stad” (Konstantinopel, som på ryska kallas Tsarigrad, tsarens stad) som sin religions och sin nations sanna huvudstad, och den faktiskt inte är säte för deras kejsare; ett rike, som under de senaste 150 åren aldrig har förlorat, utan alltid har erövat territorium under alla krig som det har inlett. Och i Centraleuropa känner man väl till de intriger med vilka den ryska polisen stödde panslavismens nymodiga system, ett system som inte kunde passa deras syften bättre. Således arbetade de böhmiska och kroatiska panslavisterna, en del medvetet andra utan att veta det, direkt i Rysslands intressen. De förrådde den revolutionära saken för skuggan av en nationalitet, som i bästa fall skulle ha delat den polska nationalitetens öde under ryskt herravälde. Men det måste till polackernas heder sägas att de aldrig på allvar snärjdes in i dessa panslavistiska fällor, och om några få aristokrater förvandlades till ursinniga panslavister, så var det för att de visste att de hade mindre att förlora av ett ryskt ok än av en revolt av sina egna bondeträlar.

Då sammankallade böhmarna och kroaterna en allmän slavisk kongress i Prag, för att förbereda den allomfattande slaviska alliansen. Denna kongress skulle avgjort ha blivit ett misslyckande även utan den österrikiska militärens ingripande. De många slaviska språken skiljer sig lika mycket åt som engelska, tyska och svenska, och när förhandlingarna inleddes fanns det inget gemensamt slaviskt

språk som talarna kunde göra sig förstådda på. Man försökte med franska, men det var lika obegripligt för majoriteten, och de stackars slaviska entusiasterna, vars enda gemensamma känsla var ett gemensamt hat mot tyskarna, tvingades till slut uttrycka sig på det hatade tyska språket, som var det enda som alla förstod! Men just då samlades en annan slavisk kongress i Prag, i form av galiciska lansiärer, kroatiska och slovakiska grenadjärer och böhmiska artillerister och kyrassiärer. Och denna verkliga, beväpnade slaviska kongress under Windischgratz' befäl, drev på mindre än 24 timmar ut det inbillade slaviska herraväldets grundare ur staden och skingrade dem för vinden.

De böhmiska, mähriska, dalmatiska och delar av de polska deputerade (aristokratin) i den österrikiska konstituerande församlingen förde ett systematiskt krig mot den tyska delen av denna församling. Tyskarna, och en del av polackerna (den utfattiga adeln) var de revolutionära framstegens anhängare i församlingen. Majoriteten av de slaviska deputerade var mot dem, och nöjde sig inte med att på detta sätt uppvisa hela sin rörelses reaktionära tendenser, utan hade sjunkit så djupt att de intrigerade och konspirerade med samma österrikiska regering som hade skingrat deras möte i Prag. De fick också betalt för detta skamliga agerande. Efter att ha stött regeringen under upproret i oktober 1848, en händelse som slutligen säkrade dem en majoritet i riksdagen, skingrades denna nästan helt slaviska riksdag av samma österrikiska soldater som vid Pragkongressen, och panslavisterna hotades med fängelsestraff om de skulle agitera igen. Och det enda de har uppnått är att denna slaviska nationalitet nu överallt undergrävs av den österrikiska centraliseringen, ett resultat som de kan tacka sin egen fanatism och blindhet för.

Om gränsen mellan Ungern och Tyskland på något sätt hade varit problematisk, skulle det säkert ha blivit ytterligare ett gräl där. Men lyckligtvis fanns det ingen förevändning, och då båda nationernas intressen var nära knutna till varandra kämpade de mot samma fiender, nämligen den österrikiska regeringen och den panslavistiska fanatismen. Det goda samförståndet stördes inte för ett ögonblick. Men den italienska revolutionen trasslade in åtminstone en del av Tyskland i ett för båda dödligt krig, och här måste det, som bevis på hur långt Metternichs system har lyckats hålla tillbaka utvecklingen av allmänhetens tänkande, sägas att samma män som under de första 6 månaderna 1848 reste barrikader i Wien, fyllda av entusiasm anslöt sig till armén som stred mot de italienska patrioterna. Men denna beklagliga förvirring av idéer varade inte länge.

Avslutningsvis var det kriget med Danmark om Schleswig och Holstein. Dessa länder är genom sin nationalitet, språk och förkärlek tveklöst tyska, och är även på militär, sjömiliter och kommersiell grund nödvändiga för Tyskland. Under de senaste tre åren har deras invånare kämpat hårt mot danskarnas invasion. Dessutom var enligt statsfördragen rätten på deras sida. Marsrevolutionen fick dem att öppet drabba samman med danskarna, och Tyskland stödde dem. Men medan man i Polen, Italien, Böhmen och senare Ungern drev på de militära operationerna ytterst energiskt, lät man i detta det enda åtminstone delvis folkliga revolutionära kriget, trupperna marschera fram och tillbaka till ingen nytta, och underkastade sig den utländska diplomatin, vilket efter många hjältemodiga sammandrabbningar ledde till ett ytterst bedrövligt slut. Under kriget förrådde den tyska regeringen hela tiden Schleswig-Holsteins revolutionära armé, och lät den medvetet krossas när den skingrades eller splittrades av danskarna. De tyska frivilligkårerna behandlades på samma sätt.

Men medan det tyska namnet således inte förtjänade annat än hat på alla sidor, gnuggade den tyska konstitutionella och liberala regeringen händerna av glädje. De hade lyckats krossa de polska och böhmiska rörelserna. Överallt hade de återupplivat de gamla nationella fientligheterna, som hittills

hade förhindrat varje gemensam förståelse och aktioner mellan tyskar, polacker och italienare. De hade vant folket vid inbördeskrig och militärt förtryck. Den preussiska armén hade återfått sitt självförtroende i Polen, den österrikiska armén i Prag, och medan den revolutionära men kortsiktiga ungdomens överflödande patriotism (*”die Patriotische Überkraft”*, som Heine kallade det) skickades till Schleswig och Lombardiet, bara för att krossas av fiendens hagelskott, kunde den reguljära armén, både Preussens och Österrikes verkliga verktyg, återerövra allmänhetens tilltro med hjälp av segrar över utlänningarna. Men vi upprepar: dessa arméer stärktes av liberalerna som ett sätt att agera mot det mer radikala partiet, men knappt hade de i viss mån återfått sitt självförtroende och disciplin förrän de vände sig mot liberalerna och återgav makten till det gamla systemets män. När Radetzky fick den första ordern från de ”ansvariga ministrarna” i Wien medan han befann sig i sitt läger vid floden Etsch, utropade han: ”Vilka är dessa ministrar? De är inte Österrikes regering! Österrike befinner sig nu ingen annanstans än i mitt läger. Jag och min armé är Österrike, och när vi har besegrat italienarna ska vi återerövra kejsardömet till kejsaren!” Och den gamle Radetzky hade rätt – men de svagsinta ”ansvariga” ministrarna i Wien aktade sig inte för honom.

X. Upproret i Paris – Nationalförsamlingen i Frankfurt

De samhällsklasser som hade gynnats av den första segern hade omedelbart bildat ett förbund med de besegrade, och hade så tidigt som i början av april 1848 stoppat den revolutionära flodvågen över hela den europeiska kontinenten. I Frankrike hade småbourgeoisien och bourgeoisien republikanska del gått samman med den monarkistiska bourgeoisien mot proletärerna. I Tyskland och Italien hade den segerrika bourgeoisien ivrigt sökt den feodala adelns, den statliga byråkratin och arméns stöd mot folkmassorna och småborgarna. Mycket snabbt fick de förenade konservativa och kontrarevolutionära partierna åter övermakten. I England visade sig en oläglig och illa förberedd folklig demonstration (10 april) bli ett fullständigt och avgörande nederlag för rörelsen. Även i Frankrike besegrades två liknande rörelser (16 april och 15 maj). Den 15 maj återtog kung Bomba med ett enda slag makten i Italien. I Tyskland befäste sig de olika nya regeringarna och deras respektive konstituerande församlingar, och om det händelserika 15 maj i Wien ledde till en folklig seger så var det bara av sekundär betydelse, och en händelse som kan betraktas som den sista framgångsrika gnistan av folklig energi. I Ungern föreföll rörelsen svänga in i den perfekta laglighetens lugna kanal, och som vi såg i vår förra artikel kvävde preussiska bajonetter den polska rörelsen i sin linda. Men hittills var det inte avgjort vilken slutlig vändning saker och ting kunde ta, och varje tum mark som de revolutionära partierna förlorade i de olika länderna, tenderade bara att få dem att alltmer sluta leden för den avgörande kampen.

Den avgörande striden närmade sig. Den kunde bara utkämpas i Frankrike, ty så länge England inte deltog i de revolutionära stridigheterna och Tyskland förblev splittrat, var Frankrike genom sitt nationella oberoende, civilisation och centralisering det enda land som kunde ge de omgivande länderna impulser till en kraftfull omvälvning. När den blodiga kampen började i Paris den 23 juni 1848, och varje efterföljande telegram eller brev allt tydligare avslöjade fakta inför Europas ögon, fördes följaktligen denna kamp mellan arbetarmassorna å ena sidan och Parisbefolkningens alla övriga klasser å den andra. Striderna fortsatte i flera dagar med ett ursinne som var utan motstycke i

de moderna inbördeskrigens historia, men utan några uppenbara fördelar för någondera sidan – och det blev tydligt för alla att det var det stora avgörande slaget som, om upproret segrade, skulle översvamma hela kontinenten med nya revolutioner, och om det kvästes skulle medföra ett åtminstone tillfälligt återupprättande av ett kontrarevolutionärt styre.

Paris' proletärer besegrades, decimerades, krossades så att det fortfarande inte har hämtat sig från slaget. Och omedelbart lyfte de nya och gamla konservativa och kontrarevolutionärerna huvudet med en fräckhet som visade hur bra de förstod händelsens betydelse. Pressen angreps överallt, mötes- och föreningsfriheten hindrades, varenda liten händelse i varenda småstad på landsbygden utnyttjades för att avväpna folket, förkunna undantagstillstånd, drilla trupperna i de nya manövrar och konstgrepp som Cavaignac hade lärt dem. Dessutom hade det, för första gången sedan februari, visat sig att det var en illusion att ett folkligt uppror var oöverberrörligt. Arméernas ära hade återupprättats, trupperna som ditills alltid hade besegrats under de viktiga gatustriderna återfick tilltron till sin effektivitet även under den sortens strider.

Det gamla tyska feodala och byråkratiska partiets första positiva steg och definitiva planer för att göra sig av med sina tillfälliga allierade, bourgeoisien, och återställa Tyskland till den stat som hon var före marshändelserna, kan dateras till detta nederlag för arbetarna i Paris. Armén blev återigen statens avgörande kraft, och armén tillhörde inte bourgeoisien, utan även det partiet. Till och med i Preussen, där det före 1848 hade noterats att en del av de lägre officerarna tydligt lutade åt en konstitutionell regering, hade den oordning som revolutionen orsakade i armén återigen gjort dessa resonerande unga män lojala. Så fort de meniga soldaterna tog sig lite friheter mot officerarna, blev behovet av disciplin och passiv lydnad omedelbart slående tydligt för dem. De besegrade adelsmännen och byråkraterna började nu se vilken väg de skulle slå in på. Armén var mer enad än någonsin, dess självkänsla var starkare efter att ha segrat i mindre uppror och krig i utlandet, och den var avundsjuk på den stora framgång som de franska soldaterna just hade uppnått – man behövde bara hålla den i ständiga små konflikter med folket, och när det avgörande ögonblicket väl kom, med ett kraftigt slag krossa revolutionärerna, och göra slut på de borgerliga parlamentariernas pretentioner. Och det rätta ögonblicket för ett så avgörande slag kom snart nog.

Vi förbigår de ibland underliga, men oftast trista, parlamentsförhandlingar och lokala strider som under sommaren sysselsatte de olika partierna i Tyskland. Det räcker att säga att anhängarna till bourgeoisiens intressen, trots ett flertal parlamentariska segrar, varav ingen ledde till några praktiska resultat, i allmänhet upplevde att deras ställning mellan ytterlighetspartierna för varje dag blev alltmer ohållbar, och att de därför än tvingades söka allians med reaktionärerna och påföljande dag söka de mer folkliga delarnas gunst. Denna ständiga vacklan gjorde slut på deras anseende inom den allmänna opinionen, och i linje med den sväng utvecklingen hade tagit var det främst byråkraterna och feodalisterna som gynnades av det förakt som drabbade dem.

I början av hösten hade läget mellan de olika parterna blivit så spänt och kritiskt att en avgörande strid var oundviklig. De första sammandrabbningarna i kriget mellan de demokratiska och revolutionära massorna och armén ägde rum i Frankfurt. Det var bara en sammandrabbning av underordnad betydelse, men gav trupperna den första mer betydande fördelen mot upproret och fick stora moraliska effekter. Den regering som Nationalförsamlingen i Frankfurt hade upprättat, hade Preussen, av mycket uppenbara skäl, tillåtit sluta en uppgörelse om eldupphör med Danmark, som inte bara utsatte de tyska invånarna i Schleswig för danskarnas hämnd, utan också helt och hållet

frånsade sig de mer eller mindre revolutionära principer som i allmänhet hade ansetts ha en viktig roll under det danska kriget. Denna vapenvila avvisades i Frankfurtförsamlingen med en majoritet på två eller tre. Omröstningen följdes av en låtsad regeringskris, men tre dagar senare omprövade församlingen sin omröstning, och förmåddes i själva verket upphäva den och bekräfta vapenvilan. Detta skamliga förfarande väckte folkets ilska. Barrikader restes, men det hade redan förflyttats tillräckligt mycket trupper till Frankfurt, och efter 6 timmars strider kvästes upproret. Mindre men lika viktiga rörelser förknippade med denna händelse ägde rum i andra delar av Tyskland (Baden, Köln) men även de besegrades.

Denna första sammandrabbning gav det kontrarevolutionära partiet en enda stor fördel, nämligen att den enda regering som – åtminstone till synes – hade hela sitt ursprung i folkliga val, den nationella regeringen i Frankfurt såväl som Nationalförsamlingen, nu var förbrukad i folkets ögon. Regeringen och församlingen hade tvingats använda truppernas bajonetter mot yttringarna av folklig vilja. De var komprometterade, och trots det lilla anseende de dittills hade kunna göra anspråk på, gjorde detta förnekande av sitt ursprung, detta beroende av den folkfientliga regeringen och dess trupper, att både regenten, hans ministrar och hans underordnade hädanefter var fullständigt obetydliga. Vi kommer snart att se hur först Österrike, sedan Preussen och senare de mindre staterna behandlade varje order, begäran eller delegation från detta organ av maktlösa drömmare med förakt.

Nu kommer vi till den stora motsvarigheten till det franska junislaget i Tyskland, till den händelse som var lika avgörande för Tyskland som proletariats kamp i Paris hade varit för Frankrike. Vi menar revolutionen och den senare stormningen av Wien i oktober 1848. Men denna kamp var så viktig, och förklaringen av de olika omständigheter som mer omedelbart bidrog till dess utgång kommer att uppta så stor del av *The Tribunes* kolumner, att de måste behandlas i en separat artikel.

XI. Wienrevolten i oktober

Vi kommer nu till den avgörande händelse som var den revolutionära motsvarigheten i Tyskland till upproret i Paris i juni, och som i ett enda slag förändrade balansen till förmån för det kontrarevolutionära partiet – revolten i Wien i oktober 1848.

Vi har sett vilken ställning de olika klasserna hade i Wien efter segern den 12 mars. Vi har också sett hur den tysk-österrikiska rörelsen var hoptvinnad med och hämmades av händelserna i de icke tyska delarna av Österrike. Det återstår alltså bara för oss att kort titta på de orsaker som ledde till detta sista och väldiga uppror i Tyskland-Österrike.

Högadeln och börsbourgeoisien hade utgjort Metternichregeringens främsta icke officiella stöd, och kunde till och med efter händelserna i mars behålla ett dominerande inflytande i regeringen, inte bara tack vare hovet, armén och byråkratin, utan än mer genom den fruktan för ”anarki” som snabbt spred sig inom bourgeoisien. Dessa kretsar försökte sig mycket snart på några trevare i form av en presslag, en obeskrivligt aristokratisk författning och en vallag som grundade sig på den gamla uppdelningen i ”stånd”. Det så kallade konstitutionella ministeriet, som till hälften bestod av liberala, försagda, inkompetenta byråkrater, försökte sig den 14 maj till och med på ett direkt angrepp på massornas revolutionära organisationer genom att upplösa Nationalgardets centralkommitté av delegater och Akademiska legionen, ett organ som hade bildats med det uttryckliga syftet att kontrollera regeringen, och i nödfall kalla ut folkets styrkor mot den. Denna handling ledde dock

bara till upproret den 15 maj, vilket ledde till att regeringen tvingades erkänna kommittén, upphäva författningen och vallagen och ge en konstituerande församling, vald med allmän rösträtt, makt att utforma en ny grundlag. Allt detta bekräftades påföljande dag i en kejsarlig kungörelse. Men det reaktionära partiet hade också representanter i ministeriet, och de fick snart sina "liberala" kollegor att göra ett nytt angrepp på folkets erövringar. Akademiska legionen var rörelsepartiets starkaste fäste och centrum för ständig agitation, och hade av just detta skäl blivit motbjudande för Wiens mer återhållsamma borgare – och den 26 maj upplöstes den av ett ministeriepåbud. Detta slag kanske hade lyckats om det bara hade genomförts av en del av Nationalgardet, men regeringen litade inte heller på dem så den kallade in militären, och genast vände sig Nationalgardet mot regeringen, förenade sig med Akademiska legionen och grusade på så sätt ministeriets planer.

Men under tiden hade kejsaren och hans hov den 16 maj lämnat Wien och flytt till Innsbruck. Omgivet av trångsynta tyrolare, vars lojalitet återigen eldades på av faran för att deras land skulle invaderas av den sardinsk-lombardiska armén med stöd från de närbelägna Radetzkytrupperna, som låg inom skotthåll från Innsbruck, hittade det kontrarevolutionära partiet sig en fristad varifrån det okontrollerat, oförmärkt och tryggt kunde samla och återställa sina utspridda styrkor, och på nytt sprida sitt nätverk av sammansvärjningar över hela landet. De återupptog förbindelserna med Radetzky, Jellachich och Windischgratz, liksom med tillförlitliga män i de olika provinsernas administrativa hierarki. Ränker smiddes med de slaviska ledarna, och på detta sätt bildades en verklig kraft som stod till den kontrarevolutionära klickens förfogande. Samtidigt tilläts de maktlösa ministrarna i Wien göra slut på sin kortlivade och ömtåliga popularitet i ständiga smågräl med de revolutionära massorna och i debatterna om den kommande konstituerande församlingen. Taktiken var alltså att för en tid lämna rörelsen i huvudstaden åt sig själv – en taktik som i ett centraliserat och homogent land som Frankrike skulle ha lett till att rörelsen hade blivit dominerande. Men här i Österrike var denna saliga blandning av politiska krafter ett av de säkraste sätten att åter sätta tillbaka reaktionärerna i sadeln.

I Wien var bourgeoisien övertygad om att hovet, efter tre nederlag på varandra och inför en konstituerande församling baserad på allmän rösträtt, inte längre var någon motståndare att frukta, och den föll mer och mer ner i den trötthet och apati och detta eviga ramaskri på lugn och ordning som överallt griper denna klass efter våldsamma oroligheter och därav följande störningar av handeln. Den österrikiska huvudstadens produktion är nästan helt begränsad till lyxvaror, och efter revolutionen och hovets flykt har det givetvis varit svag efterfrågan på sådana varor. Ropen på en återgång till ett ordnat regeringssystem och att hovet skulle återvända, som båda förväntades leda till att handeln åter skulle blomstra – dessa rop blev nu vanliga inom bourgeoisien. Konstituerande församlingens möte i juli hälsades med glädje som slutet på den revolutionära perioden. Det gjorde också återkomsten av hovet, som efter Radetzkys segrar i Italien och uppkomsten av Doblhoffs reaktionära regering, kände sig tillräckligt starkt för att trotsa den folkliga stormen, och samtidigt behövdes i Wien för att fullborda intrigerna med riksdagens slaviska majoritet. Medan den konstituerande riksdagen diskuterade lagar som skulle befria bönderna från de feodala bojorna och tvångsarbetet åt adeln, fullbordade hovet sitt mästerverk. Den 18 augusti förmåddes kejsaren att inspektera Nationalgardet. Den kejsarliga familjen, hovmän, höga officerare tävlade om att smickra de beväpnade borgarna, som redan var berusade av stolthet att se sig bli offentligt erkända som ett av statens viktiga organ, och direkt efteråt publicerades ett påbud, undertecknat av Schwarzer, regeringens enda populära minister, som drog tillbaka regeringens dittillsvarande hjälp till arbetslösa arbetare. Knepet

lyckades: arbetarklasserna organiserade en demonstration, bourgeoisiens Nationalgarde förklarade sig vara för ministerns förordning, de angrep ”anarkisterna”, kastade sig som tigrar över de obehäpnade och försvarslösa arbetarna och massakrerade den 23 augusti ett stort antal av dem. På detta sätt knäcktes de revolutionära krafternas enhet och styrka. Klasskampen mellan bourgeoisien och proletariatet hade på ett blodigt sätt kommit även till Wien, och den kontrarevolutionära klikken såg dagen närma sig då den skulle kunna utdela sitt stora slag.

De ungerska händelserna gav dem mycket snart möjlighet att öppet förkunna de principer på vilka de tänkte agera. Den 5 oktober förkunnade ett kejsarligt påbud i *Wiener Zeitung* – ett påbud som inte var undertecknat av någon av de ansvariga ministrarna för Ungern – den ungerska riksdagen för upplöst, och utsåg banen Jellachich, från Kroatien, till civil och militär guvernör över Ungern – den Jellachich, som var ledare för den sydslaviska reaktionen, en man som i själva verket var i krig med Ungerns lagliga myndigheter. Samtidigt fick trupperna i Wien order att marschera iväg och förena sig med armén som skulle genomdriva Jellachichs makt. Men det var att visa bockfoten alltför öppet. Alla i Wien upplevde att ett krig mot Ungern innebar ett krig mot principen om en konstitutionell regering, som påbudet trampade på, eftersom kejsaren försökte ge påbudet laglig kraft utan en ansvarig ministers underskrift. Den 6 oktober reste sig folket, Akademiska legionen och Wiens Nationalgarde tillsammans och motsatte sig truppernas avresa, en del grenadjärer gick över till folket, en kort strid ägde rum mellan folkets styrkor och trupperna. Krigsministern Latour slogs ihjäl av folket och på kvällen stod folket som segrare. Under tiden hade banen Jellachich besegrats av Perczel vid Stuhlweissenburg, och tagit sin tillflykt till tysk-österrikiskt territorium nära Wien. Trupperna från Wien som skulle marschera till hans stöd intog nu en till synes fientlig och defensiv ståndpunkt mot honom, och kejsaren och hovet hade återigen flytt till Olmutz på halvt slaviskt territorium.

Men i Olmutz befann sig hovet under helt andra omständigheter än det hade haft i Innsbruck. Omgivet av Konstituantens slaviska riksdagsledamöter, som samlades i massor i Olmutz, och av slaviska entusiaster från monarkins alla delar, befann det sig i en ställning där det omedelbart kunde inleda fälttåget mot revolutionen. I deras ögon skulle fälttåget vara ett krig för att återupprätta slaverna och förintade de två inkräktarna på det som ansågs vara slavisk mark, mot tyskarna och magyarerna. Windischgratz, erövraren av Prag, var nu befälhavare över armén som var samlad runt Wien, och blev med ens slavernas nationalhjälte. Och hans armé samlades snabbt från alla sidor. Från Böhmen, Mähren, Steiermark, Övre Österrike och Italien marscherade regemente efter regemente på vägar som närmade sig Wien, för att ansluta sig till Jellachichs trupper och huvudstadens tidigare garnison. Mer än 60.000 man förenades i slutet av oktober, och inom kort började de omringa huvudstaden från alla sidor, tills de den 30 oktober hade ryckt fram tillräckligt långt för att våga sig på det avgörande angreppet.

I Wien rådde under tiden förvirring och hjälplöshet. Så fort bourgeoisien hade segrat greps den åter av sin gamla misstro mot den ”anarkistiska” arbetarklassen. Medvetna om den behandling de hade fått 6 veckor tidigare av de behäpnade handelsmännen och överhuvudtaget bourgeoisiens nyckfulla och vacklande politik, ville inte arbetarna förlita sig på dem för att försvara staden, och krävde vapen och militär organisation åt sig själva. Akademiska legionen var fylld av iver för att kämpa mot den kejsarliga despotin men helt oförmögen att förstå hur de två klasserna fjärmades från varandra, eller på andra sätt förstå situationens behov. Allmänhetens sinnen var förvirrade, de

härskande kretsarna var förvirrade. Resten av riksdagen – de tyska ledamöterna och ett par slaver, som med undantag för några mer revolutionära polska ledamöter spelade rollen som tjallare åt sina vänner i Olmutz – satt i ständigt möte. Men istället för att inta en bestämd ståndpunkt kastade de bort sin tid på meningslösa debatter om det gick att göra motstånd mot den kejsarliga armén utan att gå utöver de konstitutionella ramarna. Även om säkerhetskommittén, som bestod av delegater från nästan alla folkliga organ i Wien, beslöt sig för att göra motstånd så dominerades den av en majoritet av källborgare och småborgare, som aldrig lät den genomföra några beslutsamma, energiska aktioner. Akademiska legionens ledning antog hjältemodiga resolutioner, men var inte på något sätt förmögen att ta ledningen. Arbetarklasserna betraktades med misstro, var obehäpnade och desorganiserade och hade knappt rest sig från den gamla regimen intellektuella slaveri- De hade just vaknat, inte till kunskap utan bara en instinkt om sin samhällsställning och riktiga politiska handlingslinje, och kunde bara göra sig hörda med högljudda demonstrationer och kunde inte förväntas bemästra situationens svårigheter. Men de var beredda – precis som de alltid var i Tyskland under revolutionen – att kämpa till det yttersta så fort de fick vapen.

Så stod det till i Wien. Utanför var den omorganiserade österrikiska armén rusig av Radetzky's segrar i Italien. Sextio- eller sjuttiotusen välbehäpnade, välorganiserade män, som visserligen inte stod under så bra befäl men i alla hade befälhavare. Innanför förvirring, klassmotsättningar, desorganisering; ett nationalgarde där en del hade bestämt sig för att inte kämpa alls, en del vacklade, och bara den minsta delen var beredd att handla; en proletär massa som var stor till antalet men utan ledare, utan politisk skolning, som nästan utan skäl greps av panik såväl som utbrott av raseri, offer för varenda falskt rykte som spreds, helt redo att kämpa men åtminstone i början utan vapen, och ofullständigt behäpnade och knappt organiserade när de till sist leddes ut i strid; en hjälplös riksdag som diskuterade teoretiska hårklyverier medan taket över dem nästan brann; en ledande kommitté utan inre drivkraft eller energi. Allt hade förändrats sedan mars- och majdagarna, då det var fullständig förvirring i kontrarevolutionens läger, och den enda organiserade kraften var den som revolutionen skapade. Det kunde knappast finnas någon tvekan om utgången av en sådan kamp, och det eventuella tvivel som kunde finnas löstes av händelserna den 30 och 31 oktober och 1 november.

XII. Stormningen av Wien – förräderiet mot Wien

När Windischgratz' samlade armé till slut inledde angreppet på Wien var de styrkor som fanns tillgängliga för försvaret helt otillräckliga för sitt syfte. Av Nationalgardet kunde bara en del förflyttas till befästningarna. Det är sant att ett Proletärgarde hade bildats i all hast, men på grund av att försöket att på så sätt använda befolkningens talrikaste, djärvaste och mest energiska del kom alltför sent, var den alltför ovan vid vapen användning och ens de allra första grunderna till disciplin för att göra ett framgångsrikt motstånd. Således var den 3.000-4.000 man starka, välutbildade och i viss mån disciplinerade, modiga och entusiastiska Akademiska legionen den enda styrka som militärt sett var i stånd att utföra sitt arbete med framgång. Men vad var de, tillsammans med några få tillförlitliga nationalgardister och en förvirrad massa av behäpnade proletärer mot Windischgratz' långt fler reguljära soldater, för att inte tala om Jellachichs horder av stråtrövare, som genom själva karaktären på sina vanor var mycket användbara under ett krig från hus till hus, från gränd till

gränd? Och vad mer än gammal, utsliten och dåligt underhållen krigsmateriel hade upprorsmakarna att sätta mot det talrika och välutrustade artilleri som Windischgratz använde så hänsynslöst?

Ju närmare faran kom, desto mer ökade förvirringen i Wien. In i det sista kunde inte riksdagen samla tillräckligt med energi för att be Perczels ungerska armé om hjälp, trots att den hade slagit läger bara några mil från huvudstaden. Kommittén antog motsägelsefulla resolutioner, när de precis som folkets beväpnade massor guppade upp och ner med ryktenas och motryktenas omväxlande stigande och sjunkande vågor. Det var bara en enda sak som alla var överens om – att respektera egendomarna, och det gjordes i en omfattning som nästan var löjligt för en sådan tid. Vad gäller att fastställa en slutlig försvarsplan gjorde väldigt lite. Bem, en nästan okänd utlänning av slavisk härkomst, den enda närvarande som kunde ha räddat Wien om någon överhuvudtaget kunde det i Wien då, gav upp saken, överväldigad av allmän misstro. Om han hade framhärdat så kunde han ha lynchats som förrädare. Messenhauser, de upproriska styrkornas befälhavare, var mer romanförfattare än ens underofficer, var helt otillräcklig för uppgiften, och ändå hade Folkpartiet efter åtta månaders revolutionär kamp inte skapat eller vunnit till sig någon militärt dugligare man än honom. Under sådana förhållanden inleddes striden. Med tanke på wienarnas ytterst otillräckliga försvarsmedel och totala avsaknad av militära kunskaper och organisering i sina led, erbjöd de ett ytterst heroiskt motstånd. På många ställen genomfördes den order Bem gav så länge han hade befälet, ”försvara denna post till sista man”, till punkt och pricka. Men övermakten var för stor. På de långa och breda avenyer som utgör huvudgatorna i förorterna sopades barriker efter barriker bort av det kejserliga artilleriet, och på kvällen efter den andra dagens strider var raden av hus framför Gamla stans gräsbevuxna slutningar i kroaternas händer. En kraftlös och oordnad attack av den ungerska armén hade besegrats fullständigt, och medan delar av Gamla stan kapitulerade under ett eldupphör, samtidigt som andra tvekade och spred förvirring och rester av Akademiska legionen förberedde nya befästningar, trängde de kejserliga in och lade under den allmänna oredan under sig Gamla stan.

De omedelbara konsekvenserna av denna seger, brutaliteten och avrättningarna under det militära undantagstillståndet, den oerhörda grymhet och de skändligheter som begicks av de slaviska horder som släpptes lös på Wien, är alltför välkända för att i detalj behöva beskrivas här. Vi kommer senare att behandla de yttersta konsekvenserna, den helt nya svängning av de tyska angelägenheterna som nederlaget för revolutionen i Wien ledde till. Det återstår två punkter att betrakta i samband med stormningen av Wien. Folket i huvudstaden hade två allierade – ungrarna och det tyska folket. Var befann de sig i prövningens stund?

Vi har sett att wienarna, med ett nyligen befriat folks hela generositet hade rest sig för en sak som, även om den i sista instans var deras egen, först och främst var ungrarnas sak. Istället för att låta de österrikiska trupperna marschera mot Ungern, drog de hellre själva på sig deras första och mest fruktansvärda angrepp. Och trots att de på så sätt ädelmodigt stödde sina allierade, drev ungrarna, som hade varit så framgångsrika mot Jellachich, honom mot Wien, och stärkte med sin seger de styrkor som skulle angripa staden. Under dessa omständigheter var det Ungerns tydliga plikt att utan dröjsmål och med alla tillgängliga krafter hjälpa den *wienska revolutionen*, och inte riksdagen i Wien, inte Säkerhetskommittén eller något annat officiellt organ i Wien. Och även om Ungern skulle ha glömt att Wien hade utkämpat Ungerns första strid, så borde hon för sin egen säkerhet inte glömma att Wien var den ungerska självständighetens enda utpost, och att det efter Wiens fall inte skulle finnas något som kunde möta de kejserliga truppernas framryckning mot Ungern. Vi vet

mycket väl att alla ungrare till försvar för sin inaktivitet under blockaden och stormningen av Wien kan säga och har sagt: deras militära styrka var otillräcklig, riksdagen eller något annat officiellt organ i Wien vägrade att kalla in dem, det var nödvändigt att stanna kvar på konstitutionell grund och undvika komplikationer med den tyska centralmakten. Men vad gäller den ungerska arméns otillräcklighet är det ett faktum att det under de första dagarna efter revolutionen i Wien inte krävdes några reguljära trupper, eftersom den österrikiska reguljära armén långtifrån var samlad, och att en modig, skoningslös uppföljning av den första segern över Jellachich, om än bara med Landwehr som hade stridit vid Stuhlweissenburg, skulle ha räckt för att skapa förbindelser med wienarna, och skjuta upp varje konsolidering av den österrikiska armén med sex månader. Under krig, och särskilt under revolutionär krigföring, är den första regeln att agera snabbt tills man uppnår en avgjord fördel, och vi tvekar inte att säga att Perczel på *rent militär grundval* inte borde ha stannat förrän han hade upprättat förbindelser med wienarna. Det fanns förvisso vissa risker, men vem har någonsin vunnit ett slag utan att riskera något? Och riskerade inte folket i Wien – en befolkning på 400.000 invånare – något när de drog på sig de väpnade styrkor som skulle komma att marschera för att besegra 12 miljoner ungrare? Det militära misstag som begicks genom att vänta tills österrikarna hade förenats och göra den kraftlösa skenmanövern vid Schwechat, som välförtjänt slutade med ett skamligt nederlag – detta militära misstag orsakade säkert mer risker än vad en bestämd marsch till Wien mot Jellachichs skingrade banditer skulle ha gjort.

Men man invänder att en sådan framryckning av ungrarna skulle ha varit en kränkning av tyskt territorium om den inte hade godkänts av något officiellt organ, och skulle ha lett till komplikationer med centralmakten i Frankfurt, och framförallt ha varit ett övergivande av den lagliga och konstitutionella politik som utgjorde styrkan i Ungerns sak. Men de officiella organen i Wien var ju ingenting! Var det riksdagen, de demokratiska kommittéerna, som hade rest sig för Ungern, eller var det folket i Wien och bara de som hade tagit till vapen för att bära bördan av det första slaget för Ungerns självständighet? Det var inte det ena eller andra officiella organet i Wien som var viktigt att upprätthålla. Alla dessa organ kunde och skulle mycket snart ha bringats i oordning av den revolutionära utvecklingen, och det handlade endast och allenast om den revolutionära rörelsens uppsving, de folkliga aktionernas obrutna framgångar, som var de enda som kunde rädda Ungern från en invasion. Vilka former denna revolutionära rörelse skulle kunna ta efteråt var upp till wienarna, inte ungrarna, så länge Wien och det tyska Österrike i stort fortsatte att vara allierade i kampen mot den gemensamma fienden. Men frågan är om vi inte i den ungerska regeringens envisa längtan efter någon sorts lagligt tillstånd ser de första tydliga symptomen på förevändningen om ett ganska tveksamt lagligt förfarande som, även om det inte räddade Ungern, åtminstone under en senare period skulle göra ett mycket gott intryck på den engelska borgerliga publiken.

Vad gäller förevändningen om möjliga konflikter med den tyska centralmakten i Frankfurt, så är den helt meningslös. Myndigheterna i Frankfurt skakades i själva verket av kontrarevolutionens seger i Wien. De skulle ha blivit lika skakade om revolutionen där hade fått tillräckligt stöd för att besegra sina fiender. Och slutligen: argumentet att Ungern inte kunde lämna den lagliga och konstitutionella grunden kan mycket väl duga för brittiska frihandelsförespråkare, men det kommer aldrig att räcka i historiens ögon. Anta att folket i Wien hade hållit fast vid ”lagliga och konstitutionella medel” den 13 mars och 6 oktober, hur skulle det ha gått för den ”lagliga och konstitutionella” rörelsen och alla de ärorika strider som för första gången fick den civiliserade världen att uppmärksamma Ungern? Själva den lagliga och konstitutionella grund som man hävdar att ungrarna rörde

sig på 1848 och 1849 erövrades åt dem av folkets ytterst olagliga och icke-konstitutionella uppror i Wien den 13 mars. Det är inte vårt syfte här att diskutera Ungerns revolutionära historia, men det kan vara lämpligt att påpeka att det är helt meningslöst att uttryckligen bara använda lagliga medel för motstånd mot en fiende som hånar sådana skrupler, och om det inte hade varit för denna ständiga förevändning om laglighet som Görgey utnyttjade och använde sig mot regeringen, så skulle dessutom varken Görgeys armés tillgivenhet mot sin general eller den skamliga katastrofen vid Világos ha varit möjlig. Och när ungrarna till sist, för att rädda sin ära, i slutet av oktober 1848 korsade Leitha, var inte det lika olagligt som ett omedelbart och bestämt angrepp skulle ha varit?

Det är välkänt att vi inte hyser några ovänliga känslor mot Ungern. Vi hjälpte henne under striderna. Vi törs nog säga att vår tidning, *Neue Rheinische Zeitung*,³ har gjort mer än någon annan för att popularisera Ungerns sak i Tyskland genom att förklara vilken karaktär kampen mellan magyarer och slaver har, och genom att följa upp kriget i Ungern med en rad artiklar som har fått komplimanger genom att ha kopierats i nästan varenda bok som senare har skrivits om ämnet, även verk av infödda ungrare och "ögonvittnen". Vid varje framtida kontinental omvälvning betraktar vi även nu Ungern som en nödvändig och naturlig allierad till Tyskland. Men vi har varit tillräckligt stränga mot våra egna landsmän för att ha rätt att tala ut om våra grannar, och dessutom måste vi här återge historiskt opartiska fakta, och i detta speciella fall säga att folkets stora mod i Wien inte bara var betydligt ädlare utan också mer framsynt än den ungerska regeringens ängsliga försiktighet. Och som tyskar kan vi dessutom få säga att vi inte för ett ögonblick skulle byta det ungerska fälttågets braskande segrar och ärorika slag mot folkets, våra landsmäns, spontana, isolerade och hjältemodiga motstånd i Wien, som gav Ungern tid att organisera armén som kunde presteras så stora ting.

Wiens andra bundsförvant var det tyska folket. Men det var överallt indraget i samma strider som wienarna. Frankfurt, Baden, Köln hade just besegrats och avväpnats. I Berlin och Breslau [Wrocław] var folket öppet fientligt inställt till armén, och förväntade sig varje dag att strider skulle

3 Efter marsrevolutionen 1848 återvände Marx från Paris till Tyskland, och slog sig – för tillfället – ner i Köln, och grundade denna tidning. Även om *Neue Rheinische Zeitung* aldrig förespråkade "kommunistiska planer", som t ex Dawson säger att den gjorde, så blev den en mardröm för regeringen. Både reaktionärerna och liberalerna fördömde tidningen, speciellt efter Marx' lysande försvar av juniupproret i Paris. När undantagstillstånd förklarades i Köln förbjöds *Neue Rheinische Zeitung* i 6 veckor – bara för att återkomma med ett bättre rykte och större upplaga än någonsin. Efter "statskuppen" i Preussen i november publicerade tidningen på framsidan av varje nummer en uppmaning till folket att vägra betala skatt och möta våld med våld. För detta och vissa andra artiklar åtalades tidningen två gånger. Vid det första tillfället var de anklagade Marx, Engels och Korff, vid den andra och viktigare rättegången var det Marx, Schapper och Schneider. De anklagade åtalades för att "egga folket till väpnat motstånd mot regeringen och dess tjänstemän". Marx var den som främst skötte försvaret, och höll ett lysande tal. "Marx avhåller sig" (i sitt tal) "från all värtalig utsmyckning, han går direkt till saken, och avslutar med en sammanfattning av den politiska situationen. Man skulle kunna tro att Marx' personlighet var att ge juryn en politisk lektion. Och i slutet av rättegången gick en av jurymedlemmar faktiskt fram till Marx för att, i sina kollegors namn, tacka honom för den lärorika lektion han hade givit dem." Se Bernsteins arbete *Ferdinand Lassalle*.) De anklagade frikändes enhälligt av juryn. Bland de mer kända medarbetarna i *Neue Rheinische Zeitung*, som redigerades av Marx, fanns Engels, W Wolff, Werth, Lassalle, medan Freiligrath skrev sina storartade dikter till den. En av de kanske finaste av dessa är den hyllade "Farväl till *Rheinische Zeitung*", som trycktes med röd text när tidningens sista nummer kom ut den 19 maj 1849, efter att ha förbjudits av regeringen.

"När den sista kronan ska krossas som glas,
På den scen som våra sorger har hemsökt.
Och folket det sista fruktade 'Skyldig' ska yttra,
Kommer ni att finna mig oförskräckt vid er sida.
Vid Rhen eller Donau, i ord och handling,
Kommer ni att bevittna, trogen sitt löfte,
På spillrorna av troner, mitt bland de befriade
Rebellen som hälsar er nu."

bryta ut. Folket stod således överallt i centrum för den lokala rörelsen. Överallt existerade frågor som bara kunde lösas med vapenmakt, och nu kände man för första gången på allvar de katastrofala konsekvenserna av Tysklands fortsatta uppstyckning och decentralisering. I varenda stat, varenda provins, varenda stad var de olika frågorna i grund och botten desamma, men de fördes överallt fram i olika form och med olika förevändning, och hade överallt uppnått olika mognad. Så även om man överallt kände hur avgörande viktiga händelserna i Wien var, kom det sig därför att man ingenstans riktade något avgörande slag som kunde hoppas ge Wien seger eller göra en avledande manöver till deras fördel. Det enda som återstod var att hjälpa dem med parlamentet och centralmakten i Frankfurt. Det kom vädjanden till dem från alla håll, men vad gjorde de?

Frankfurtparlamentet och det oäkta barn det hade satt till världen genom ett incestuöst samlag med den gamla tyska förbundsdagen, den så kallade Centralmakten, utnyttjade Wienrörelsen för att visa sin fullständiga oduglighet. Som vi har sett, hade denna föraktliga församling för längesedan offrat sin jungfrudom, och började trots sin ungdom redan bli gråhårig och erfaren i den snacksaliga, pseudodiplomatiska prostitutionens alla knep. Inget återstod av de drömmar och illusioner om makt, om tyskt återfödande och tysk enhet, som till en början hade genomsyrat den, annat än en samling germanska klyschor och fraser som ständigt upprepades, och en stark tro hos varje enskild medlem på sin egen betydelse, och på allmänhetens godtrogenhet. Den ursprungliga naiviteten övergavs. Det tyska folkets representanter hade omvandlats till praktiska män, det vill säga att de hade räknat ut att ju mindre de gjorde och ju mer de pladdrade, desto säkrare skulle deras ställning vara som domare över Tysklands öde. Inte så att de ansåg sina diskussioner vara överflödiga, tvärtom. Men de hade upptäckt att alla verkligt stora frågor var förbjuden mark för dem, det var bäst att de fick vara ifred, och som en grupp bysantinska doktorander i det östromerska kejsardömet, med en anspråksfullhet och ihärdighet värdig det öde som till sist överväldigade dem, diskutera de teoretiska dogmer som sedan länge hade lösts i den civiliserade världen, eller mikroskopiska praktiska frågor som aldrig ledde till några praktiska resultat. Eftersom Nationalförsamlingen alltså var en sorts Lancashireskola för ömsesidig utbildning av sina medlemmar, och därmed mycket viktig för dem själva, var de således övertygade om att de gjorde mycket mer än det tyska folket hade rätt att förvänta sig, och betraktade alla som var oförskämda nog att be dem komma till något resultat som landsförrädare.

När upproret bröt ut i Wien förekom det en mängd interpellationer, debatter, motioner och ändringsförslag av dessa, som givetvis inte ledde någonstans. Centralmakten ingrep. Den skickade två kommissionärer, den f.d. liberalen Welcker och Mosle till Wien. Don Quijote och Sancho Panza är material till en Odysse i jämförelse med dessa den tyska enhetens två vandrande riddares heroiska bedrifter och underbara äventyr. De vågade inte resa till Wien, hotades av Windischgratz, stirrades ut av den idiotiske kejsaren och blev oförskämt lurade av minister Stadion. Deras försändelser och rapporter är kanske den enda delen av Frankfurtprotokollen som kommer att få en plats i den tyska litteraturen. De är tveklöst en perfekt satirisk romans och ett evigt vanhedrande minnesmärke för Frankfurtsförsamlingen och dess regering.

Församlingens vänster hade också skickat två kommissionärer till Wien för att upprätthålla sin auktoritet där – Fröbel och Robert Blum. När faran närmade sig bedömde Blum helt riktigt att det var här den tyska revolutionen skulle utkämpa sitt stora slag, och beslutade sig utan tvekan att satsa sitt liv på det. Fröbel var tvärtom av uppfattningen att det var hans plikt att spara sig för sina viktiga

plikter på sin post i Frankfurt. Blum betraktades som en Frankfurterförsamlingens mest värtaliga män, han var förvisso den mest populära. Hans värtalighet skulle inte ha klarat prövningarna i en erfaren parlamentarisk församling. Han var alltför förtjust i den ytliga retoriken hos en tysk predikant med avvikande åsikter, och hans argument saknade både filosofiskt skarpsinne och kännedom om praktiska fakta. Inom politiken tillhörde han den ”måttfulla demokratin”, något ganska obestämbar, som omhuldas just på grund av denna brist på bestämda principer. Men i allt detta var Robert Blum till sin natur fullständigt, om än något polerad, plebejisk, och i de avgörande ögonblicken fick hans plebejiska instinkter och energi överhanden över hans obestämbarhet, och därmed obeslutsamma politiska övertygelse och kunnande. I sådana ögonblick höjde han sig högt över sin vanliga förmåga.

I Wien såg han således snabbt att det var här, och inte under de ärelystna eleganta debatterna i Frankfurt, som hans lands öde skulle avgöras. Han bestämde sig genast, gav upp alla tankar på reträtt, tog en befälspost i de revolutionära trupperna och agerade med utomordentlig kylighet och beslutsamhet. Det var han som under lång tid fördröjde intagandet av staden och skyddade en av dess sidor från angrepp genom att bränna upp Taborbron över Donau. Alla känner till att han arresterades efter stormningen, ställdes inför krigsrätt och sköts. Han dog som en hjälte. Men Frankfurterförsamlingen var stel av skräck, och tog till synes den blodiga förolämpningen med god min. En resolution antogs, som med sitt mjuka och diplomatiska språk mer var en förolämpning mot den mördade martyrens grav än en fördömande vanära för Österrike. Men det var inte att vänta sig att denna föraktliga församling skulle bli förbittrad över mordet på en av sina medlemmar, i synnerhet en av vänsterns ledare.

XIII. Den preussiska konstituerande församlingen – Nationalförsamlingen i Frankfurt

Wien föll den 1 november, och den 9 samma månad visade upplösningen av Konstituerande församlingen i Berlin hur mycket denna händelse omedelbart hade ökat det kontrarevolutionära partiets energi och styrka i hela Tyskland.

Inom kort ska vi få höra om händelserna i Preussen på sommaren 1848. Konstituerande församlingen, eller snarare ”den församling som hade valts i syfte att komma överens med Kronan om en författning”, och dess majoritet av representanter för bourgeoisiens intressen, hade sedan länge förlorat allmänhetens aktning, eftersom de på grund av rädsla för befolkningens mer energiska delar hade lånat sig till hovets alla intriger. De hade bekräftat eller snarare återupprättat feodalismens motbjudande privilegier, och på så sätt förrått böndernas frihet och intressen. De hade varken klarat av att utarbeta en författning eller på något sätt förändra den allmänna lagstiftningen. De hade nästan uteslutande sysselsatt sig med trevliga teoretiska skillnader, rena formaliteter, och frågor om konstitutionell etikett. Församlingen var i själva verket mer en skola i parlamentarisk vett och etikett åt sina medlemmar än ett organ som folk kunde bli intresserade av. Majoriteterna var för övrigt mycket fint balanserade, och avgjordes nästan alltid av den vacklande mitten, vars svängande från höger till vänster och vice versa först störtade Camphausens och sedan Auerswald och Hansemanns regering. Men medan liberalerna, här precis som på alla andra ställen, således lät tillfället glida sig ur händerna, samlade hovet på nytt sina styrkor inom adeln och den mest okulti-

verade delen av landsbygdsbefolkningen liksom i armén och byråkratin. Efter Hansemanns fall bildades en regering av byråkrater och officerare, samtliga pålitliga reaktionärer, som dock till synes gav efter för parlamentets krav. Och församlingen agerade efter den bekväma principen ”åtgärder, inte män”, och lurades faktiskt att applådera denna regering, samtidigt som de givetvis inte såg hur samma regering ganska öppet samlade och organiserade de kontrarevolutionära styrkorna. Till sist blev Wiens fall signalen, kungen avskedade ministrarna och ersatte dem med ”handlingens män” under ledning av den nuvarande premiärministern Manteuffel. Då vaknade den drömmande församlingen omedelbart för faran. Den genomförde ett misstroendevotum mot regeringen, som omedelbart besvarades med ett påbud som förflyttade församlingen från Berlin, där den i händelse av en konflikt kunde räkna med massornas stöd, till Brandenburg, en liten landsbygdsort som var helt beroende av regeringen. Men församlingen förkunnade att den inte kunde ajourneras, flyttas eller upplösas om den inte gick med på det. Under tiden gick general Wrangel in i Berlin i spetsen för omkring 40.000 soldater. Ett möte mellan kommunens domare och Nationalgardets officerare beslutade att inte göra motstånd. Och efter att församlingen och dess väljare, den liberala bourgeoisien, hade låtit det samlade reaktionära partiet befästa varje viktig post och slita nästan varenda försvarsmedel ur händerna på dem, inleddes den enorma komedin ”passivt och lagligt motstånd” som de avsåg vara en ärofull imitation av exemplet Hampden [John Hampden var parlamentsledamot och centralfigur i den engelska revolutionen], och amerikanernas första insatser under självständighetskriget. Belägringstillstånd förklarades i Berlin och staden förblev lugn. Nationalgardet upplöstes av regeringen och dess vapen lämnades med största punktlighet tillbaka. Församlingen jagades under en vecka, från en mötesplats till en annan, och skingrades överallt av militären, och församlingens medlemmar bad medborgarna hålla sig lugna. När regeringen till sist hade upplöst församlingen, antog den en resolution som förklarade beskattningsrätten för olaglig, och sedan spred sig dess medlemmar över landet för att organisera vägran att betala skatt. Men de upptäckte att de hade haft helt fel om sitt val av medel. Efter några omskakande veckor, följda av stränga åtgärder från regeringen mot oppositionen, gav alla upp tanken på att vägra betala skatt för att behaga en avsomnad församling som inte ens hade haft modet att försvara sig själv.

Huruvida det redan i början av november 1848 var försent att försöka med väpnat motstånd, eller om en del av armén när den såg ett verkligt motstånd skulle ha gått över till församlingens sida och på så sätt ha avgjort frågan till dess fördel, är en fråga som kanske aldrig blir besvarad. Men i både revolutioner och krig är det alltid nödvändigt att visa upp en stark front, och den som angriper har övertaget, och i revolutioner såväl som krig är det absolut nödvändigt att satsa allt i det avgörande ögonblicket, oavsett hur utsikterna ser ut. Det finns inte en enda revolution i historien som inte visar att denna grundprincip stämmer. För den preussiska revolutionen hade det avgörande ögonblicket kommit i november 1848. Församlingen, som officiellt stod i ledningen för revolutionens alla intressen, visade varken en stark front, eftersom den drog sig bakåt varje gång fienden ryckte fram, och än mindre gick den till anfall, ty den valde att inte ens försvara sig. Och när det avgörande ögonblicket kom, när Wrangel i spetsen för 40.000 man knackade på porten till Berlin, var, tvärt emot till vad både han och hans officerare hade förväntat sig, gatorna inte belamrade med barrikader, fönstren var inte förvandlade till skottgluggar, utan tvärtom stod porten öppen och gatorna var bara tilltäppta av fredliga berlinska borgare som glädde sig åt det spratt de spelade honom genom att överlämna sig till de förbluffade soldaterna bundna till händer och fötter. Det är sant att församlingen och folket kanske hade förlorat om de hade gjort motstånd, Berlin kanske hade

bombarderats och många hundra kunde ha dödats, utan att kunna förhindra det rojalistiska partiets slutliga seger. Men det fanns ingen orsak att lägga ner vapnen med en gång. Ett nederlag efter hård kamp är av lika stor revolutionär betydelse som en lättvunnen seger. Nederlagen i Paris i juni 1848 och i Wien i oktober gjorde förvisso mer för att radikalisera folket i dessa två städer än segrarna i februari och mars. Församlingen och folket i Berlin skulle troligen ha delat de två nämnda städernas öde, men de skulle ha fallit ärofullt och skulle i de överlevandes minnen ha efterlämnat en önskan om hämnd, som i tider av revolution är en av de starkaste drivkrafterna till energiska och passionerade aktioner. Det är i varje strid en självklarhet att den som antar utmaningen riskerar att bli besegrad, men är det något skäl till att erkänna sig besegrad och underkasta sig oket utan att dra sitt svärd?

Under en revolution förtjänar de som håller en avgörande ställning, och ger upp den istället för att tvinga fienden att försöka sig på ett anfall, alltid att behandlas som förrädare.

Samma förordning från kungen av Preussen som upplöste Konstituerande församlingen förkunnade också en ny författning, som grundades på det utkast som hade skrivits av en kommitté i församlingen, men som på vissa punkter hade utvidgat Kronans maktbefogenheter och på andra hade gjort parlamentets maktbefogenheter tveksamma. Författningen inrättade två kamrar som inom kort skulle sammanträda i syfte att bekräfta och se över den.

Vi behöver knappt fråga var den tyska Nationalförsamlingen var under de preussiska konstitutionalisternas "lagliga och fredliga" kamp. Den var som vanligt i Frankfurt, upptagen med att anta ytterst tama resolutioner mot den preussiska regeringens agerande, och beundra "det imponerande skådespelet med hela folkets passiva, lagliga och enhälliga motstånd mot det brutala våldet". Centralregeringen skickade kommissionärer till Berlin för att medla mellan ministeriet och församlingen. Men de mötte samma öde som deras företrädare i Olmütz, och visades artigt på dörren. Nationalförsamlingens vänster, dvs. det så kallade Radikala partiet, skickade också sina kommissionärer. Men efter att vederbörligen ha övertygat sig om Berlinförsamlingens fullständiga hjälplöshet och erkänt sin egen lika stora hjälplöshet, återvände de till Frankfurt för att rapportera om framsteg och vittna om befolkningens fredliga uppträdande i Berlin. Nej, ännu mer: när en av Centralregeringens kommissionärer, Bassermann, rapporterade att de preussiska ministrarnas senaste stränga åtgärder inta saknade grund, i så måtto som de på senare tid hade sett hur allsköns personer med ett vilt utseende, sådana som alltid dyker upp innan anarkistiska rörelser (och som ända sedan dess har kallats "Bassermann-gestalter"), strök omkring på Berlins gator, så ställde sig dessa värdiga deputerade från vänstern, och energiska representanter för de revolutionära intressena, faktiskt upp för att svära på och vittna om att så inte var fallet! På så sätt hade Frankfurterförsamlingens totala maktlöshet visat sig tydligt inom loppet av två månader. Det kan inte finnas mer uppenbara bevis för att detta organ var helt otillräckligt för sin uppgift, nej, att det inte hade ens en avlägsen aning om vilken dess verkliga uppgift var. Det faktum att revolutionens öde avgjordes i Wien och Berlin, att man i båda dessa huvudstäder avfärdade de viktigaste och mest livsavgörande frågorna utan att aldrig ta minsta notis om Frankfurterförsamlingens existens – bara detta faktum räcker för att slå fast att organet i fråga bara var en diskussionsklubb, bestod av en grupp personer som hade blivit lurade, som lät regeringarna använda dem som parlamentariska marionetter, som visas upp för att roa småstaternas och småstädernas butiksägare och små hantverkare så länge det ansågs lämpligt för att avleda dessa parter. Hur länge det ansågs lämpligt kommer vi snart att få se. Men ett faktum som är

värt att uppmärksamma är att det bland alla de ”framstående” männen i församlingen inte fanns en enda som hade minsta uppfattning om vilken roll de skulle spela, och att tidigare medlemmar i Frankfurklubben ända fram till idag undantagslöst har helt speciella egna organ för att förstå historien.

XIV. Återställande av ordningen – riksdag och kammare

De österrikiska och preussiska regeringarna använde de första månaderna 1849 till att följa upp de fördelar som de hade skaffat sig i oktober och november 1848. Den österrikiska riksdagen hade ända sedan övertagandet av Wien haft en enbart formell tillvaro i en liten landsortsstad i Mähren vid namn Kremsier. Här hade de slaviska deputerade, som tillsammans med sina väljare hade varit de som främst bidragit till att lyfta upp den österrikiska regeringen från sin förnedring, märkligt nog straffats för sitt förräderi mot den europeiska revolutionen. Knappt hade regeringen återfått sin styrka förrän den behandlade riksdagen och dess slaviska majoritet med yttersta förakt, och när de kejserliga arméernas första framgångar förebådade ett snabbt slut på det ungerska kriget upplöstes riksdagen den 4 mars och de deputerade skingrades med militär styrka. Då insåg slaverna till sist att de var lurade, och ropade: ”Låt oss resa till Frankfurt och där bedriva den opposition som vi inte kan fortsätta här!” Men då var det redan försent, och bara det faktum att de inte hade något annat alternativ än att antingen hålla tyst eller ansluta sig till den maktlösa Frankfurtförsamlingen räckte för att visa deras totala hjälplöshet.

På så sätt slutade för tillfället, och mest sannolikt för alltid, de tyska slavernas försök att återfå en självständig nationell existens. De var spridda rester av ett flertal nationer, vars nationalitet och politiska livskraft för längesedan hade släckts ut, och som en följd av det i nästan tusen år hade tvingats följa i kölvattnet på en mäktigare nation, sin erövrare, på samma sätt som walesarna i England, baskerna i Spanien, bretonerna i Frankrike och under en senare period de spanska och franska kreolerna i de delar av Nordamerika som på senare tid har bebotts av den angloamerikanska rasen – dessa döende nationaliteter, böhmarna, kärntenborna, dalmatierna, etc., tvingades dra fördel av den allmänna förvirringen 1848 för att återställa sitt politiska status quo från 800 e.Kr. Tusen års historia borde ha visat dem att det var omöjligt med en sådan tillbakagång; att om allt territorium öster om Elbe och Saale en gång hade bebotts av slaviska släktingar, så visade detta faktum bara den historiska tendensen, och på samma gång den tyska nationens intellektuella makt att betvinga, införliva och assimilera sina uråldriga grannar i öster; att denna tendens till införlivande från tyskar- nas sida alltid hade varit och fortfarande var ett av de kraftfullaste sätten med vilken den västeuropeiska civilisationen hade spridit sig till kontinentens östra del; att den kunde upphöra först när germaniseringen hade nått fram till stora, massiva, obrutna nationer med förmåga till ett oberoende nationellt liv, som ungrarna och i viss mån polackerna; och att det naturliga och oundvikliga ödet för dessa döende nationer var att låta denna process där deras starkare grannar upplöser och införlivar dem bli fullbordad. Det är förvisso inte någon särskilt smickrande framtidsutsikt för de panslaviska drömmarnas nationella ambitioner, som lyckades uppvigla en del av de böhmiska och sydslaviska folken. Men kan de förvänta sig att historien ska gå tillbaka tusen år bara för att behaga några få tuberkulösa folkslag, som i alla delar av det område som de bebor är utspridda bland och

omgivna av tyskar, som för civilisationens alla syften nästan sedan urminnes tider inte har haft något annat språk än tyska, och som saknar de allra första villkoren för en nationell existens, nämligen antal och massiva territorier? Det panslaviska upproret var på alla ställen i de tyska och ungerska slaviska territorierna täckmantel för att återge alla dessa otaliga smånationer självständighet, och drabbade därför överallt samman med de europeiska revolutionära rörelserna. Trots att slaverna låtsades kämpa för frihet hamnade de, med undantag för polackernas demokratiska del, ständigt på despotins och reaktionens sida. Så var det i Tyskland, i Ungern och till och med här och där i Turkiet. De blev förrädare mot folkets sak, anhängare och stöd till den österrikiska regeringens intriger, och blev bannlysta av alla revolutionära nationer. Och även om folkmassorna, just på grund av att de var för okunniga, ingenstans deltog i de småaktiga käbbel om nationalitet som de panslavistiska ledarna uppviglade till, så kommer det aldrig att bli bortglömt att grupper av slaviska fanatiker i den halvt tyska staden Prag jublade och upprepade ropen: ”Hellre den preussiska piskan än tysk frihet!” Efter att deras första försök gick upp i rök 1848, och efter den lärdom som den österrikiska regeringen gav dem, är det inte troligt att de kommer att göra några nya försök vid senare tillfällen. Men om de under samma förevändningar återigen skulle försöka alliera sig med de kontrarevolutionära styrkorna, är Tysklands plikt uppenbar. Inget land i ett revolutionärt tillstånd och indraget i ett yttre krig kan tolerera ett Vendée i sin mitt.*

Vi behöver inte återkomma till den författning som kejsaren förkunnade samtidigt som han upplöste riksdagen, eftersom den aldrig existerade i praktiken och nu är helt avskaffad. Ända sedan 4 mars 1849 har absolutismen i alla avseenden återinförts i Österrike.

I Preussen sammanträdde kammaren i februari för att ratificera och se över den nya författning som kungen tillkännagav. Den sammanträdde i omkring 6 veckor, tillräckligt ödmjuk och undergiven gentemot regeringen, men ännu inte helt redo att gå så långt som kungen och hans ministrar ville att den skulle gå. Så fort ett lämpligt tillfälle uppstod upplöstes den därför.

Således hade både Österrike och Preussen för tillfället gjort sig av med den parlamentariska kontrollens bojar. Regeringarna samlade nu själva all makt och kunde rikta den vart de ville: Österrike mot Ungern och Italien, Preussen mot Tyskland. Ty även Preussen förberedde ett fälttåg, med vilket ”ordningen” skulle återställas i de mindre staterna.

När kontrarevolutionen nu dominerade i rörelsens två stora centrum i Tyskland – Wien och Berlin – återstod bara de mindre stater där kampen fortfarande inte var avgjord, även om det även där alltmer vägde över mot revolutionens intressen. Vi har sagt att de mindre staterna hittade ett gemensamt centrum i Nationalförsamlingen i Frankfurt. Även om den så kallade Nationalförsamlingens reaktionära anda hade varit uppenbar sedan länge, så mycket att folket i Frankfurt hade rest sig med vapen i hand mot den, så hade den ändå ett mer eller mindre revolutionärt ursprung. Den hade intagit en ovanlig, revolutionär ståndpunkt i januari. Dess behörighet hade aldrig definierats, och den hade till sist beslutat att dess resolutioner hade laga kraft – även om de större staterna aldrig erkände det. Under dessa omständigheter, och när det konstitutionellt monarkistiska partiet såg sin ställning förändras fullständigt genom att absolutismen återigen stärktes, är det inte att undra på att den liberala, monarkistiska bourgeoisien i nästan hela Tyskland satte sitt sista hopp till majoriteten i denna församling, precis som småbourgeoisien, kärnan i det demokratiska partiet, i sitt trångmål samlade sig runt minoriteten i samma organ, som faktiskt utgjorde demokratins sista fasta parla-

* Vendée-upproret var ett omfattande kontrarevolutionärt bondeuppror under den franska revolutionen – öa.

mentariska falang. Å andra sidan såg de större regeringarna, och i synnerhet den preussiska ministären, alltmer hur en sådan reglementsvidrig, genom val skapad lagstiftande församling var oförenlig med det återupprättade monarkistiska systemet i Tyskland. Om de inte omedelbart tvingade den att upplösa sig så berodde det bara på att tiden ännu inte var inne, och på att Preussen först hoppades kunna utnyttja den för att gynna sina egna äregiriga syften.

Under tiden blev den stackars församlingen alltmer förvirrad. Dess delegationer och kommissarier behandlades med största förakt, både i Wien och Berlin. Trots sin parlamentariska immunitet hade en av dess medlemmar avrättats i Wien som en simpel rebell. Ingen brydde sig om dess förordningar. Om de överhuvudtaget noterades av stormakterna så var det bara med protestnoter som ifrågasatte församlingens makt att anta lagar och resolutioner som var bindande för regeringarna. Församlingens representationsorgan, den centrala verkställande makten, var indragen i diplomatiskt käbbel med nästan samtliga regeringar i Tyskland, och trots alla ansträngningar kunde varken församlingen eller centralregeringen få Österrike och Preussen att ange sina slutgiltiga åsikter, planer och krav. Till slut började församlingen se klart, åtminstone att den hade låtit makten slinka ur händerna, att den var utelämnad åt Österrikes och Preussens nåd, och att om den alls avsåg att skapa en rikskonstitution för Tyskland måste börja med det omedelbart och på riktigt allvar. Och många av de vacklande medlemmarna såg också tydligt att de hade blivit fruktansvärt lurade av regeringarna. Men vad kunde de göra nu i sin maktlösa ställning? Det enda som kunde ha räddat dem skulle ha varit att snabbt och beslutsamt gå över till folkets läger. Men även med denna åtgärd skulle det ha varit mer än tveksamt om de kunde ha lyckats. Och var i denna hjälplösa grupp av obeslutsamma, kortsynta, självgoda varelser, som, när de blev fullkomligt chockade av det ständiga oväsendet av motsägelsefulla rykten och diplomatiska noter, hittade sin enda tröst och stöd i den oavbrutet upprepade försäkringen att de var landets bästa, största, klokaste män, och de enda som kunde rädda Tyskland – var fanns det, säger vi, bland dessa stackars kreatur, som ett enda år av parlamentariskt liv hade förvandlat till fullständiga idioter, män som kunde fatta snabba och avgörande beslut, än mindre genomföra energiska och konsekventa aktioner?

Till slut kastade den österrikiska regeringen av sig masken. I sin författning från 4 mars utropade den Österrike till en odelbar monarki med gemensamma finanser, tullsystem, militära styrkor, och suddade på så sätt ut alla murar och skillnader mellan de tyska och icke-tyska provinserna. Denna deklaration gjordes trots de resolutioner och paragrafer i den avsedda federala författningen som redan hade antagits av Frankfurtförsamlingen. Österrike hade kastat stridshandsken och den stackars församlingen hade inget annat val än att ta upp den. Det gjorde den med en hel del gormande, som Österrike, väl medvetet om sin styrka och församlingens totala betydelselöshet, lugnt kunde låta passera. Och denna dyrbara representant för det tyska folket, som församlingen beskrev sig själv, såg ingen annan utväg för att hämnas denna förolämpning från Österrikes sida än att med bundna händer och fötter kasta sig framför den preussiska regeringens fötter. Det kan verka otroligt, men den knäböjde inför just de ministrar som den hade fördömt som icke-konstitutionella och mot folket, och vars avsked de förgäves hade krävt. Detaljerna i denna skandalösa affär, och de tragikomiska händelser som följde, kommer att vara ämnet för vår nästa artikel.

XV. Preussens triumf

Vi kommer nu till det sista kapitlet i den tyska revolutionens historia, nationalförsamlingens konflikt med de skilda staternas regeringar, särskilt Preussens, och Syd- och Västtysklands resning och slutliga underkuvande genom Preussen.

Vi har redan sett nationalförsamlingen i Frankfurt i arbete. Vi har sett hur den trakterades med sparkar av Österrike och med skällsord av Preussen och hur de mindre staterna vägrade den lydnad. Vi har sett hur den hölls för narr av sin egen vanmäktiga central-”regering”, som i sin tur lät dra sig vid näsan av varje furste. Till slut antog dock tingen en för denna svaga, vacklande och menlösa lagstiftande församling hotfull gestalt. Vare sig man ville det eller inte måste man bekväma sig till den slutsatsen, att ”den upphöjda tyska enhetstanken hotades i sitt förverkligande”, vilket betydde varken mer eller mindre än att församlingen i Frankfurt med allt vad den hade uträttat och alltjämt ville uträtta högst sannolikt skulle komma att gå upp i rök. Därför tog den på fullt allvar itu med arbetet att så snabbt som möjligt fullborda sitt stora verk, ”riksförfattningen”.

Men därvid dök en svårighet upp. Av vilket slag skulle den exekutiva makten vara? Ett exekutivt utskott? Nej, det skulle innebära att göra Tyskland till republik, tänkte de i sin vishet. En ”president”? Det skulle medföra samma resultat. Alltså måste man åter gräva fram den gamla tyska kejsarvärdigheten. Men – när naturligtvis en furste skulle komma att bli kejsare – vem skulle det bli? Naturligtvis ingen av *dei minorum gentium*⁴ av Reuss-Greiz-Schleiz-Lobenstein-Ebersdorf till Bayern. Det hade varken Österrike eller Preussen gått med på. Endast Österrike eller Preussen kunde komma i fråga. Men vem av dem? Det råder inget tvivel om att om omständigheterna i övrigt hade varit gynnsammare, så skulle den upphöjda församlingen ännu i dag ha suttit och diskuterat detta viktiga dilemma utan att komma till något beslut, om inte den österrikiska regeringen hade huggit av den gordiska knuten och besparat den mödan.

Österrike visste mycket väl att från det ögonblick då det inför Europa åter kunde uppträda som herre över alla sina provinser, som stark europeisk stormakt, skulle redan den politiska tyngdkraftens lag bringa resten av Tyskland inom dess maktsfär, utan att det fördenskull behövde den auktoritet, som en av församlingen i Frankfurt tillerkänd kejsarkrona kunde förläna. Österrike var mycket starkare, mycket friare i sina rörelser, sedan det hade skakat av sig den maktlösa tyska kejsarkronan, en krona som hade varit till hinder för dess egen självständiga politik utan att foga ett jota till dess makt, vare sig inom eller utom Tyskland. Och antag att Österrike skulle nödgas dra sig tillbaka ur Italien och Ungern, då skulle det vara ute med dess makt också i Tyskland, och det skulle aldrig mer kunna göra anspråk på en krona, som glidit det ur händerna, när det ännu var i besittning av sin fulla makt. Därför förklarade sig Österrike genast vara emot varje återupprättande av kejsardömet och begärde rent ut att man skulle återupprätta den tyska förbundsdagen som den enda tyska centralregering, vilken nämnts och erkänts i fördragen av år 1815. Och den 4 maj 1849 utfärdade det den författning, som syftade till ingenting annat än att förklara Österrike för en odelbar, centraliserad, självständig monarki, helt skild till och med från det Tyskland, som församlingen i Frankfurt åter ville upprätta.

Denna öppna krigsförklaring lämnade i själva verket de högvisa herrarna i Frankfurt inget annat val

4 De mindre gudarna.

än att utesluta Österrike ur Tyskland och att av återstoden av detta land skapa ett slags *lower empire*⁵, ett "Lilltyskland", vars tämligen luggslitna kejsarmantel skulle läggas över Hans Majestät Konungens av Preussen skuldror. Det var, som man erinrar sig, återupplivandet av en gammal plan, som sex, åtta år tidigare hade kläckts av ett sällskap syd- och mellantyska liberala doktrinärer, som såg en Guds skickelse i de nedsättande omständigheter, under vilka man nu åter plockade fram deras gamla snillefoster som "det nyaste schackdraget" till fosterlandets räddning.

Församlingen slutförde alltså i februari och mars 1849 debatten om riks författningen jämte de medborgerliga rättigheterna och riksvallagen, dock inte utan att på ett mycket stort antal punkter se sig nödsakad till koncessioner, ena dagen till det konservativa eller rättare sagt reaktionära partiet, andra dagen till de mer radikala grupperna i församlingen. Det var ett uppenbart faktum att ledningen av församlingen, som tidigare hade legat i händerna på högern och högercentrum (de konservativa och reaktionära), så småningom, låt vara långsamt, övergick till vänstern inom huset, till demokraterna. Den rätt tvivelaktiga ställning som de österrikiska deputerade intog i en församling, som hade uteslutit deras hemland ur Tyskland men i vilken de ändå skulle sitta kvar och rösta, gynnade denna jämviktsförskjutning inom församlingen. Detta gjorde att vänstercentrum och vänstern med hjälp av de österrikiska rösterna redan i slutet av februari mycket ofta befann sig i majoritet, medan andra dagar den konservativa gruppen bland österrikarna för ro skull röstade med högern och därigenom åter fällde utslaget till förmån för den andra sidan. Den ville genom dessa plötsliga *soubresauts*⁶ bringa församlingen i vanrykte, vilket likväl var alldeles onödigt, eftersom folkets massa för länge sedan var helt övertygad om den totala ihålligheten och betydelselösheten i allt som kom från Frankfurt. Man kan lätt föreställa sig hurdan den författning var, som kom till under ett sådant hoppande hit och dit.

Församlingens vänster – denna elit och denna det revolutionära Tysklands stolthet, så som den såg sig själv – var formligen berusad av de stackars fattiga framgångar, som den lyckades hemföra, tack vare välviljan, eller rättare sagt illviljan hos en handfull österrikiska politiker, som handlade på den österrikiska despotismens uppdrag och i dess intresse. Varje gång församlingen i Frankfurt sanktionerade ett förslag, förkunnade dessa demokrater, att de hade räddat fosterland och folk, om förslaget så bara på det mest avlägsna sätt erinrade om deras egna, ingalunda klart uppdragna grundsatser och antogs i en homeopatiskt uttunnad form. Dessa arma dumhuvuden hade så föga vant sig vid något sådant som framgång under sin mestadels rätt obemärkta levnad att de faktiskt trodde, att deras stackars tillägg, som gick igenom med två eller tre rösters övervikt, skulle komma att förändra Europas anlete. Alltsedan begynnelsen av sin parlamentariska bana hade de mer än någon annan fraktion inom församlingen infekterats av den *parlamentariska kretinismens* obotliga farsot, en sjukdom som fyller sina offer med den upphöjda övertygelsen att hela världen, dess förflutna och dess framtid, styres och bestäms genom röstövervikten hos just den grupp inom representationen, som har äran att räkna dem till sina medlemmar, och att allt som finns utanför parlamentslokalens väggar – krig, revolution, järnvägsbyggen, koloniserandet av hela nya kontinenter, kaliforniska guldfynd, centralamerikanska kanaler, ryska arméer och vad som i övrigt kan göra anspråk på att inverka på mänsklighetens öden – att allt detta är ett intet jämfört med de omätligt viktiga tilldragelser, som sammanhänger med den undantagslöst betydelsefulla fråga, som den höga för-

5 *Lower empire* – syftar på det senromerska riket, framför allt dess östromerska del som omfattade de asiatiska och afrikanska provinserna.

6 Språng.

samlingen just ägnar sin uppmärksamhet. Genom att det lyckades det demokratiska partiet i församlingen att smuggla in ett par av sina trollformler i ”riksförfattningen” kände det sig sedan förpliktat att ta författningen i försvar, trots att den på varje väsentlig punkt riktade ett slag direkt i ansiktet på dess egna, ofta förkunnade principer. Och när denna bastard till sist övergavs av sina huvudtillskyndare och testamenterades åt demokraterna, tog dessa emot arvet och höll tappert fast vid denna *monarkiska* författning, också när de råkade i motsättning till allt, som deras egna *republikanska* principer *nu* förkunnade.

Man måste dock medge att denna motsägelse blott var skenbar. Riksförfattningens obestämda, motsägelsefulla och omogna karaktär återspeglade troget dessa herrar demokraters omogna, förvirrade och varandra motsägande politiska idéer. Och även om deras egna tal och skrifter – i den mån de kunde skriva – inte utgjorde tillräckliga bevis för detta, så skulle deras handlingar komma att göra det. Ty förnuftiga människor emellan förstås det av sig självt, att man bedömer en människa inte efter hennes ord utan efter hennes gärningar, inte efter vad hon föreger sig vara utan efter vad hon gör och verkligheten är. Och de handlingar som dessa den tyska demokratins hjältar givit prov på talar, som vi ytterligare kommer att se längre fram, tillräckligt högt för sig själva. Emellertid antogs slutligen riksförfattningen med allt vad därtill hörde. Och den 28 mars valdes Konungen av Preussen med 290 avgivna röster, 248 nedlagda och omkring 200 frånvarande till kejsare av Tyskland (*minus Österrike*). Historiens ironi var fullkomlig. Den kejsarfars⁷, som Fredrik Wilhelm IV tre dagar efter revolutionen den 18 mars 1848 uppförde på det häpna Berlins gator i ett tillstånd, som annorstädes skulle ha fallit under nykterhetslagen, denna motbjudande fars sanktionerades alltjämt ett år senare av den församling som föregavs företräda hela Tyskland. Detta var alltså den tyska revolutionens resultat!

XVI. Nationalförsamlingen och regeringarna

Efter att ha valt Preussens kung till kejsare över Tyskland (*minus Österrike*), skickade Nationalförsamlingen i Frankfurt en delegation till Berlin för att erbjuda honom kronan, och ajournerade sig sedan. Den 3 april tog Fredrik Wilhelm emot ombuden. Han sa till dem, att han, trots att han accepterade företrädesrätten över alla de andra furstarna i Tyskland som folkrepresentanternas omröstning hade givit honom, ändå inte kunde acceptera kejsarkronan så länge han inte var säker på att de andra furstarna gick med på hans överhöghet och riksförfattningen gav honom dessa rättigheter. Han tillade att det var upp till regeringarna i Tyskland att se om författningen var sådan att de kunde godkänna den. Hursomhelst, avslutade han, skulle han, kejsare eller inte, alltid vara beredd att dra sitt svärd mot både yttre och inre fiender. Vi ska se hur han höll sitt löfte på ett för Nationalförsamlingen ganska uppseendeväckande sätt.

Efter djupgående diplomatiska undersökningar drog förståsigpåarna i Frankfurt slutsatsen att detta svar utgjorde ett nej tack från kronan. De beslutade då (12 april) att riksförfattningen var landets lag och måste upprätthållas. Och eftersom de inte såg någon helst utväg valde de en kommitté med 30 personer som skulle ge förslag på hur denna författning skulle kunna genomföras.

⁷ Enligt Engels var det preusserkungen Fredrik Wilhelm IV:s ritt genom Berlins gator 21/3 1848. Kungen hade satt på sig en svart-rött-gyllene armbindel (det tyska enhetstecknet) och utgav sig för att vara ”den tyska frihetens och enhetens företrädare”.

Denna resolution blev signalen till den konflikt mellan Frankfurtsförsamlingen och de tyska regeringarna som nu bröt ut.

Bourgeoisien, och speciellt småbourgeoisien, hade helt plötsligt förklarat sig vara för den nya Frankfurtsförfattningen. De kunde inte längre vänta på det ögonblick då "revolutionen upphörde". I Österrike och Preussen hade revolutionen för tillfället avslutats genom att de väpnade styrkorna ingrep. Klasserna i fråga skulle ha föredragit ett mindre våldsamt sätt att genomföra denna operation, men de hade inte fått någon möjlighet. Saken var klar och de tvingades göra det bästa av den, de tog genast ett beslut som genomfördes på det mest heroiska sätt. I de mindre staterna, där saker och ting hade gått jämförelsevis smidigt, hade bourgeoisien sedan länge återfallit i den braskande men kraftlösa och därmed resultatlösa parlamentariska agitationen, som de kände störst själsfrändskap med. När de olika tyska staterna betraktades enskilt föreföll de således ha uppnått den nya och definitiva form som förmodades göra det möjligt för dem att hädanefter inleda en fredlig konstitutionell utveckling. En enda fråga var fortfarande öppen, om den tyska förbundsrepublikens nya politiska organisation. Och denna fråga, den enda fråga som fortfarande verkade vara farofylld, ansåg man vara nödvändig att omedelbart lösa. Därför utsatte bourgeoisien Frankfurtsförsamlingen för påtryckningar för att förmå den att så snabbt som möjligt färdigställa författningen. Det var för att utan dröjsmål skapa ordning och reda som bourgeoisiens både högre och lägre skikt var så beslutsamma att acceptera och stöda författningen, oavsett hur den skulle se ut. Således hade agitationen för riksförfattningen redan från början sitt ursprung i reaktionära känslor, och den uppstod bland de klasser som sedan länge hade tröttnat på revolutionen.

Men det fanns en annan sida av saken. Man hade röstat om den tyska författningens första och grundläggande princip under de första månaderna på våren och sommaren 1848, vid en tidpunkt då folkrörelsen fortfarande var i full gång. De resolutioner som antogs då, och som *då* var fullständigt reaktionära, verkade nu, efter de österrikiska och preussiska regeringarnas maktfullkomliga åtgärder, synnerligen liberala och till och med demokratiska. Standardmåttet för jämförelse hade förändrats. Frankfurtsförsamlingen kunde inte, utan att begå moraliskt självmord, radera dessa en gång beslutade bestämmelser och utforma riksförfattningen efter mönster från de författningar som de österrikiska och preussiska regeringarna hade föreskrivit med svärd i handen. Som vi har sett hade för övrigt majoriteten i församlingen bytt sida, och det liberala och demokratiska partiet hade fått ökat inflytande. Således kännetecknades riksförfattningen inte bara av att den till synes utslutande hade sitt ursprung i folket, utan att den trots att den var full av motsättningar ändå var den mest liberala författningen i hela Tyskland. Dess största fel var att den bara var en papperslapp utan någon makt att tillämpa sina bestämmelser.

Under dessa omständigheter var det bara naturligt att det så kallade demokratiska partiet, det vill säga småbourgeoisien, skulle hålla fast vid riksförfattningen. Denna klass hade alltid varit mer framåt i sina krav än den liberala monarkistiskt konstitutionella bourgeoisien. Den hade uppvisat en djärvare front, mycket ofta hotat med väpnat våld, slösade med löften att offra sitt blod och sin tillvaro för kampen för frihet, men hade redan givit rikligt med bevis på att den när faran dyker upp inte finns någonstans, och att den aldrig kände sig mer hemma än dagen efter nederlaget när allt var förlorat, och den kunde trösta sig med att på ett eller annat sätt *hade* saker och ting löst sig. Medan de stora bankirernas, fabrikanternas och handelsmännens samtycke därför var mer reserverat, mer av bara en demonstration till förmån för Frankfurtsförfattningen, trädde klassen just under dem, våra

tappra demokratiska småborgare, fram i stor stil, och förkunnade som vanligt att de hellre skulle spilla sin sista blodsdroppe än låta riksförfattningen falla.

Med stöd från dessa två partier, den konstitutionella monarkins anhängare, och de mer eller mindre demokratiska småborgarna, vann agitationen för ett omedelbart införande av riksförfattningen snabbt mark, och fick sitt kraftfullaste uttryck i parlamenten i flera stater. Parlamentskamrarna i Preussen, Hannover, Sachsen, Baden, Württemberg ställde sig bakom den. Kampen mellan regeringarna och Frankfurtsförsamlingen antog ett hotfullt utseende.

Men regeringarna agerade snabbt. Den preussiska kammaren upplöstes, på ett författningsvidrigt sätt, eftersom den måste granska och bekräfta författningen; kravaller bröt ut i Berlin, avsiktligt framprovocerade av regeringen, och påföljande dag, den 28 april, utfärdade den preussiska ministären ett cirkulärbrev, där riksförfattningen framställdes som ett fullkomligt anarkistiskt och revolutionärt dokument som det var upp till Tysklands regeringar att omforma och rena. På så sätt förvägrade Preussen utan vidare den suveräna konstitutionella makt som de kloka männen i Frankfurt alltid hade skrutit om men aldrig hade upprättat. Således anmodades en kongress för furstar, den gamla förbundsdagen i ny gestalt, sitta till doms över en författning som redan hade kungjorts som lag. Och på samma gång samlade Preussen ihop trupper i Kreuznach, tre dagsmarscher från Frankfurt, och uppmanade de mindre staterna att följa dess exempel genom att också upplösa sina parlamentskamrar så fort de förklarade sig vara för Frankfurtsförfattningen. Detta exempel följdes snabbt av Hannover och Sachsen.

Det var uppenbart att det inte gick att undvika en väpnad kamp. Regeringarnas fientlighet, jäsningen inom folket, blev för varje dag allt tydligare. Överallt bearbetades militären av de demokratiska medborgarna, och i södra Tyskland med stor framgång. Överallt hölls stora massmöten som antog resolutioner till stöd för riksförfattningen och Nationalförsamlingen, om nödvändigt med vapen i hand. I Köln ägde det i samma syfte rum ett möte för samtliga deputerade i kommunförsamlingarna i det rhenska Preussen. I Pfalzen, Bergischen, Fulda, Nürnberg, Odenwald, samlades bönderna i mängder och drogs med i entusiasmen. Samtidigt upplöstes Konstituerande församlingen i Frankrike, och nya val förbereddes mitt under våldsamma oroligheter, samtidigt som ungrarna vid Tysklands östra gräns med hjälp av en rad lysande segrar på en månad hade slagit tillbaka den österrikiska invasionen från Theiss till Leitha, och varenda dag förväntades ta Wien med storm. Medan folkets fantasi från alla sidor eggades till en höjdpunkt, och regeringarnas aggressiva politik för varje dag blev allt tydligare, gick det således inte att undvika en våldsam sammandrabbning, och bara en feg idiot kunde övertyga sig om att kampen skulle kunna bli fredlig. Men denna fega idioti visade sig allra mest i Frankfurtsförsamlingen.

XVII. Upproret

Den oundvikliga konflikten mellan Nationalförsamlingen i Frankfurt och de tyska småstaternas regeringar bröt i början av maj 1849 till slut ut i öppna fientligheter. De österrikiska ledamöterna hade återkallats av sin regering, och hade redan lämnat församlingen och återvänt hem, med undantag för några få medlemmar i det demokratiska eller vänsterpartiet. Den stora majoriteten av de konservativa ledamöterna var medvetna om den vändning händelserna skulle ta, och drog sig tillbaka redan innan deras respektive regeringar uppmanade dem att göra det. Oberoende av de i de

tidigare kapitlen påvisade orsakerna till att vänsterns inflytande ökade, räckte det således med att högern övergav sina poster för att den gamla minoriteten skulle bli majoritet i församlingen. Den nya majoriteten hade aldrig tidigare drömt om att någonsin ha en sådan tur, och hade utnyttjat sin plats inom oppositionen för att prata om den gamla majoritetens och riksföreståndarens svaghet, obeslutsamhet, slöhet. Nu anmodades *de* plötsligt att ersätta den gamla majoriteten. *De* skulle nu visa vad de kunde presteras. Deras karriär skulle förstås bli energisk, beslutsam, aktiv. *De, eliten* i Tyskland skulle snart kunna driva på imperiets senila riksföreståndare och hans vacklande ministrar, och om det blev omöjligt skulle de – det kunde inte finnas något tvivel om det – med folkets suveräna rätt avsätta denna kraftlösa regering och ersätta den med en energisk, outtröttlig verkställande makt, som skulle säkerställa Tysklands räddning. Stackare! *Deras* styre – om det kan kallas styre, när ingen löd – blev ännu löjligare än sina föregångares styre.

Den nya majoriteten förklarade att riksförfattningen trots alla hinder måste genomföras, och det *genast*; att folket nästa 15 juli skulle välja ledamöter till den nya riksdagen, och att denna därefter skulle samlas i Frankfurt 15 augusti. Det var en öppen krigsförklaring mot de regeringar som inte hade godkänt riksförfattningen, främst bland dessa Preussen, Österrike, Bayern, som utgjorde mer än tre fjärdedelar av den tyska befolkningen, en krigsförklaring som snabbt accepterades av dem. Även Preussen och Bayern kallade hem de ledamöter som deras områden hade skickat till Frankfurt, och skyndade på sina militära förberedelser mot Nationalförsamlingen, samtidigt som å andra sidan det demokratiska partiets (från parlamentet) demonstrationer för riksförfattningen och Nationalförsamlingen fick en alltmer upprörd och våldsam karaktär, och de arbetande massorna, som leddes av personer från det mest extrema partiet, var beredda att ta upp vapen för en sak, som även om den inte var deras egen åtminstone gav dem chansen att närma sig sina mål en aning genom att befria Tyskland från de gamla monarkistiska bördorna. Således var folket och regeringarna överallt bittra motståndare till varandra om denna fråga. Utbrottet var oundvikligt. Minan var laddad, och det behövdes bara en gnista för att få den att explodera. Upplösningen av parlamentets kammare i Sachsen, inkallelsen av Landwehr (den militära reserven) i Preussen, regeringens öppna motstånd mot riksförfattningen, var sådana gnistor. De föll och omedelbart stod hela landet i brand. I Dresden tog folket den 4 maj med framgång över staden och drev bort kungen, samtidigt som alla de omgivande distrikten skickade förstärkningar till upprorsmakarna. I det rhenska Preussen och Westphalen vägrade Landwehr att marschera, tog över vapenarsenalerna och beväpnade sig för att försvara riksförfattningen. I Pfalzen grep folket den bayerska regeringens ämbetsmän, och beslagtog de offentliga medlen och inrättade en försvarskommitté som satte provinsen under Nationalförsamlingens beskydd. I Württemberg tvingade folket kungen att erkänna riksförfattningen, och i Baden tvingade armén tillsammans med folket storhertigen att fly och upprättade en provisorisk regering. I andra delar av Tyskland väntade folket på en avgörande signal från Nationalförsamlingen att göra väpnat uppror och ställa sig till dess förfogande.

Nationalförsamlingens ställning var mycket gynnsammare än man kunde ha förväntat sig efter dess skamliga karriär. Västra hälften av Tyskland hade tagit till vapen å dess vägnar; militären vacklade överallt; de mindre staterna var otvivelaktigt gynnsamt inställda till rörelsen. Österrike lade sig platt inför ungrarnas segerrika framryckning, och Ryssland, de tyska regeringarnas reservstyrka, ansträngde sina styrkor till det yttersta för att stöda Österrike mot de ungerska arméerna. Bara Preussen behövde betvingas, och med de revolutionära sympatier som fanns i landet fanns det i alla fall en chans att uppnå detta mål. Allting berodde på församlingens uppträdande.

Uppror är en konst lika mycket som krig eller något annat. Det är underkastat vissa regler för hur det ska genomföras, och om de förbises kommer det att innebära undergång för det parti som förbiser dem. Reglerna härleds logiskt från karaktären på de partier och omständigheter som man i dessa fall måste ta hänsyn till, och de är så klara och enkla att de korta erfarenheterna 1848 har gjort tyskarna ganska bekanta med dem. För det första, lek aldrig med uppror om ni inte är fullt beredda på att ta konsekvenserna av er lek. Uppror är en kalkyl med mycket obestämda storheter, vars värde kan förändras från dag till dag. De krafter som står mot er har all fördel av organisering, disciplin och sedvanlig makt. Om ni inte skaffar er starka fördelar mot dem kommer ni att besegras och krossas. För det andra, när ni väl slagit in på upprorsbanan så agera med största beslutsamhet och offensivt. Defensiv är döden för varje väpnat uppror, det är förlorat innan det kan mäta sig med sina fiender. Överraska era fiender medan deras styrkor är utspridda, förbered nya framgångar, oavsett hur små, men dagliga; upprätthåll den moraliska överlägsenhet som det första framgångsrika upproret har givit er; samla de vacklande elementen till er sida, de som alltid följer den starkaste drivkraften och alltid letar efter den säkraste sidan; tvinga era fiender på reträtt innan de kan samla sin styrka mot er; med Dantons, den hittills störste mästaren av revolutionär politik, ord, *de l'audace, de l'audace, encore de l'audace!* [djärvhet, djärvhet, ännu mer djärvhet]

Vad skulle då Nationalförsamlingen i Frankfurt göra om den ville undvika den definitiva undergång som hotade den? För det första, klart inse situationen och övertyga sig om att det nu inte fanns något annat val än att antingen underkasta sig regeringarna ovillkorligt, eller utan reservationer eller tvekan ta till ett väpnat uppror. För det andra, offentligt erkänna alla de uppror som redan hade brutit ut, och uppmana folket att överallt ta till vapen till försvar av den nationella representationen, förklara alla furstar, ministrar och andra som vågar gå mot det suveräna folk som de företräder för fredlösa. För det tredje, omedelbart avsätta den tyska riksföreståndaren, skapa en stark, aktiv, *hänsynslös* verkställande makt, kalla upproriska trupper till Frankfurt för sitt omedelbara skydd, och på så sätt samtidigt ge en laglig förevändning för att sprida upproret, organisera alla tillgängliga trupper till en kompakt enhet, och kort sagt med alla tillgängliga medel snabbt och utan att tveka stärka sin ställning och försvaga sina motståndares.

Av allt detta gjorde de ärbara demokraterna i Frankfurtsförsamlingen raka motsatsen. Dessa värdiga herrar nöjde sig inte med att låta saker och ting ha sin gång, utan gick så långt att de med sitt motstånd kvävde alla de upprorsrörelser som höll på att förbereda sig. Det gjorde till exempel Karl Vogt i Nürnberg. De lät upproren i Sachsen, det rhenska Preussen, Westphalen slås ner utan att ge någon som helst hjälp annat än sentimentala protester i efterhand mot den preussiska regeringens känslökalla våld. De upprätthöll diplomatiska underhandskontakter med upproret i södra Tyskland men gav dem varken stöd eller erkände dem öppet. De visste att riksföreståndaren tog parti för regeringarna, och ändå uppmanade de *honom*, som inte en enda gång rörde en fena, att gå mot regeringarnas intriger. Vid varenda riksdagssammanträde hånade de gamla konservativa ministrarna den kraftlösa församlingen, och lät den falla. Och när William Wolff,⁸ schlesisk deputerade och en

8 Den "Wolff" som det syftas på här är Marx' och Engels' älskade vän Wilhelm Wolff, som för att särskilja sig från många andra "Wolff" i rörelsen under denna period för sina närmaste vänner var känd som "Lupus". Marx tillägnade *Kapitalets* första band till denna schlesiska bonde:

Tillägnas

min oförgätlige vän,

proletariatets djärve, trogne, ädle förkämpe,

WILHELM WOLFF

Född i Tarnau 21 juni 1809. Död i landsflykt i Manchester 9 maj 1864.

av *Neue Rheinische Zeitungs* redaktörer, uppmanade dem att förklara riksföreståndaren – som, sa han med rätta, inte var något annat än en av de allra största landsförrädarna – för fredlös, röstades han enhälligt ner av dessa ärbart indignerade demokratiska revolutionärer! Kort sagt fortsatte de att tala, protestera, tillkännage och förkunna, men var aldrig modiga eller förnuftiga nog att handla. Samtidigt närmade sig regeringarnas fientliga trupper alltmer, och deras egen verkställande makt, riksföreståndaren, var upptagen med att konspirera med de tyska furstarna om deras snara krossande. På så sätt gick till och med den sista gnuttan anseende förlorad för denna föraktliga församling. Upprorsmakarna som hade rest sig för att försvara den slutade bry sig om den längre, och när det som vi ska till sist kom till ett skamligt slut dog den utan att någon lade märke till dess obemärkta sorti.

XVIII. Småbourgeoisien

I vår förra artikel visade vi att kampen mellan de tyska regeringarna å ena sidan och Frankfurtparlamentet å den andra, till slut hade blivit så våldsamt att det i början av maj bröt ut ett öppet uppror i stora delar av Tyskland. Först Dresden, sedan det bayerska Pfalzen, delar av det rhenska Preussen och till sist Baden.

I samtliga fall utgjordes upprorsmakarnas *verkligt kämpande* del, den del som först tog till vapen och stred mot trupperna, av *städernas arbetarklasser*. En del av den fattigare landsbygdsbefolkningen, arbetare och småbrukare anslöt sig i allmänhet till dem efter att konflikten faktiskt brutit ut. Det stora flertalet unga män från alla klasser under kapitalistklassen befann sig åtminstone för tillfället i de upproriska arméernas led, men denna ganska omdömeslösa samling unga män tunnades mycket snart ut när saken tog en mer allvarlig vändning. I synnerhet studenterna, dessa ”intellektets representanter” som de tyckte om att kalla sig, var de första att överge sina fanor, om de inte hölls kvar av att ha förlänats officerares rang, för vilka de givetvis sällan hade några kvalifikationer.

Arbetarklassen deltog i detta uppror på samma sätt som de skulle ha gjort i alla andra uppror som antingen lovade att avlägsna en del hinder för deras utveckling mot politiskt herravälde och social revolution, eller åtminstone knyta samhällets mer inflytelserika men mindre modiga klasser till en mer beslutsam och revolutionär linje än de hittills hade följt. Arbetarklassen tog till vapen fullt medvetna om att denna kamps omedelbara mål inte var deras egen sak. Men de följde den enda taktik som var riktig för den, att inte låta någon klass resa sig på dess skuldror (som bourgeoisien hade gjort 1848) för att befästa sin klassregering utan att åtminstone öppna fri väg för arbetarklasserna att kämpa för sina egna intressen, och hursomhelst leda till en kris, under vilken landet antingen ärligt och oemotståndligt inledde sin revolutionära bana, eller så nära som möjligt återställde *status quo* före revolutionen, och därmed gjorde en ny revolution oundviklig. I båda fallen representerade arbetarklasserna hela landets verkliga och rätt förstådda intressen, genom att så mycket som möjligt skynda på den revolutionära inriktning som nu har blivit en historisk nödvändighet för det civiliserade Europas gamla samhällen, innan något av dem återigen kan sträva efter en lugnare och mer regelbunden utveckling av sina krafter.

Vad gäller de landsbygdsfolk som anslöt sig till upproret så kastades de i allmänhet i armarna på det revolutionära partiet på grund av den relativt enorma skattebördan, och delvis av de feodala bördor som tryckte ner dem. Utan något eget initiativ bildade de svans efter de andra klasser som

var indragna i upproret, och de vacklade mellan arbetarna å ena sidan och småbourgeoisien å den andra. Deras egen sociala ställning avgjorde nästan i samtliga fall åt vilket håll de gick: jordbruksarbetarna stödde i allmänhet hantverkarna i städerna, småbrukarna lutade åt att gå hand i hand med småborgarna.

Denna småborgarklass, vars stora betydelse och inflytande vi redan har pekat på flera gånger, kan betraktas som den ledande klassen under upproret i maj 1849. Eftersom ingen av Tysklands stora städer denna gång stod i rörelsens centrum, kunde småbourgeoisien, som alltid dominerar i mellan-stora och mindre städer, ta ledningen över rörelsen. Dessutom har vi sett att det under kampen för riks författningen och för det tyska parlamentets rättigheter var denna speciella klass' intressen som stod på spel. De flesta av de provisoriska regeringar som bildades i de upproriska distrikten företrädde denna del av folket, och hur långt de gick kan därmed ärligt tas som måttstock på vad den tyska småbourgeoisien är kapabel till – som vi ska se bara kapabel att ödelägga alla rörelser som den anförtros ledningen över.

Småbourgeoisien är duktig på att skryta, mycket svag till handling och mycket ängslig för att riskera någonting. Den *mesquin* [sjaskiga] karaktären på dess handelstransaktioner och kreditoperationer passar utomordentligt väl för att prägla dess karaktär med bristande energi och företagsamhet. Det är alltså bara att förvänta sig att liknande kvalitéer kommer att känneteckna dess politiska bana. Följaktligen uppmuntrade småbourgeoisien till uppror med stora ord och vräkigt skryt om vad den skulle göra; den var ivrig att gripa makten så fort upproret, till stor del mot dess vilja, hade brutit ut; den utnyttjade inte denna makt till något annat syfte än att ödelägga upprorets resultat. Varhelst en väpnad konflikt hade lett till en allvarlig kris skrämde småborgarna av den farliga situation som hade skapats för dem; skrämde av de personer som hade tagit deras skrytsamma uppmaningar om beväpning på allvar; skrämde av den makt som på så sätt hade hamnat i deras egna händer; blev framförallt skrämde av konsekvenserna för dem själva, för deras samhällsställning, för deras förmögenheter, för den politik som de tvingades inlåta sig på. Förväntades de inte riskera "liv och egendom", som de brukade säga, för upprorets sak? Tvingades de inte under upproret ta officiella ställningstaganden, varvid de, om det ledde till nederlag, riskerade att förlora sitt kapital? Och om de segrade, var det då inte säkert att de omedelbart skulle avsättas, och se hela sin politik undermineras av de segerrika proletärer som utgjorde större delen av deras kämpande armé? Efter att på detta sätt ha hamnat mellan motsatta faror som omgav dem på alla sidor visste inte småbourgeoisien någon annan råd än att låta sakerna ha sin gilla gång, varpå alla chanser till seger givetvis gick förlorade så att hela upproret bröt samman. Dess politik, eller snarare brist på politik, var likadan på alla ställen, och därför hade upproren i maj 1849 samma mönster i alla delar av Tyskland.

I Dresden fortsatte kampen i fyra dagar på stadens gator. Dresdens småborgare, "medborgargardet", inte bara undvek att strida, utan gynnade också på många ställen truppers agerande mot upprorsmakarna. Dessa bestod också nästan uteslutande av arbetare från de omgivande fabriksdistrikten. De hade en kunnig och kallblodig befälhavare i den ryska flyktingen Michail Bakunin, som efteråt fängslades och nu sitter inspärrad i fängelsehålorna i Munkás i Ungern. Invasionen av en stor mängd preussiska trupper krossade upproret.

I det rhenska Preussen var de faktiska striderna av föga vikt. De stora städerna är fästningar som domineras av citadell, och det kunde bara bli skärmytslingar från upprorsmakarnas sida. Så fort ett tillräckligt antal trupper hade dragits samman upphörde det väpnade motståndet.

I Pfalzen och Baden tog upproret tvärtom över en rik, fruktbar provins och en hel stat. Pengar, vapen, soldater, militärlager, allting var redo att användas. Den reguljära arméns soldater anslöt sig till upprorsmakarna. Nej, i Baden var de bland de främsta av dem. Upproren i Sachsen och det rhenska Preussen offrade sig för att vinna tid åt organiseringen av rörelsen i södra Tyskland. Aldrig någonsin har det funnits en mer gynnsam ställning för ett provinsieellt deluppror. Man förväntade sig en revolution i Paris; ungrarna stod vid Wiens portar; i alla de centrala staterna i Tyskland var inte bara folket utan till och med trupperna starkt för upproret, och ville bara få möjlighet att öppet ansluta sig till det. Men när rörelsen väl hade hamnat i småbourgeoisiers händer var den trots det ända från början förstörd. De småborgerliga härskarna, speciellt i Baden – under ledning av Brentano – var hela tiden medvetna om att de genom att tillskansa sig den ”laglige” härskarens, storhertigens, plats och privilegier begick högförräderi. De satt i sina ministerfåtöljer med skuldmedvetenhet i sina hjärtan. Vad kan man förvänta sig av sådana fegisar? De lämnade inte bara upproret till sin egen spontana utveckling, utan någon enhetlig ledning och därmed utan någon riktig effektivitet, utan gjorde i själva verket allt i sin makt för att ta udden av rörelsen, knäcka den, förstöra den. Och det lyckades de med tack vare ett nitiskt stöd från den djupa klassen av politiker, småbourgeoisiers ”demokratiska” hjältar, som faktiskt trodde att de ”räddade landet” medan de lät sig ledas i örat av en handfull rivigare personer av Brentanos sort.

Vad beträffar själva kampen, har militära operationer aldrig genomförts på ett mer oordnat och dumt sätt än under befälhavande generalen Sigel i Baden, en före detta löjtnant i den reguljära armén. Allt blev förvirrat, varenda god möjlighet försattes, varje värdefullt ögonblick slösades bort på planering av kolossala men opraktiska projekt, och när den talangfulle polacken Mieroslawski till sist tog över befälet var armén i upplösning, besegrad, modfälld, dåligt försörjd, och ställdes därtill mot en fyra gånger starkare fiende. Mieroslawski han kunde inget annat göra än att vid Waghäusel utkämpa ett ärorikt men ej framgångsrikt slag, utföra en skicklig reträtt, erbjuda en sista utsiktslös strid vid Rastatts murar och ge upp. Som under varje upprorskt krig där arméerna är en blandning av välutbildade soldater och nya rekryter förekom det både mycket hjältemod och en hel del icke soldatmässig, ofta obegriplig panik i den revolutionära armén. Den kunde inte vara annat än ofullkomlig, men hade i alla fall tillfredsställelsen att fyra gånger fler än den inte ansågs räcka för att utrota den, och att 100.000 reguljära trupper under sitt fälttåg mot 20.000 upprorsmakare behandlade dem med lika mycket militär respekt som om de hade stridit mot Napoleons gamla garde.

Upproret hade brutit ut i maj, och i mitten av juli 1849 var det fullständigt besegrat och den första tyska revolutionen tog slut.

XIX. Slutet på upproret

Medan södra och västra Tyskland befann sig i öppen revolt, och regeringarna använde litet mer än 10 veckor – från fientligheternas öppnande i Dresden till kapitulationen vid Rastatt – för att kväsa den första tyska revolutionens slutliga uppflammande, försvann Nationalförsamlingen från den politiska scenen utan att någon lade märke till dess sorti.

När vi lämnade detta upphöjda organ i Frankfurt, var den förvirrad av regeringarnas oförskämda angrepp på dess värdighet, av kraftlösheten och den förrädiska likgiltigheten hos den centralmakt som den själv hade skapat, av småbourgeoisiers uppror till dess försvar och av arbetarklassens

uppror för ett revolutionärt slutmål. Nedslagenhet och förtvivlan var allena rådande bland dess medlemmar. Händelserna hade i ett slag antagit en så definitiv och avgörande form att dessa lärda lagstiftares illusioner om sin verkliga makt och inflytande krossades fullständigt på några dagar. På signal från regeringarna hade de konservativa redan lämnat detta organ, som hädanefter bara kunde existera i trots mot de instiftade myndigheterna. Hedervärda herrar lämnade i hundratal. Antalet ledamöter var ursprungligen 800-900 men minskade så snabbt att man först förklarade att en närvaro med 150 och några dagar senare 100 ledamöter räckte för att den skulle vara beslutsmässig. Och till och med dessa var svåra att mönstra, trots att hela det demokratiska partiet var kvar.

Den linje som skulle följas av de kvarvarande delarna av parlamentet var uppenbar. De måste bara öppna och beslutsamt ställa sig på upprors sida, och därmed ge det så mycket kraft som laglighet kunde förläna det, samtidigt som de själva omedelbart fick en armé till sitt eget försvar. De måste uppmana centralmakten att omedelbart upphöra med alla fientligheter, och om denna makt – som förväntat – varken kunde eller ville göra det, avsätta den och utse en annan mer energisk regering i dess ställe. Om det inte gick att få upproriska trupper till Frankfurt (vilket i början, när de små staternas regeringar inte var så förberedda och fortfarande tvekade, kunde ha gjorts med lätthet), då kunde församlingen omedelbart ha förflyttat sig till själva det upproriska distriktets centrum. Om allt detta hade gjorts med en gång och beslutsamt, inte senare än i mitten eller slutet av maj, kunde detta ha öppnat möjligheter både för upproret och Nationalförsamlingen.

Men en så beslutsam inriktning kunde man inte förvänta sig från det tyska småborgerskapet. Dessa strävsamma statsmän var ingalunda befriade från sina illusioner. De riksdagsledamöter som hade förlorat sin ödesdigra tro på parlamentets styrka och okränkbarhet hade redan flytt fältet. Det var inte så lätt att få de demokrater som var kvar att ge upp de drömmar om makt och storhet som de hade hyst i 12 månader. Trogen den linje de dittills hade drivit undvek de beslutsamma aktioner tills varje chans till framgång, nej chans att åtminstone duka under med krigsutmärkelser, hade gått förlorad. För att utveckla en sorts näsvis låtsasaktivitet, vars maktlöshet kombinerat med dess höga anspråk inte kunde orsaka annat än medlidande och löje, fortsatte de att rikta resolutioner, tal och krav till en riksföreståndare som inte ens lade märke till dem, och till ministrar som var i öppen allians med fienden. Och när William Wolff, ledamot för Striegau, en av *Neue Rheinische Zeitungs* redaktörer, den enda verkligt revolutionära personen i hela församlingen, sa till dem att om de menade vad de sa, var det bäst att de upphörde med sitt pladder och omedelbart förklarade riksföreståndaren, landets värsta förrädare, för fredlös. Då brast dessa herrar parlamentarikers hela samlade rättskaffens ilska ut i en energi som de aldrig hade uppvisat när regeringen vräkte spott och spe över dem.

Givetvis, ty Wolffs förslag var det förnuftigaste ord som hade talats inom St Paulskyrkans väggar. Givetvis, ty det var just detta som borde göras, och ett sådant klarspråk som gick så direkt till saken kunde inte annat än förolämpa denna samling sentimentala personer, som bara var beslutsamma i sin obeslutsamhet, och som genom att vara alltför fega för att agera och en gång för alla hade bestämt sig för att ingenting göra, gjorde precis det som skulle göras. Varje ord som likt en blixt klargjorde deras förblindade men avsiktligt dunkla sinnen, varje fingervisning som var avsedd att vägleda dem ur den labyrint där de hårdnackat försökte bli kvar så länge som möjligt, varje klar uppfattning om situationen som den verkliga var utgjorde naturligtvis ett brott mot denna enväldiga församlings makt.

Trots resolutioner, appeller, interpellationer och kungörelser blev dessa ärevärdiga herrars ställning i Frankfurt ohållbar, och strax därefter slog de till reträtt, men inte till de upproriska distrikten, det hade varit ett alltför bestämt steg. De reste till Stuttgart, där Württembergregeringen vidhöll en sorts avvaktande neutralitet. Där förkunnade de till sist att riksföreståndaren hade förverkat sin makt, och valde ur sin egen krets ett regeringsråd med fem medlemmar. Detta råd antog genast en lag om miliser, som faktiskt vederbörligen skickades till alla regeringar i Tyskland.

De, församlingens uttalade fiender, beordrades rekrytera trupper till dess försvar! Sedan skapades – givetvis bara på pappret – en armé för att försvara Nationalförsamlingen. Divisioner, brigader, regementen, artilleri, allting ordnades och föreskrevs. Ingenting saknades utom verkligheten, ty den armén uppstod aldrig.

En sista plan erbjöds Nationalförsamlingen. Den demokratiska befolkningen från alla delar av landet skickade deputationer som ställde sig till parlamentets förfogande och uppmanade det till avgörande aktioner. Folket kände till Württembergregeringens avsikter och bönföll Nationalförsamlingen att tvinga denna regering att öppet och aktivt delta i sina grannars uppror. Men nej. När Nationalförsamlingen for till Stuttgart så överlämnade den sig till Württembergregeringens nåd och onåd. Ledamöterna visste det och kväste rörelsen inom folket. På så sätt förlorade de den sista rest av inflytande som de kanske hade kvar. De fick det förakt de förtjänade, och riksföreståndaren satte stopp för den demokratiska farsen genom att den 18 juni 1849 stänga igen den sal där parlamentet möttes och beordra regeringsmedlemmarna att lämna landet.

Då reste de till Baden, till upprorets läger, men nu var de oanvändbara. Ingen lade märke till dem. Men i namn av det suveräna tyska folket fortsatte regeringsrådet under tiden att bemöda sig om att rädda landet. Det gjorde ett försök att bli erkänd av utländska makter genom att ge *pass* till alla som ville ha dem. Det utfärdade tillkännagivanden och skickade ombud för att försöka utlösa uppror i just de distrikt i Württemberg som de hade förvägrat aktiv hjälp när det ännu fanns tid, givetvis utan effekt. Vi har nu framför oss en ursprunglig rapport som en av dessa ombud, Roesler (medlem från Oels), skickade till regeringsrådet, och vars innehåll är ganska betecknande. Den är daterad Stuttgart, 30 juni 1849. Efter att ha beskrivit ett halvt dussin av dessa ombuds äventyr under en resultatlös jakt efter pengar, ger han en rad ursäkter för att fortfarande inte ha nått sin post, och delar sedan med sig av ett mycket betydande resonemang om möjliga skillnader mellan Preussen, Österrike, Bayern och Württemberg och deras möjliga konsekvenser. Men efter att utförligt ha övervägt detta drar han slutsatsen att det är hopplöst. Därefter föreslår han att det ska påbörjas en brevväxling mellan vederhäftiga män för att utbyta underrättelseinformation och ett system för att spionera på Württembergministeriets avsikter och trupprelserna. Rapporten nådde aldrig sin adressat, ty när den skrevs hade "regeringsrådet" redan gått över till "utrikesdepartementet", dvs. Schweiz. Och medan den stackars Roesler brydde sitt huvud med vilka avsikter det fruktansvärda ministeriet i ett sjätte rangens kungadöme hade, så hade 100.000 preussiska, bayerska och hessiska soldater redan avgjort hela frågan under det sista slaget vid Rastatts murar.

På så sätt försvann det tyska parlamentet, och med det revolutionens första och sista skapelse. När det sammankallades hade det varit det första beviset på att det faktiskt *hade ägt rum* en revolution i januari, och det existerade så länge denna första moderna tyska revolution ännu inte hade avslutats. Parlamentet som hade valts under inflytande från kapitalistklassen av en söndersliten, utspridd landsbygdsbefolkning, som till största delen just hade vaknat ur feodalismens tröghet, hjälpte till att

samla den politiska scenens stora populära namn från 1820-1848 i ett enda organ, och därefter fullständigt krossa dem. Här samlades den borgerliga liberalismens samtliga berömdheter. Bourgeoisien förväntade sig underverk, men skördade skam för sig själv och sina representanter. Industri- och handelskapitalistklassen besegrades värre i Tyskland än i något annat land. Först besegrades, knäcktes och kastades de ut från ämbetena i varenda enskild stat i Tyskland, för att sedan bli slagna på huvudet, vanhedras och buas ut i parlamentet i centrala Tyskland. Den politiska liberalismen, bourgeoisins styre, vare sig den är i monarkistisk eller republikansk form, är för alltid omöjlig i Tyskland.

Under den senare perioden av sin existens bidrog det tyska parlamentet till att för alltid skämma ut alla partier som ända sedan mars 1848 hade lett den officiella oppositionen, de demokrater som representerade småbourgeoisins, och delvis bondeklassens, intressen. I maj och juni 1849 fick denna klass chansen att visa om den var i stånd att bilda en stabil regering. Vi har sett hur den misslyckades, inte så mycket på grund av negativa omständigheter som den faktiska och ständiga feghet den hade uppvisat under alla svåra svängar som hade uppstått sedan revolutionens utbrott, genom att i politiken uppvisa samma kortsiktigt räddhågsna, vacklande anda som kännetecknar dess handelsverksamhet. I mars 1849 hade den med denna linje förlorat de europeiska upprorens enda verkligt kämpande massa, arbetarklassens, förtroende. Men den hade ändå en skaplig chans. Efter att reaktionärerna och liberalerna hade lämnat det tyska parlamentet tillhörde detta uteslutande den. Befolkningen på landsbygden var för den. Två tredjedelar av de mindre staternas arméer, en tredjedel av den preussiska armén, majoriteten av det preussiska Landwehr (reserven eller milisen), var redo att ansluta sig till den om den bara agerade beslutsamt och med ett mod som är resultatet av en klar insikt i sakernas tillstånd. Men politikerna som ledde denna klass var inte mer klarsynta än den skara av småborgare som följde dem. De visade sig till och med vara ännu mer förblindade, mer ivrigt fästa vid frivilligt upprätthållna villfarelser, mer godtrogna, mer oförmögna att beslutsamt tackla fakta än liberalerna. Även deras politiska betydelse har också sjunkit under fryspunkten. Men då de inte längre kunde omsätta sina vanliga principer i verkligheten, var de under *mycket* gynnsamma omständigheter förmögna att åter tillfälligtvis leva upp, sedan de hade berövats sitt sista hopp, precis som deras kollegor i den ”rena demokratin” i Frankrike berövades sitt hopp av Louis Bonapartes statskupp.

Nederlaget för upproret i sydvästra Tyskland och upplösningen av det tyska parlamentet avslutar historien om det första tyska upproret. Vi måste nu kasta en sista blick på de segerrika kompanjonerna i den kontrarevolutionära alliansen. Det kommer vi att göra i vår nästa artikel.⁹

XX. Den nyligen avslutade rättegången i Köln*

Ni har redan sett ett flertal reportage i de europeiska tidningarna om kommunisträttegången i Köln, Preussen, och om resultaten av den. Men eftersom inget av reportagen liknar en verklighetstrogen beskrivning av fakta, och eftersom dessa fakta skarpt belyser de politiska medel med vilka den europeiska kontinenten hålls i bojor, ser jag det som nödvändigt att återvända till denna rättegång.

⁹ Jag har, trots att jag har letat upprepade gånger, inte lyckats hitta ”nästa artikel” som det hänvisas till i ovanstående stycke, och om den någonsin skrevs verkar det inte finnas någon tvekan om att den aldrig publicerades – Eleanor Marx-Aveling.

* Se även Marx, [Avslöjanden om kommunistprocessen i Köln](#), på marxistarkiv.se.

När förenings- och yttrandefriheten förbjöds, förlorade det kommunistiska eller proletära partiet, liksom andra partier, medlen för att skaffa sig en laglig organisation på kontinenten. Dessutom hade dess ledare landsförvisats från sina länder. Men inget politiskt parti kan existera utan en organisation, och medan både den liberala bourgeoisien och den demokratiska småbourgeoisien tack vare sin samhällsställning, sina sociala fördelar och sina medlemmars sedan länge etablerade, dagliga förbindelser kunde förse sig med en sådan organisation, tvingades den proletära klassen, som saknar en sådan samhällsställning och penningmedel, försöka förena sig i hemlighet. Följaktligen dök det både i Frankrike och Tyskland upp ett flertal hemliga sällskap, som ända sedan 1819, den ena efter den andra har upptäckts av polisen och åtalats som sammansvärjningar. Men även om många av dem verkligen var sammansvärjningar, som för tillfället verkligen hade bildats i avsikt att kullkasta regeringen – och den som inte under vissa omständigheter skulle konspirera är en fegis, precis som den som skulle göra det under andra omständigheter är en dåre – så fanns det andra sällskap som bildades med ett bredare och mer upphöjt syfte, sällskap som visste att störtandet av den sittande regeringen bara var ett övergående stadium i den stora, nära förestående kampen, och som avsåg att hålla ihop och förbereda det parti som de utgjorde kärnan till, för den sista avgörande strid som någon dag för gott måste krossa inte bara ”tyrannernas”, ”despoternas” och ”troninkräktarnas” makt i Europa, utan en mycket mer överlägsen och mer fruktansvärd makt än deras, nämligen kapitalets makt över arbetarna.

Det avancerade kommunistpartiets organisation var av denna sort. I linje med ”Manifestets”¹⁰ principer (publicerat 1848), och med de principer som förklarades i artikelserien om ”Revolution och kontrarevolution i Tyskland”, som publicerades i *New York Daily Tribune*, föreställde sig aldrig detta parti att det närsomhelst och efter behag kunde skapa den revolution som skulle genomföra dess idéer i praktiken. Det studerade de orsaker som skapade den revolutionära rörelsen 1848 och de orsaker som fick den att misslyckas. Det insåg de sociala klassmotsättningar som låg bakom alla politiska strider, och tog itu med att studera de förhållanden under vilka en samhällsklass kan och måste uppmanas företräda ett lands alla intressen, och således härska politiskt över det. Historien visade kommunistpartiet hur de första förmögna kapitalisternas makt uppstod och hur de tog över regeringens tyglar efter medeltidens jordägande aristokrati; hur finanskapitalisternas samhällsinflytande och politiska makt efter införandet av ångkraft ersattes av industrikapitalisternas ökande makt, och hur ytterligare två klasser nu gör anspråk på makten, småbourgeoisien och industriarbetarklassen. De praktiska revolutionära erfarenheterna 1848-1849 bekräftade denna teorins resonemang, som ledde till slutsatsen att småbourgeoisins demokrati först måste få sin chans innan den kommunistiska arbetarklassen kunde hoppas att permanent ta makten och krossa löneslaveriet som håller kvar den under bourgeoisins ok. Således kunde inte kommunisternas hemliga organisation ha det direkta syftet att störta Tysklands nuvarande regeringar. Eftersom den inte hade bildats för att störta dessa utan istället de upproriska regeringar som förr eller senare skulle följa på dem, kunde

10 Syftar på [Kommunistiska manifestet](#), som den kommunistiska kongressen i London i november 1847 gav Marx och Engels i uppgift att skriva. Det publicerades (i London) 1848. *Manifestets* grundtanke, skrev Engels i sin inledning till 1883 års engelska upplaga, är ”att den ekonomiska produktionen och den därur med nödvändighet följande samhällsordningen under varje historisk epok bildar grundvalen för denna epoks politiska och intellektuella historia; att i enlighet härmed (sedan upplösningen av den uråldriga egendomsgemenskapen beträffande mark och jord) har hela historien varit en historia om klasskamp, strider mellan utsugna och utsugare, behärskade och härskande klasser i olika stadier av samhällsutvecklingen; att denna kamp nu emellertid nått ett stadium, där den utsugna och förtryckta klassen (proletariatet) inte längre kan befria sig från den klass (bourgeoisien) som utsuger och förtrycker den, utan att samtidigt befria hela samhället från utsugning, förtryck och klasskamp”.

och borde dess medlemmar i sin tur förvisso ge aktiv hjälp till en revolutionär rörelse mot det nuvarande status quo. Men förbundets mål kunde inte vara att förbereda en sådan rörelse, annat än genom att sprida kommunistiska uppfattningar bland massorna. Majoriteten av sällskapets medlemmar förstod denna dess grundval så bra, att när vissa medlemmars jakt på poster fick dem att försöka omvandla det till en sammansvärjning för att göra en oförberedd revolution, så uteslöts de snabbt.

Inte enligt någon lag på jordens yta kan ett sådant sällskap kallas en komplott, en sammansvärjning för högförräderi. Om det var en sammansvärjning så var det inte mot den befintliga regeringen utan mot dess troliga efterträdare. Och den preussiska regeringen var medveten om det. Det var därför de elva åtalade hölls isolerade i 18 månader, en period som myndigheterna använde för de märkligaste juridiska konststycken. Tänk er att de inspärrade, efter 8 månaders häktning återsändes till häktet i några månader till, ”eftersom det inte fanns bevis mot dem för några brott”! Och när de till sist ställdes inför en jury kunde inte ett enda fall av förrädisk natur bevisas mot dem. Och ändå dömdes de, och ni ska snart se hur.

Ett av sällskapets sändebud arresterades i maj 1851, och utifrån dokument som hittades på honom följde fler arresteringar. En preussisk polis, en viss Stieber, fick omedelbart i order att spåra den påstådda komplottens förgreningar i London. Han lyckades skaffa fram några papper från ovan nämnda uteslutna medlemmar i sällskapet, som efter att ha blivit uteslutna bildade en verklig konspiration i Paris och London. Dessa papper införskaffades med hjälp av ett dubbelt brott. En man vid namn Reuter mutades att bryta sig in i sällskapets sekreterares skrivbord och stjäla pappren därifrån. Men det bevisade fortfarande ingenting. Denna stöld ledde till upptäckten och domen för den så kallade fransk-tyska komplotten i Paris, men gav inga ledtrådar till det stora Kommunistiska förbundet. Vi kan lika väl konstatera att Pariskomplotten leddes av några få ambitiösa idioter och politiska *chevaliers d'industrie* i London och av en tidigare dömd förfalskare som då verkade som polisspion i Paris. Deras lurendrejeri utgjordes av rabiata uttalanden och blodtörstigt högtravande prat och visade hur ytterst obetydlig deras politiska existens var.

Då tvingades den preussiska polisen leta efter nya fynd. De upprättade ett formligt kontor för hemliga polisen vid den preussiska ambassaden i London. En polisagent vid namn Greif dolde sitt vidriga yrke bakom titeln attaché till ambassaden – en åtgärd som borde räcka för att placera alla preussiska ambassader utanför internationell lagstiftning, och något som inte ens österrikarna ännu har vågat vidta. Under honom arbetade en viss Fleury, en handelsman i Londons centrum, en man med en viss förmögenhet och med ganska respektabla kontakter, en av dessa låga varelser som är ökända för att göra de allra lägsta handlingar av inneboende lust. En annan agent var ett affärsbiträde vid namn Hirsch, som emellertid hade fördömts som spion redan vid sin ankomst. Han presenterade sig för ett sällskap av några tyska kommunister i London, och för att få bevis för hans verkliga karaktär släppte de in honom ett kort tag. De fick mycket snart bevis för hans förbindelser med polisen, och från och med den tidpunkten höll sig Hirsch borta. Men trots att han på så sätt gav upp alla möjligheter att få tag i den information som han var betald för att införskaffa, var han inte inaktiv. Från sin tillflykt i Kensington, där han aldrig träffade någon av de aktuella kommunisterna, hittade han varje vecka på låtsasrapporter från låtsasmöten med en låtsascentralkommitté för just den konspiration som den preussiska polisen inte kunde få tag i. Innehållet i dessa rapporter var helt absurda. Inte ett förnamn var rätt, inte ett namn stavades rätt, inte en enda person talade som de

troligen skulle tala. Hans överordnade, Fleury, hjälpte honom med denna förfalskning, och det är fortfarande inte visat att "attaché" Greif kan två sina händer från detta ökända förfarande. Otroligt nog tog den preussiska regeringen dessa löjliga påhitt för en absolut sanning, och ni kan tänka er vilken förvirring sådana vittnesmål skapade i de bevis som lades fram inför juryn. När rättegången började klev Stieber, den redan omnämnde polisen, upp i vittnesbåset, svor på alla dessa absurditeter, och hävdade med uttalad självgodhet att han hade en hemlig agent mycket nära de partier i London som ansågs vara mest inflytelserika i denna fruktansvärda konspiration. Den hemliga agenten var förvisso mycket hemlig, ty han hade i 8 månader gömt sig i Kensington, av rädsla för att faktiskt möta någon av de parter vars hemligaste tankar, ord och dåd han vecka efter vecka låtsades rapportera.

Men Hirsch och Fleury hade ännu ett påhitt på lager. De arbetade ihop alla de rapporter de hade skrivit till en "ursprunglig protokollsbok" över den hemliga högsta kommitténs möten, vars existens den preussiska polisen vidhöll. Och Stieber, som upptäckte att denna bok på ett förunderligt sätt stämde med de rapporter som han redan hade fått från samma parter, lade omedelbart fram den inför juryn, och kungjorde efter att ha svurit eden att boken efter seriös undersökning och enligt hans fulla övertygelse var äkta. Det var då huvuddelen av de absurditeter som Hirsch rapporterade om blev offentliga. Ni kan tänka er hur överraskade de påstådda medlemmarna i den hemliga kommittén blev när de hörde saker om sig som de aldrig hade känt till tidigare. Vissa som var döpta till William fick här heta Louis eller Charles; andra, som vid den tiden var i andra änden av England, påstods ha talat i London; andra rapporterades ha läst brev som de aldrig hade fått; de sades ha träffats regelbundet på en torsdag, fast de brukade ha gemytliga återföreningar en gång i veckan på onsdagar; en arbetare som knappt kunde skriva uppträdde som protokollförare; och alla sades tala på ett språk som, även om det kanske är det som talas på preussiska polisstationer, verkligen inte var språket vid återföreningar där litterära personer, välsedda i sitt land, utgjorde majoriteten. Och för att kröna det hela förfalskades ett kvitto för en summa pengar som påstods ha blivit utbetalda till de som hade fabricerat den låtsade sekreteraren i bokens fingerade centralkommitté. Men den fingrade sekreterarens existens baserades bara på ett spratt som någon ondsint kommunist hade spelat den olycklige Hirsch.

Detta klumpiga påhitt var en alltför skandalös affär för att inte skapa motsatsen till den avsedda effekten. Trots att de anklagades vänner i London berövades alla möjligheter att lägga fram fakta i fallet inför juryn; trots att breven som skickades till försvarsadvokaten drogs in av posten; trots att de dokument och edliga försäkringar som de lyckades få till advokaterna inte godkändes som bevis, var den allmänna indignationen så stor att till och med de offentliga åklagarna, nej, till och med Stieber – vars ed hade givits som garanti på bokens äkthet – tvingades medge att den var en förfalskning.

Men denna förfalskning var inte det enda av denna sort som polisen var skyldig till. Två eller tre fler fall av samma sort kom fram under rättegången. Polisen lade till saker i dokument som Reuter stal för att förvanska deras innebörd. Ett papper som innehöll rabiat nonsens hade skrivits med en handstil som imiterade Marx' handstil, och under en period gjorde det gällande att det hade skrivits av honom, tills åklagaren slutligen tvingades medge förfalskningen. Men för varje polisskändlighet som bevisades vara just det, lades 5 eller 6 nya fram, som för tillfället inte kunde avslöjas eftersom försvaret togs med överraskning, bevisen måste hämtas från London, och all brevväxling till

försvarsadvokaten från kommunistflyktingarna i London av domstolen behandlades som delaktighet i den påstådda komplotten!

Stieber har i sitt vittnesmål själv sagt att Greif och Fleury är det de här beskrivs som. Vad Hirsch anbelangar har han inför en domare i London erkänt att han förfalskade ”protokollsboken”, på order och med hjälp av Fleury, och sedan flydde från sitt hemland för att undvika åtal.

Regeringen kunde tåla ett antal sådana skamliga avslöjanden som blottades under rättegången. Den hade en jury – sex adelsmän, två tyska ämbetsmän. Det var inte personer som alltför noga tittade på den förvirrade mängd bevis som presenterades för dem under sex veckor, när det ständigt hamrades in i dem att de anklagade var ledare för en fruktansvärd kommunistisk sammansvärjning som hade bildats för att störta allt som är heligt – egendom, familj, religion, ordning, regering och lag! Och hade inte regeringen på samma gång gjort det känt för de besuttna klasserna, att ett frikännande i denna rättegång skulle bli signalen att bannlysa juryn: och att det skulle tas som en direkt politisk demonstration – ett bevis på att den borgerligt liberala oppositionen var beredd att till och med förenas med de mest extrema revolutionärerna – om domen skulle bli ett frikännande. Det visade sig att en retroaktiv tillämpning av den nya preussiska lagstiftningen gjorde det möjligt för regeringen att fälla sju fångar, medan fyra frikändes, och de som fälldes dömdes till fängelse i mellan tre och sex år, vilket ni utan tvekan redan såg när nyheterna nådde er.